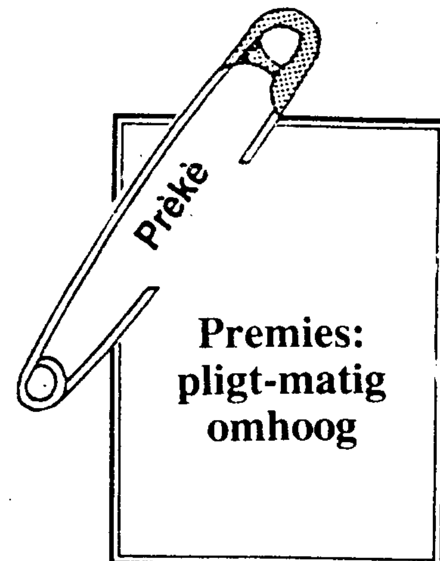

PETER VAN DER PLIGT
...premie...

110E JAARGANG — NO.: 284 DINSDAG 21 DECEMBER 1993

AMIGOE

Premies: pligt-matig omhoog

Vandaag vervolg-overleg met Israël in Parijs:

PLO-voorman: Over deel van problemen akkoord

JERUZALEM/TUNIS - Israël en de Palestijnse bevrijdingsorganisatie (PLO) proberen vandaag (dinsdag) in Parijs opnieuw een uitweg te vinden uit hun meningsverschillen. Dat heeft PLO-leider Yasir Arafat maandag in Tunis gezegd. In Tunis werd uit PLO-kringen vernomen dat het overleg in Oslo in het weekeinde een gedeeltelijk akkoord had opgeleverd met betrekking tot een deel der omstreden kwesties.

Beide partijen voerden dit weekeinde al overleg in Oslo om de problemen rond de uitvoering van het in september gesloten Autonomie-akkoord voor de bezette gebieden op te lossen. Arafat en het Uitvoerend comite (dagelijks bestuur) van de PLO toonden zich maandag ontevreden over de uitkomsten van de besprekingen in de Noorse hoofdstad.

De PLO-voorman zei na afloop van een ontmoeting met de Tunesische president, Zine al-Abidine Ben Ali, dat het komende overleg vruchtbaarder zou zijn. "Het is spijtig wat de Israëli's nu doen. Zij hadden gezegd dat zij zich aan het akkoord zouden houden."

Volgens Arafat zijn de PLO en Israël het nog steeds niet eens over de afbakening van het autonome gebied rond Jericho en de kwesties van de grenscontroles tussen Jericho en Jordanie en tussen de Gazastrook en Egypte. Het Uitvoerend comite van de PLO dat maandag de resultaten van de ontmoetingen in Oslo besprak, noemde een oplossing van de grenscontroles van cruciaal belang bij de uitvoering van het Autonomie-akkoord.

KNELPUNTEN

De overeenkomst tussen Israël en de PLO behelst de invoering van beperkt zelfbestuur in Jericho en de Gazastrook en terugtrekking van de Israëlische troepen uit deze gebieden. Tal van meningsverschillen over de uitvoering van het akkoord verhinderden dat op 13 december een begin werd gemaakt met de Israëlische aftocht.

De Israëlische minister van Buitenlandse zaken, Shimon Peres, bracht maandag in Jeruzalem verslag uit aan premier Yitzhak Rabin over zijn overleg met de PLO in Noorwegen. Peres zei tegen journalisten dat Israël gedurende de periode van autonomie alleen de grensovergangen wil blijven controleren. Dat is ook overeenkomstig de gemaakte afspraken. Israel sluit over zijn veiligheid geen compromissen, zei de Israëlische bewindsman. De PLO wil samen met de joodse staat de grensovergangen tussen de autonome gebieden en de buurlanden controleren.

BEDREIGING

In Rabat verklaarde Mahmud Abbaes (Abu Mazen), die deel uitmaakt van het Uitvoerend PLO-comite dat er in Oslo compromissen zijn bereikt op een deel der kwesties. Hij weigerde in een lezing voor journalisten in te gaan op welke kwesties men een uitweg heeft gevonden. Hij waarschuwde wel dat verdere vertraging bij de uitvoering van het vredesakkoord een bedreiging voor de vrede kan betekenen. Het vertrek van de Israeliers uit Jericho en Gaza is een *'must'* en we hopen dat er spoedig een begin aan wordt gemaakt', zovoegde hij daaraan toe.

In Oslo vond maandag een internationale conferentie plaats over de opbouw van de Palestijnse politie voor de gebieden onder zelfbestuur. In kringen van de deelnemers aan de vergadering is vernomen, dat voorlopig geen besluiten zijn te verwachten omdat Israël en de PLO het niet eens zijn over de omvang en de bewapening van de te vormen politiemacht.

De Algemene vergadering van de Verenigde Naties (VN) heeft maandag haar steun uitgesproken voor het vredesproces in het Midden-Oosten en Israël opgeroepen de bezette gebieden te verlaten. Een definitief vredesakkoord moet volgens de Assemblee Israëls terugtrekking omvatten uit "het Palestijnse grondgebied dat sinds 1967 wordt bezet, inclusief Jeruzalem, en van de andere bezette Palestijnse grondgebieden".

De resolutie werd met 91 stemmen voor en vijf tegen aangenomen. Eenenvijftig lidstaten onthielden zich van stemming.

Israël: Posities van Hezbollah aangevallen

SIDON/JERUZALEM - De Israëlische luchtmacht heeft zondag een aanval uitgevoerd op posities van de pro-Iraanse Shi'itische Hezbollah in zuid-Libanon.

Libanese politiebronnen meldden dat vier Israëlische straaljagers een aantal raketten afschoten op bases van de Hezbollah in de streek Iqlim al-Touffah. Daarna werd dezelfde streek gebombardeerd door Israëlische artillerie. Er waren geen meldingen van slachtoffers. De Israëlische aanvallen kwamen nadat de Hezbollah eerder op de dag twee aanvallen had uitgevoerd op posities van Israëls bondgenoten in zuid-Libanon, het leger van zuid-Libanon (SLA).

VS-onderzoekproject uit jaren 40:

Vrouwen krijgen radioactieve pil toegediend

NASHVILLE - Amerikaanse onderzoekers hebben in de jaren veertig radioactieve pillen aan zwangere vrouwen gegeven om te zien wat voor effect dat op de lange duur had op de kinderen.

In totaal kregen 751 vrouwen zo'n pil. Uit vervolgonderzoek in de jaren zestig bleek dat drie kinderen tengevolge van het experiment waren gestorven. Twee van hen overleden op elfjarige leeftijd, de derde op vijfjarige leeftijd. Zij kregen een dodelijk tumor, kanker of leukemie, aldus verschillende bronnen maandag.

De vrouwen en hun foetussen werden door de pillen blootgesteld aan straling die dertig maal hoger lag dan normaal, een dosis die destijds niet als gevaarlijk werd beschouwd. Het is niet bekend of de vrouwen wisten wat voor pillen zij kregen.

Al eerder werd bekend dat de Verenigde Staten van 1948 tot 1952 experimenten met radioactiviteit hadden uitgevoerd op burgers. Het ministerie van Energie heeft daarnaar een nader onderzoek gelast.

Palestijnse ballingen vrijgelaten

■ *GAZASTAD - Een groot aantal van de nog ongeveer tweehonderd in zuid-Libanon verbannen zittende Palestijnen keerde terug naar Israel, waar zij in gevangenissen werden gedetineerd en vervolgens op vrije voeten werden gesteld. Zij hebben ruim een jaar doorgebracht in het niemandsland tussen Libanon en Israel. Eerder werden al zo'n tweehonderd van hen vrijgelaten onder internationale dwang.*

Bethlehem mag weer versierd worden met Kerst

■ *BETHLEHEM - Een Israelische grenswacht groet een voorbijganger in Bethlehem. Burgemeester Elias Freij heeft t.g.v. het vredesakkoord tussen Israel en de PLO besloten dat de geboortestad van Jezus voor het eerst sinds de rellen die in 1987 begonnen weer versierd mag worden.*

Geen mogelijkheid voor ondergrondse opslag:

Marine van Rusland wil weer nucleair afval in zee lozen

MOSKOU - De Russische vloot in de Stille Oceaan wil opnieuw vloeibaar radioactief afval op zee lozen. De marine zegt geen andere keuze te hebben omdat mogelijkheden voor opslag ontbreken. Dat heeft het Russische persbureau Itar-Tass maandag gemeld.

In oktober van dit jaar leidde de lozing van negenhonderd kubieke meter kernafval tot internationale protesten. De Russische marine zag daarop af van een tweede storting op zee. De regering in Moskou maakte wel duidelijk dat indien er niet op korte termijn opslagplaatsen op het land zouden worden aangelegd, zij gedwongen zou zijn toch weer radioactief afval in zee te laten wegstromen.

Een officier van de Russische marine zei tegen Itar-Tass dat de twee oude schepen die worden gebruikt om de vloeibare nucleaire afvalstoffen op te slaan geheel vol zijn. Daardoor kunnen de twee schepen die in een baai liggen, gaan lekken en een gevaar vormen voor het milieu. De commandant van de vloot zal de regering in Moskou toestemming vragen om het afval in de Russische territoriale wateren in het verre oosten te dumpen, aldus de officier.

In het kader corruptiebestrijding

MAN belooft openbaarmaking eigen financiën na regeren

WILLEMSTAD — De partij MAN is er voorstander van dat bestuurders aan het begin en het eind van hun regeerperiode hun financiële boeken openbaar te maken. Hiertoe zou een wet moeten worden ingevoerd. Maar vooruitlopende op die wet, wil de MAN in de komende regeerperiode zich vrijwillig aan controle onderwerpen. Zo blijkt uit het MAN-verkiezingsblaadje dat deze week werd verspreid.

Daarin stelt de MAN voor dat, als zij regeringsverantwoordelijkheid krijgen, de betrokken MAN-bestuurders hun gegevens zullen deponeren bij een notaris. Aan het eind van de regeerperiode, zullen de gegevens weer opnieuw bij de notaris gedeponeerd en openbaar worden gemaakt, zo belooft de MAN.

"Het is een middel in het voorkomen en het bestrijden van corruptie," licht MAN-secretaris Angel Salsbach toe. Het laten vastleggen van iemands financiële gegevens werpt een drempel op. "Natuurlijk zijn er een heleboel mazen in de wet om bezittingen uit het zicht te houden. Maar op dat moment moet je je ook gaan verstoppen voor de fiscus." Nu kan een bestuurder zich nog ongestraft verrijken, mits hij de wet niet overtreedt.

Als bij het begin van een regeerperiode iemand opgeeft dat hij maar een huis heeft, zal hij later, als ontdekt wordt dat het er vijf zijn, nooit meer kunnen zeggen: 'Ja, maar die had ik al voordat ik begon te regeren. Zo zegt Salsbach. Het voorstel behelst "het indammen van een wilde situatie die met openbaarmaking van financiële gegevens een beetje wordt ingetoomd". De MAN denkt aan controle door de Algemene Rekenkamer of overheidsaccountantsdiensten.

Doden en tientallen gewonden

Aanslag op zetel en staf Libanese Falange

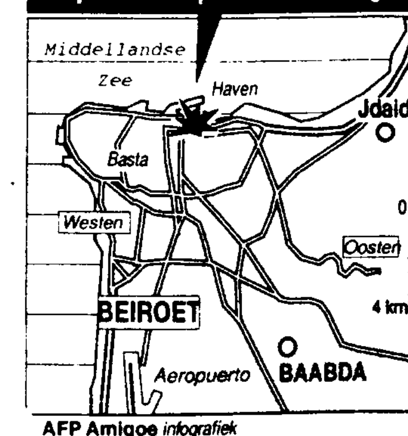
BEIROET - Bij een bomaanslag op het hoofdkantoor van de christelijke Falange-partij (Kataeb) in de Libanese hoofdstad Beiroet zijn maandag zeker twee mensen omgekomen en rond zestig gewond geraakt.

De bom van naar schatting tweehonderd kilo ging af op het moment dat in het gebouw een vergadering van het Politburo van de partij werd gehouden. Een van de gewonden is het Politburolid Salah Mattar die de bijeenkomst voorzat. Partijleider George Saadeh was niet aanwezig bij de vergadering in het kantoor in oost-Beiroet. Het gebouw is gedeeltelijk ingestort.

Het is niet duidelijk wie de aanslag heeft gepleegd. Tot dusver heeft niemand zich verantwoordelijk gesteld. De explosieven waren verborgen in een vrachtwagen die dicht bij het partijgebouw stond geparkeerd. Van het voertuig is na de ontploffing alleen de motor teruggevonden.

Het was de eerste grote bomaanslag in de Libanese hoofdstad sinds november 1991, toen een gebouw van de Amerikaanse universiteit bij een aanslag werd opgeblazen. Een jaar eerder, in 1990, eindigde na vijftien jaar de burgeroorlog in Libanon, een periode waarin bomaanslagen schering en inslag waren.

Zetel van de Falangepartij bij zware explosie vernietigd

AFP Amigoe infografiek

In het centrum van Beirut werd de zetel van de (christelijke) Falangepartij vernietigd. De daarmee gepaard gaande explosie deed heel de Libanese hoofdstad op zijn grondvesten schudden.

Nog laatste poging om ultra's te overtuigen:

Afrikaner Volksfront wijst akkoord met ANC af

JOHANNESBURG - Het Afrikaner volksfront (AVF) heeft dinsdag geweigerd een akkoord te ondertekenen met het Afrikaanse nationaal congres (ANC) dat onder meer de vorming van een blanke "thuisstaat" mogelijk maakte.

De leider van het extreem-rechtse AVF, Constand Viljoen, zei dat de voorwaarden van het compromis niet te aanvaarden waren voor de partij. Het AVF kwam maandag met het ANC overeen het nieuwe democratische Zuid-Afrika te zullen erkennen in ruil voor de vorming van een blanke "thuisstaat". "Het spijt ons dat we niet de mogelijkheid hebben het akkoord te ondertekenen. De opstelling van onze mensen in Kaapstad heeft dit vredesinitiatief geblokkeerd. Zij zijn niet van plan deze overeenkomst te aanvaarden", aldus Viljoen.

In Kaapstad wordt gesproken tussen delegaties van het ANC, de Zuidafrikaanse regering en de Vrijheidsalliantie, een verbond van conservatieve blanke en zwarte partijen die de nieuwe Zuidafrikaanse ontwerpgrondwet niet accepteren. Viljoens AVF maakt deel uit van deze coalitie.

Anderhalve dag voordat het Zuidafrikaanse parlement zal instemmen met de interim-constitutie wordt in Kaapstad met man en macht geprobeerd de rechtse nationalisten te winnen voor het democratiseringsproces. Maar de drie delegaties, elk vijf man sterk, zijn tot nu toe nog ver af van een overeenkomst over de eisen van de Vrijheidsalliantie voor vergaande regionale autonomie in post-apartheid provincies. Het lijkt er dan ook niet op dat beide partijen elkaar zullen vinden.

Paus in 94 naar Israël en Libanon

VATICAANSTAD - Paus Johannes Paulus II zal volgend voorjaar Libanon bezoeken en vervolgens een pelgrimstocht naar het Heilig Land maken. Dit heeft hij dinsdag bekend gemaakt. Maandag liet het Vaticaan weten dat de onderhandelingen met Israel over normalisering van de betrekkingen nog voor het eind van dit jaar worden afgesloten.

Diefstal: verzekeringsmaatschappijen zelf ook doelwit

Inbraakuitkeringen verviervoudigd; verzekeraars overwegen hogere premie

WILLEMSTAD — De Curaçaose verzekeringsmaatschappijen overwegen de premies voor brand-inboedelverzekeringen te verhogen. De toenemende schadelast en de hogere premies van de herverzekeraars hebben de verzekeraars doen besluiten een verhoging bespreekbaar te maken.

De Curaçaose verzekeringsmaatschappijen, waaronder Ennia, Fatum, De Amersfoortse, New India en Promé Seguro, vragen nu per 1000 gulden verzekerde inboedel een premie die varieert tussen 5,75 en 5,85 gulden. "Er is nog geen zinnig woord te zeggen over de mate van verhoging. We zijn nog volop in de voorbereidende fase", zegt directeur Peter van der Pligt van De Amerfoortse.

Dat de inbraakpremies omhoog gaan heeft te maken met de toenemende druk van de herverzekeraars. Zij hebben de afgelopen jaren verlies geleden in het Caribisch gebied als gevolg van orkaanschade. Er zijn miljarden uitgekeerd. "Er wordt nu één lijn getrokken voor de regio. vroeger werd nog een onderscheid gemaakt tussen de Bovenwinden en de Benedenwinden, waar veel minder kans is op een orkaan. Maar wij worden nu gelijkgetrokken met het gehele gebied", zegt Van der Pligt.

Het omhoogschroeven van de premie kan ook niet uitblijven gezien het schrikbarend toegenomen schadebedrag. In de twee en half jaar dat De Amersfoortse brandinboedelverzekeringen verkoopt is de gemiddelde uitkering per schadegeval verviervoudigd: van 1000 naar 4000 gulden. "Het bleef een paar jaar geleden nog bij een fles drank en etenswaren. Nu gaat het om gestolen videoapparatuur, autoradio's, televisies, laptop computers. Het grotere werk dus." Niet alleen wordt bij inbraken geaasd op de waardevolle, makkelijk te verhandelen spullen; de wijze waarop toegang wordt verschaft tot woningen is aanmerkelijk professioneler geworden. Van der Pligt: "De methoden worden steeds brutaler."

INSIDE JOB

Hij heeft het dit weekeinde weer bevestigd gezien. In het zojuist betrokken nieuwe pand van De Amersfoortse aan de Polarisweg werd op ingenieuze wijze ingebroken. "Dit moet een *inside job* zijn geweest want ze wisten precies waar de alarminstallatie was bevestigd." Dat de inbraak kort na de oplevering van het pand plaatsvond doet volgens de verzekeringsman sterk vermoeden dat werklieden zich waarschijnlijk goed hebben verdiept in de mogelijkheden van insluipen. Ditmaal lukte het echter niet: het alarm ging af.

Een beetje moedeloos wordt hij er wel van. Een van de redenen dat het oude pand te Scharloo werd verruild voor de Polarisweg is juist dat er in één jaar tijd elf keer werd ingebroken. Op geld kunnen de bandieten niet uit geweest zijn - baar geld is nauwelijks aanwezig ten kantore van de verzekeringsmaatschappij. Van der Pligt: "Ze nemen wat rekenmachines mee. Maar erger is dat het zo'n rompslomp geeft. Ramen ingeslagen en tralies vernietigd, je bent elke keer dagen bezig de zaak weer in orde te brengen." Echt veilig voelde hij zich niet meer. "Ik vertrek als laatste en voelde me bepaald niet op mijn gemak. Ik werd dagelijks wel opgewacht door een choller en je weet nooit wat zij van zins zijn." Zelfs de auto's van het personeel werden op klaarlichte dag opengebroken.

Al met al wel prachtig materiaal voor een carnavalstumba. Maar Van der Pligt, die faam verwierf met 'Kumpli ku n'é', vooral omdat hij als enige makamba deelnam aan het tumbafestival, laat dit jaar zijn beurt voorbij gaan. "Ik heb het gewoon te druk."

Registratietijd voor stemgerechtigden in Nederlandse verkiezing

WILLEMSTAD — Wie stemrecht heeft in Nederland en daarvan gebruik wil maken bij de Tweede-Kamerverkiezingen op 3 mei kan zich tot 2 maart laten registreren. Dat meldt het kabinet van de gouverneur.

CFW: 1994 drukbezet jaar van seminars

WILLEMSTAD — Komend jaar heeft de Curaçaose Federatie van Werknemers een druk seminarprogramma. Er zijn tien bijeenkomsten van elk vijf dagen gepland op Curaçao, die onder meer bedoeld zijn voor werknemers in de mijnsector, de metaalsector, de voedingsindustrie en de bouwsector.

Niet alleen wordt 1994 voor de CFW een drukbezet seminarjaar, het is tevens het jaar waarin het 30-jarig bestaan wordt gevierd. Een speciaal congres zal georganiseerd worden, waar gerenommeerde sprekers uit het Caribisch gebied verwacht worden. Volgend jaar wordt ook het jaar van de sport met veel aandacht voor voetbal. Ook de Dag van de Arbeid zal in 1994 gevierd worden met speciale activiteiten.

In november zal traditioneel een veiligheidsseminar worden georganiseerd. De CFW werkt intensief samen met Caribische organisaties van werknemers, waaronder de FITCM, die zich richt op de metaal- en bouwsector.

Aan de bouw alleen al worden drie bijeenkomsten gewijd. In de bouwwereld blijken in het Caribisch gebied veel overeenkomstige problemen voor te komen: de markt is weinig stabiel, men kampt met koppelbazen en korte contracten. Ook de tendens om het werk te gaan verrichten in de informele sector is van Bermuda, via Belize tot Suriname aanwezig. Deze punten van discussie kwamen onlangs nog aan de orde tijdens een Caribisch seminar in Antigua waar Van Sichem, uit hoofde van zijn bestuursfunctie bij de FITCM, aanwezig was.

Daarnaast speelt zich nog het probleem van de illegale arbeiders af, dat zich echter grotendeels aan het oog van het officiële circuit onttrekt, want 'men komt immers als toerist binnen en gaat zwart aan de slag', aldus de CFW-man. Naar de schatting van Van Sichem zijn op Curaçao ruim 4500 man werkzaam in de bouwsector, terwijl het CBS - in haar statistiek van maart 1993 - 2400 werknemers telt. De CFW-man vermoedt dat in de bouw meer mensen aan het werk zijn dan in de handel. Het CBS meldt dat de handel juist de grootste sector is met ruim 10.000 werknemers.

■ *WILLEMSTAD — Een beter gestructureerde organisatie, een eigen gezicht en een eigen kantoor. Dat zijn de aanbevelingen die de winkeliersorganisatie van Otrobanda SKO van de econoom Van den Berg aangeboden kregen (2e van rechts). Hij heeft onlangs een onderzoek verricht naar de werkzaamheden van SKO en deelde zijn bevindingen mee aan gedeputeerde Mendes de Gouveia (2e van links), Randy Curiel (Dienst Economische Zaken) en de voorzitter van de SKO Florida de Boon-Daflaar.*

In memoriam Jan Hermans

WILLEMSTAD - In zijn woonplaats in Nederland overleed deze week op 85-jarige leeftijd Jan Hermans, die in de jaren 1950 tot 1966 op Curaçao was gevestigd als Nederlands commissaris voor algemene voorlichting bij het Kabinet van de gouverneur. In die jaren is Hermans intensief bezig geweest met alles wat met Curaçao te maken had, uitgezonderd de politiek. "Curaçao is een deel van mijn leven geworden", zei hij in een interview in een plaatselijke krant toen hij in 1985 hier op vakantie was. "Maar over politiek praat ik niet, dat heb ik nooit gedaan. Ik hoop alleen dat de scherpe tegenstellingen van vroeger slijten".

Als oud-journalist schreef Hermans verschillende boeken. Over de Amerikaanse krantenmagnaat Randolph Hearst, over de Cubaanse dictator Fidel Castro en over de geschiedenis van de Amerikaanse verkiezingen, om er een paar te noemen.

Hij bewoonde het Landhuis Brievengat, waar hij in kwam als een van de oprichters van de Stichting Monumentenzorg. Shell Curaçao deed de ruïne die het toen was cadeau aan de stichting met een bedrag van vijfduizend gulden. De rest van het benodigde bedrag voor de restauratie, toen ruim anderhalve ton, kwam van de Bernard van Leer Stichting.

Tijdens zijn verblijf op Curaçao redigeerde Jan Hermans het weekblad "Christoffel" waarvan de redactie werd gevormd door een groep jonge enthousiaste schrijvers. Met zijn vriend Rein Vogels, later hoofd public relations bij de KLM, organiseerde hij de eerste boekenweek op het eiland, met Simon Carmiggelt als een van de gastsprekers. Daarna werden in samenwerking met de KLM regelmatig bekende Nederlandse schrijvers uitgenodigd om op Curaçao voordrachten te houden: Anton van Duinkerken, Jan de Hartog, Clara Eggink, Fabricius, Godfried Bomans, Anthony Donker en Albert Vogel.

Jan Hermans studeerde Nederlandse taal en letteren aan de Katholieke Universiteit van Nijmegen. Hij trad daarna in dienst van het dagblad De Tijd in Amsterdam waar hij tot 1940 werkzaam was als parlementair redacteur. Gedurende de oorlogsjaren werkte hij behalve in het verzet ook aan zijn eerste boek: 'Priesters in het Veldgrijs' dat handelde over aalmoezeniers in het leger. Na de oorlog hervatte hij zijn loopbaan als journalist bij 'De Maasbode' in Rotterdam, welke krant later fuseerde met 'De Tijd'. In 1946 benoemde premier dr. L. Beel hem tot zijn persoonlijke secretaris. Samen met Rein Vogels richtte hij in 1948 de Public Relations Organisatie Den Haag op en in datzelfde jaar maakte hij voor het eerst kennis met de Antillen als lid van een parlementaire delegatie.

Jan Hermans maakte tijdens zijn 'Curaçaose periode' - gedurende welke hij ook commissaris was van de Amigoe - hier vele vrienden. Zij zullen hem missen.

Eis van 132 maanden

Zes drugskoeriers goed voor 30 kilo cocaïne

WILLEMSTAD — Officier van justitie mr. H.J. Donker verklaarde onlangs dat het Openbaar Ministerie (OM) in de toekomst zwaardere straffen zal eisen voor drugskoeriers. Hij gaf dan ook het eerste voorbeeld door maar liefst 132 maanden ofte wel elf jaar onvoorwaardelijke celstraf te eisen voor zes buitenlandse drugskoeriers. Het vijftal, onder wie een vader en zoon, wilden ongeveer 30 kilo cocaïne naar Amsterdam vervoeren.

Op 28 september hadden de douane-ambtenaren op Hato de handen vol met zes verdachten die drugs naar het buitenland wilden vervoeren. De verdachten waren met vakantie op Curaçao en werden benaderd met het voorstel om drugs naar Amsterdam te vervoeren. Drie Europese Nederlanders werden zelfs in Almere benaderd met dat voorstel, alvorens het drietal met vakantie kwam naar het eiland.

De eerste die door de mand viel was de verdachte B.N. die met 7242 gram cocaïne werd aangetroffen. Officier van justitie mr. H.J. Donker ontving van de Arrondissementen-rechtbank uit Den Haag een fax bestaande uit de documentatie van die verdachte. Zijn strafblad bleek besmet met een veroordeling voor diefstal in Den Haag. Donker eiste twee jaar gevangenisstraf.

Het tweede geval betrof een vader die zijn negentienjarige zoon overhaalde om drugs naar Amsterdam te vervoeren. Voor het Gerecht in eerste aanleg verklaarde de vader, de 42-jarige P.C., dat hij in de buurt van een plaatselijk hotel in Punda waar hij verbleef werd benaderd door een man. Met de vraag of hij 'iets' zou kunnen meenemen naar Amsterdam waarvoor hij een beloning zou krijgen van 2000 Engelse pond. Alhoewel hij vermoedde dat het om 'iets illegaals' ging, haalde hij later zijn zoon over mee te doen.

Twee mannen, waarvan een Spaans sprak, plakten de pakjes cocaïne op hun lichamen. Op Hato echter vielen ze vanwege hun zenuwachtig gedrag door de mand. In de visitatie-kamer werd ongeveer 9000 gram cocaïne op hen aangetroffen, verdeeld over hoeveelheden van 4800 en 4100 gram per persoon. Voor de vader die naar de mening van officier van justitie Donker 'beter moet weten', werd twee jaar geëist. Zoontje lief die aan het eind van het proces in tranen uitbarstte en tevergeefs door zijn vader werd getroost hoorde achttien maanden tegen zich eisen.

In de derde strafzaak stonden drie verdachten, onder wie een vrouw, uit Amsterdam terecht. De hoofdverdachte was L. de K. die als contactpersoon diende. Hij werd in Almere benaderd door een zekere Nico en Maarten. Ook de verdachte M. van der W. werd door hetzelfde tweetal benaderd. Allebei met het voorstel om naar Curaçao met vakantie te gaan en bij hun terugkeer met een hoeveelheid kilogram cocaïne te komen. L. de K. was degene die de vrouw J.L. overhaalde om mee te doen.

Op het eiland werden ze opgewacht en benaderd door een man. Op hun lichamen werden pakjes cocaïne geplakt door twee mannen, van wie een Spaans sprak. Vermoed wordt dat het dezelfde mensen betreft die de vader en zoon C. van cocaïne voorzag. Donker eiste twee jaar voor L. de K., eveneens twee jaar voor de vrouw J.L. en achttien maanden voor derde verdachte M. van der W.

Rechter mr. F.J.P. Veenhof doet op 29 december uitspraak.

Revolver gevonden

WILLEMSTAD — Er is een revolver gevonden in Dein in de buurt van de plek waar vorige week maandagochtend een pickup tegen een lantaarnpaal botste. Dat is vooralsnog het enige tastbare resultaat in een lopend onderzoek.

De toen gevonden auto zat vol kogelgaten en er lag bloed in de laadbak. De chauffeur zit nog steeds vast. Hij vertelde de politie dat onbekenden op hem hadden geschoten. Hijzelf was echter niet gewond geraakt. De politie vertrouwt de zaak niet omdat in diezelfde tijd een gewonde Colombiaan in de buurt is gezien. De recherche sluit niet uit dat er sprake is van een serie afrekeningen in de drugsscene. Die dag werd ook een Colombiaan in een ziekenhuis behandeld voor een gebroken kaak en een gebroken arm die hij onder verdachte omstandigheden had opgelopen. Ook werd die dag een Antilliaan door het hoofd geschoten in de buurt van Princess Beach Hotel. De politie zoekt naar verbanden.

Maar niet op eilandsniveau

Mogelijke deelname van SI aan het interim-kabinet

WILLEMSTAD — Het is niet uitgesloten dat ook de SI gaat deelnemen aan het interim-kabinet. Gisteravond hebben de PNP en de SI hierover vergaderd. SI zou ook op eilandsniveau in de coalitie willen, maar daarin ziet de PNP niets. Dat betekent opbreken van de coalitie met de DP, terwijl mogelijk na de verkiezingen de samenstelling van het BC weer moet wijzigen. De SI zal nu moeten besluiten of zij genoegen neemt met alleen een post op landsniveau.

Tijdens de vergadering met formateur Paula afgelopen weekeinde vertrok de SI dan wel uit de vergaderzaal na de eerste ronde, maar bleef de hele avond in de buurt om eventueel alsnog in een later stadium te kunnen inspringen.

Zondag en maandag werd tussen de PNP en de SI overleg gevoerd, vandaag zal de PNP haar standpunt over deelname van de SI overbrengen en daarop kan de SI zich dan weer 'beraden'. De PNP zou vervolgens bereid zijn bij het invullen van de verschillende ministersposten de voorkeur van de SI voor een bepaalde ministerspost nog even open te laten.

Ondertussen zou een PNP-delegatie, aangevuld met deskundigen van Landsradio, gisteren al naar Sint Maarten afreizen voor het voeren van bepsrekingen ter verduidelijking van hetgeen in punt 17 van het concept-regeerakkoord "verzelfstandiging van de telecommunicatie" wordt genoemd. SPA-leider Vance James heeft nog niets van deze commissie gehoord en weet ook niet of deze op het eiland is. "Maar de vlucht kwam gisteravond heel laat binnen, dus het kan zijn dat zij aan boord waren en dat zij vandaag contact opnemen."

"Het hele proces van verzelfstandiging is op Curaçao in gang gezet. Ik zeg niet dat wij daar tegen zijn, maar we weten er gewoon te weinig van af om te kunnen zeggen of we dat beleid willen voortzetten," aldus James, die er kent dat dit nog wel een punt kan zijn om de dit weekeinde gevormde coalitie op te breken. "Maar dat is niet de bedoeling," voegt hij daar aan toe.

Hieruit blijkt, dat de coalitie nog niet zo stevig is, als partijen hebben willen doen voorkomen en dat de SI als mogelijke partner 'achter de hand' wordt gehouden, in geval er met Sint Maarten geen overeenstemming wordt bereikt over het telecommunicatiebeleid. De coalitie heeft immers minimaal 12 zetels nodig en als het Bovenwindse blok zou afvallen, heeft de coalitie maar 10 zetels. Met de SI/Fol erbij, kan weer een coalitie van 13 worden gevormd. Ook zou het een middel zijn om er voor te zorgen dat de UPB, die in nog geen twee maanden tijd het kabinet twee maal aan het wankelen bracht, niet weer kan dreigen haar steun in te trekken.

Want zoals een PNP-er zegt: "Er móet een regering komen. Deze situatie moet en kan niet langer duren."

Amstelcampagne wordt velengd

Nog zeven auto's staan op winnaar te wachten

WILLEMSTAD — De Amstelbiercampagne dreigt niet helemaal te verlopen zoals de bedoeling was. Met nog maar twee weken te gaan zijn slechts drie van de tien auto's die op een winnaar staan te wachten, weggegeven. Veel bierdopjes verdwijnen direct in de vuilnisbak, zonder dat gekeken wordt of onder de kroonkurk misschien het A'tje van auto schuilt. De Amstelbrouwerij gaat de campagne, die in oktober werd opgestart naar aanleiding van het miljardste flesje dat werd gebotteld, nu op een andere manier voort zetten.

Het lijkt geen wonder dat slechts drie mensen een 'winnend dopje' aantroffen. Het meerendeel van de bierdoppen in horecagelegenheden wordt achter de bar in de vuilnisbak gemikt. Commercieel manager Pim Fangman meent echter dat met name de kratten bier die thuis onaangebroken blijven staan de campagne dwarsbomen. "Veel mensen drinken alleen een biertje wanneer er bezoek komt". Veertig procent van de omzet van Amstel is 'take-home'.

Teleurgesteld is Fangman zeker niet over de campagne. Het effect op de verkoop is goed. "De omzet is ten opzichte van het totaal vorig jaar gestegen. Bovendien is er genoeg rumoer ontstaan rond Amstel. Het merk Amstel is regelmatig in de verschillende media verschenen en dat is de bedoeling van de campagne". Een aantal keren kwam de campagne in het nieuws doordat een bierdrinker voor de gek werd gehouden met een zelfgetekend A'tje in de dop. Op Aruba gebeurde dat ten minste een keer en op Bonaire werd de dorpsgek in de maling genomen. Op Curaçao liep de grap uit de hand toen de persoon die in de waan verkeerde een auto te hebben gewonnen, vrienden en familie uitnodigde om dit te vieren. Bij de Amstelbrouwerij werd hem de volgende dag verteld dat hij met een vervalst A'tje in het O'tje was genomen.

Zeven auto's moeten nog worden weggeven. De directie van de Amstelbrouwerij vergadert vanmiddag over het vervolg van de campagne. Vermoedelijk wordt deze met twee maanden verlengd en zullen couponnen worden uitgegeven die met twaalf verzamelde dopjes kunnen worden ingeleverd. Een notaris zal aan het eind van de periode de trekking verrichten.

Op 1 januari vermoedelijk nog geen hoofd GGD bekend

WILLEMSTAD — Gedeputeerde Bentoera (Volksgezondheid) heeft van de sollicitatiecommissie hoofd GGD nog geen lijstje met kandidaten ontvangen. Daarmee is de kans groot dat op 31 december nog niet bekend is wie per 1 januari 1994 het nieuwe hoofd GGD wordt.

Volgens Bentoera is dat geen probleem. S. Cabenda is waarnemend hoofd en met zijn ondersteuningsteam (dat na het vertrek van S. Keli uit het management team werd gevormd) zou hij de GGD moeten kunnen leiden.

Bentoera wil proberen om voor die tijd de door het management team voorgestelde basisstructuur in te voeren. Na overleg met de begeleidingscommissie kunnen de drie hoofdafdelingen en de sectoren bemand worden.

Door de komst van de hoofdafdelingen wordt de *span of control* van het GGD-hoofd kleiner. "Het hoofd GGD heeft daar te lang alleen gezeten. Dat kan niet", zegt Bentoera. "Hij is geen superman. Hij komt zo nauwelijks aan het voeren van een beleid toe".

Een aantal staffunctionarissen heeft van meet af aan bezwaar gehad tegen de nieuwe structuur. Zij vinden dat er geen duidelijke visie aan ten grondslag ligt.

De bedoeling van Bentoera is dat in het nieuwe jaar de afdelingshoofden met de secties de beleidsplannen opstellen. Dat zal aardig wat tijd gaan kosten, zo meent de gedeputeerde.

MAN bestudeert 'gekozen premier'

WILLEMSTAD — Nu de Curaçaose bevolking heeft gekozen voor het behoud van het Antilliaanse staatsverband, zal er ook gewerkt moetn worden aan het vormen van nationale partijen, in plaats van eilandelijke partijen die een coalitie moeten vormen. De MAN gaat zich nader beraden op het zodanig wijzigen van de kieswet, dat het mogelijk wordt om de premier te laten kiezen.

In plaats van een premier met een vice-premier, zouden de premier door twee vice-premiers moeten worden bijgestaan. En ieder zou uit een andere kieskring afkomstig moeten zijn: Curaçao levert er een, Bonaire een en de Bovenwinden een. De kiezer krijgt dan een *'ticket'* waarbij men moet aangeven wie men als premier en vice-premier wil zien van elk der kieskringen. Zo kan iemand van Curaçao ook iemand van een ander eiland aanwijzen als 'de' premier. En vice versa.

"Het is nog maar een idee," verklaart Don Marina desgevraagd. "We moeten het nog nader bestuderen, in overleg met andere groeperingen. Maar het zou een middel zijn om een nationaal gevoel te kweken." Volgens Martina werkt dit waarschijnlijk beter dan het vooraf aangeven welke coalities er gevormd zullen worden.

Skal Club deelt awards uit in toeristensector

Op de foto's, boven: de nieuwe Skal-voorzitter Rudy Dovale met de vertrekkende Richard Hart. Onder: de winnaars van de Skal Club award 1993 samen met Skal-voorzitter Richard Hart, v.l.n.r. Cecil Prince, Ruben Page, Richard Hart en Hector Galmeyer.

Bejaarde toerist overvallen

WILLEMSTAD — In het weekeinde is een bejaarde Nederlandse toerist ontvoerd, beroofd en beschoten door drie mannen. Dit hebben verschillende bronnen, waaronder de politie bevestigd.

Zij overvielen de 72-jarige man toen hij bij Holiday Beach uit zijn geparkeerde huurauto stapte. Hij was geen gast van het hotel aldus een secretaresse van het management. De mannen ontvoerden hem in zijn eigen wagen en brachten hem naar een afgelegen plek te Souax. Daar werden hem zijn auto en persoonlijke bezittingen afgenomen.

De man zou behoorlijk toegetakeld volgens een bron, maar de politie zegt dat er geen sprake was van mishandeling. Wel wordt bevestigd dat er gericht op hem geschoten werd, hoewel hij niet gewond raakte. Hij werd in de mondi achtergelaten.

Awards voor Page, Galmeyer en Chong

Skal Club houdt wereldconferentie op Curaçao

WILLEMSTAD - Ruim 700 leden van de internationale Skal Club worden in 1995 op Curaçao verwacht wanneer de lokale organisatie de jaarlijkse wereldconferentie mag organiseren. Dat maakte Skal Club- voorzitter Richard Hart gisteravond bekend tijdens het traditionele diner aan het eind van het jaar, dat ditmaal werd gehouden in het Princess Beach hotel.

De Skal-club is een organisatie van leden die minstens vijf jaar in een leidinggevende positie werkzaam moeten zijn in de toeristenindustrie. De komst van een zo grote groep prominente figuren uit de internationale toeristenindustrie in 1995 betekent uiteraard een enorme promotie voor het eiland.

Tijdens de gisteravond gehouden bijeenkomst, werd aan drie personen die zich in het afgelopen jaar bijzonder verdienstelijk hebben gemaakt de jaarlijkse *Skal-award* uitgereikt. Hector Galmeyer, exploitant van het Aerovista restaurant op de luchthaven van Hato, mocht de prijs in ontvangst nemen voor de modernisering van dit restaurant. Kitland Chong van de ALM kwam samen met zijn marketing manager Cecil Prince, in aanmerking voor de *award* i.v.m. zijn verdiensten op management en marketing gebied en met name voor het sluiten van een co-sharing overeenkomst met United Airlines. En de scheidende gedeputeerde van Toerisme, Ruben Page, voor zijn inzet in het algemeen bij het bevorderen van het Curaçaose toerisme. Zij mochten hun onderscheiding in ontvangst nemen van gedeputeerde Stanley Betrian, waarbij Cecil Prince de in het buitenland vertoevende Kitland Chong verving.

Ex-gedeputeerde Page zei bij het in ontvangst nemen van zijn *award* te hopen dat hij over een paar jaar weer op hetzelfde podium mag staan om dan een onderscheiding binnen te halen voor Curinta waar hij nu werkzaam is.

Er werd door de Skal-leden ook een nieuw bestuur gekozen, waarbij Richard Hart de voorzitters-keten overdroeg aan Rudy Dovale die op zijn eigen wijze tijdens de bijeenkomst van gisteravond als ceremoniemeester fungeerde. Vice-voorzitter wordt Arturo Jesurun. Richard Hart krijgt de niet eenvoudige taak de commissie te leiden die de internationale Skal Club conferentie van 1995 gaat organiseren.

Vanmiddag met BC aan tafel

RK Schoolbestuur doet zijn best snel uit te betalen

WILLEMSTAD — Het RK Schoolbestuur heeft vanmiddag een vergadering met het bestuurscollege en haar adviseurs. Daarin wordt gesproken over het opstellen van een stappenplan om tot uitbetaling te komen voor leerkrachten die met terugwerkende kracht moeten worden betaald conform het vonnis van de rechter.

Het BC heeft deze week het schoolbestuur toegezegd in elk geval geld over te maken voor de 25 ongehuwde leerkrachten die met terugwerkende kracht tot oktober 1987 betaald moeten worden. Het streven is deze mensen begin januari uit te betalen. Het stappenplan dat vanmiddag wordt opgesteld, moet duidelijk maken hoe en op welke wijze de nog uit te keren bedragen worden vastgesteld.

Er moeten namelijk ook berekeningen gemaakt worden voor de tweede, grotere groep van gehuwde en ongehuwde vrouwen met kinderen die een kostwinnersen/of kindertoelage moeten ontvangen, teruggaande tot medio '86. "Er is alleen een praktisch probleem," aldus bestuursvoorzitter Vigdis Jonckheer-Mensing. "En dat is dat onze salarisadministratie niet berekend is op zoveel werk op heel korte termijn. Daarbij komt ook dat morgen de laatste werkdag is en het bestuur vakantie heeft tot 3 januari."

De Sitek heeft ondertussen geëist dat iedereen op 9 januari 'en geen dag later' zijn geld ontvangt. Jonckheer-Mensing: "Wij hebben meteen tegen de Sitek gezegd dat wij ons aan het vonnis van de rechter zouden houden. Maar er zit ook een praktisch-uitvoerbare kant aan de zaak, die maakt dat we niet iedereen meteen kunnen uitbetalen. Ik doel niet op het geld, maar op de tijd en mankracht die gemoeid zijn met het berekenen van ieders bedrag, want voor iedereen is dat weer anders." De voorzitter is er van overtuigd dat de rechter dat niet onredelijk vindt.

Vakbonden willen compensatie voor 'verloren' feestdagen

WILLEMSTAD — De Curaçaose Federatie van Werknemers en de ambtenarenvakbond ABVO hebben bij de werkgeversorganisaties en de overheid aangeklopt om compensatie te krijgen voor de feestdagen die dit jaar uitermate ongunstig uitvallen. Het gaat om twee kerstdagen en nieuwjaarsdag, die alle in het weekeinde vallen.

Hein van Sichem pleit voor compensatie van de verloren feestdagen, wat middels vrije dagen of een extra uitkering kan worden vertaald. Officieel hebben de CFW-leden in onder meer de bouw en de handel recht op 10 vrije feestdagen en 15 basisvakantiedagen. Volgens van Sichem zal per sector met de werkgevers onderhandeld moeten worden over de compensatie. ABVO-voorzitter Hubert Royer gaat nog deze week de overheid benaderen met het verzoek een regeling voor de verloren vrije dagen te treffen. Hij wijst bovendien op de Dag van de Arbeid, die dit jaar ook al in het weekeinde viel.

De CFW heeft inmiddels gesproken met pompstationhouders en aannemers en die blijken niet ongevoelig voor de argumenten van de vakbond. Van Sichem zegt ernaar te streven in de toekomst vier arbeidsloze dagen in de cao op te nemen: twee kerstdagen, 1 mei, Goede Vrijdag en Nieuwjaarsdag.

ORANJESTAD — Minister Martinus Flanegien en FCCA directeur drie [illegible] hebben een contract getekend met de Arubaanse Wegenbouwmaatschappij [illegible] structure[illegible] bij de in aanbouw zijnde volkswoningen [illegible] te Madiki/Paradijswijk en Jaburibari.

Hiermee is een bedrag van ruim 3,2 miljoen florin gemoeid. De totale investering van dit gehele project bedraagt 24 miljoen florin. De werkzaamheden beginnen midden januari 1994 en omvatten de aanleg van wegen, rioolleiding en de aanleg waterdistributieleidingen.

Met dit project kunnen de 280 volkswoningen worden opgeleverd. Te Madiki worden 57, te Jaburibari 89, Brazil 104 en te Kas Paloma 30 woningen gebouwd, waarvan de eerste in mei 1994 bewoond kunnen worden. De bouwkosten bedragen 16 miljoen florin en financiering geschiedt uit het ontwikkelingsfonds van Nederland.

AGENDA

KANTOORUREN AMIGOE
Open van 08.30-12.00/14.30-17.30 uur; zaterdag gesloten.

TELEFOON
24333.
Voor spoedgevallen na kantoortijd: 21639, 22316 en 24508. **Pageboy 127-0379.**

TELEFAX: 22368.

BANKREKENINGNUMMER
10.815.445 Banco di Caribe.

POLITIE
11100 (centrale) en 11141 (informatie).

ALARMCENTRALE
115.

* * * * * * * *

ZOEKERTJES verschijnen op dinsdag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 08.00-12.00/14.00-17.00 uur worden opgegeven; behalve op zaterdag. Alleen zoekertjes, die op maandag en donderdag vóór 10.00 uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

* * * * * * * *

WACHTREGELING DOKTOREN
(maandag t/m zaterdag van 18.00-07.00 uur)
Oranjestad, Madiki, Tanki Flip, Noord, Tanki Leendert, Paradera en Sta. Cruz: dokter J. de Cuba via Dr. Horacio Oduber Hospitaal (tel.: 74300) of via Alarmcentrum (115).
Pos Chiquito, Savaneta en San Nicolas: dokter J. Tromp via Centro Medico San Nicolas (tel.: 48833) of via Alarmcentrum (115).

* * * * * * * *

BOTICA'S
(nachtdienst)
Beneden de brug:
Sta. Maria, Sta. Cruz 52-D. Tel.: 35585.
Boven de brug:
San Lucas, B. v/d Veen Zeppenveldtstraat z/n. Tel.: 45119.

* * * * * * * *

VOOR BRANDGEVALLEN, ongelukken of een of ander ongeluk gelieve Alarmcentrale (tel.: 115) op te bellen.

* * * * * * * *

CENTRO MEDICO CARABOBO
(Engelandstraat 7, tel.: 21777)
De wacht heeft dr. Lili G. Beke-Martínez, tel.: 24696.

* * * * * * * *

WIT GELE KRUIS ARUBA ZUIGELINGENBUREAU
(Koningstraat 22, tel.: 24444)
Dagelijks geopend van 07.30-12.00/13.50-17.00 uur; maandag te Paradera (tel.: 25543) van 08.00-11.00 uur; dinsdag: San Nicolas (45906)/Noord (23425) van 08.00-11.00 uur; woensdag: Santa Cruz 28288) van 08.00-11.00 uur; donderdag: Dakota (29008), Oranjestad (23168), Savaneta (47020) en Brazil (48301) van 08.00-11.00 uur.

* * * * * * * *

ZWANGER? STICHTING CIZKA geeft informatie en brengt u in contact met leden die zwangerschapsbegeleiding, verloskundige hulp en kraamzorg bieden. Bel 37687.

* * * * * * * *

INFORMATIECENTRUM KONINGIN WILHELMINA FONDS (voor de kankerbestrijding op Aruba)
Geopend van maandag t/m vrijdag van 08.30-11.30 uur - J.E. Irausquinplein 3 (juist achter de pastorie van Oranjestad).

* * * * * * * *

NARCOTICS ANONYMOUS HELPLINE
Tel.: 38989 (24 uur per dag).

* * * * * * * *

AIDS-HOTLINE
Vragen? Bel dan 23040/27352 tussen 07.30-12.00/13.00-16.30 uur.

* * * * * * * *

FADA/PRIDE
(Van Walbeeckstraat 25, tel.: 32999)
Open van maandag tot en met vrijdag van 08.00-16.00 uur voor inlichtingen omtrent preventie alcohol/drugsmisbruik.

* * * * * * * *

FUNDACION RESPETA MI

(Stichting tegen seksuele misbruik van minderjarigen)
Tel.: 24433.

* * * * * * * *

AMNESTY INTERNATIONAL ARUBA
P.O. Box 1029, tel.: 27808/48124.

* * * * * * * *

DIERENARTSEN
P. Barendsen en T.J.M. Wools, tel.: 21720.
Voor spoedgevallen buiten kantooruren tel.: 115.

* * * * * * * *

BRIDGECLUB ARUBA ARIBA
(Tivoliclub, Wilhelminastraat 16)
Dinsdagavond om 19.30 uur speelavond.
Voor opgave/informatie tel.: 24953.

* * * * * * * *

PARKE TIRAKOCHI
(Kinderpark te Savaneta, achter kleuterschool Promé Paso)
geopend van maandag t/m zaterdag van 16.00-18.30 uur en op zondag van 11.00-18.00 uur voor kinderen van 1-13 jaar.

* * * * * * * *

TELEARUBA
DINSDAG: 18.00 Local News Hightlights; 18.03 Sesame Street; 19.00 Local News Highlights; 19.03 Actualidad; 19.33 Medical Report; 20.00 Telenoticias; 20.30 Who's the Boss; 21.00 CNN International Hour; 21.40 Showbizz Today; 22.00 Local News Highlights; 22.03 X-mas Musical Special; 23.00 Local News Highlights; 23.03 Latin Musical Special; 23.30 Sports Tonight; 24.00 Sluiting.

AVP-leider over Coastal-uitbreiding:

'Premier Oduber heeft last van fata morgana's'

ORANJESTAD — Met de bekendmaking van de belangrijke uitbreiding van Coastal en de oplossing voor het Beta hotel, is oppositiepartij AVP van mening dat premier Nelson Oduber fata morgana's ziet. De groene partij vermoedt dat de premier in een toestand van 'psychische instabiliteit' en onder de zware druk van het afgelopen jaar een beetje in de war is. "Iedereen weet immers dat het absurd overbezette overheidsapparaat het grote probleem van Aruba is. Zelfs als de bekendmakingen van de premier waar zouden zijn, zou het de overheid niet helpen met de huidige financiële problemen".

De AVP wijst erop dat wanneer de premier niet aan het verbeelden is, dat het er dan naar uitziet dat hij de zaak opzettelijk aan het belazeren is. Wat de flexikoker-installatie van Coastal betreft, meent de AVP dat deze investering een *conditio sina qua non* is voor het blijven van Coastal op Aruba. Indien niet op korte termijn inderdaad wordt overgegaan tot een grote investering om de Coastal-raffinaderij daadwerkelijk concurrerend te maken, zal hij binnen de termijn van vijf jaar de activiteiten moeten afbouwen.

Het is al de derde keer, aldus de AVP, dat de minister-president de uitbreiding en de investeringen van Coastal in de publiciteit brengt, terwijl de raffinaderijdirectie tot op heden alleen heeft gesproken over studies over mogelijke investeringen. De AVP hoopt dat het dit keer verder gaat dan alleen plannen en dat de investeringen inderdaad gerealiseerd worden om zodoende Coastal's aanwezigheid op Aruba te garanderen, ook al geeft het voor het probleem van de overheid geen enkel soelaas.

De verklaring van de premier dat hij verwacht dat op korte termijn met de afbouw van het Beta hotel kan worden gestart, doet de AVP goed, hoewel deze verklaring vier jaar te laat komt. "Het is zo langzamerhand duidelijk dat de problematiek van het Beta-project zeer omvattend is, dat willens en wetens door de minister-president zelf geschapen is. Oduber heeft al drie keer aangekondigd dat hij een oplossing heeft gevonden voor het door hem zelf gecreëerde probleem", aldus Eman.

Nu de verkiezingen voorbij zijn en de gevolgen van het mislukken van de hotel-projecten op rekening van de huidige coalitie komen, probeert men vier jaar later zo snel mogelijk tot een oplossing te komen. De AVP heeft geen enkel twijfel dat het Beta-probleem snel kan worden opgelost. Tenslotte beklemtoont de oppositiepartij in haar verklaring dat dit alles de overheid niet helpt het werkelijk probleem waarmee Aruba kampt op te lossen.

Ook OLA-leider Glenbert Croes reageerde op de verklaringen van premier Oduber. De partij is tevreden indien de aankondiging op waarheid berust. Croes gelooft dat daardoor een groot deel van de problemen op Aruba zal worden opgelost. In dit verband stelt hij dat wanneer de coalitiepartijen beginnen op te scheppen met oplossingen, dat dan als eerste de unilateraal genomen maatregelen ongedaan moeten worden gemaakt.

Met nadruk wijst Croes erop, dat het volk de plannen van Oduber om met nieuwe maatregelen te komen, zeker niet zal accepteren. "Als de regering zijn inkomsten wil verhogen, dan wordt het volk wederom getroffen. Het gevolg is dat de armen armer en de rijken rijker worden," aldus Croes.

WOENSDAG: 15.00 Cartoons; 16.00 Robotech; 16.25 Ghostbusters; 16.47 3-2-1 Contact: **Your Body**; 17.16 Documentary: **Message From the Birds**; 18.00 Local News Highlights; 18.03 Sesame Street; 19.00 Local News Highlights; 19.03 Program,a di Misa Katoliko; 19.30 X-mas Special: **The Elf Who Saved Christmas**; 20.00 Telenoticias; 19.50 Sportlotto; 20.00 Telenoticias; 20.30 X-mas Special; 21.00 CNN International Hour; 21.40 Showbizz Today; 22.00 Local News Highlights; 22.03 X-mas Musical Special; 23.00 Local News Highlights; 23.03 Latin Musical Special; 23.30 Sports Tonight; 24.00 Sluiting.

* * * * * * * *

WOENSDAG
DIVERSEN
BIJBELMUSEUM: geopend op elke werkdag van 10.00-12.00 uur en zondag van 11.00-12.00 uur in de protestantse kerk.

MUSEO HISTORIKO ARUBANO: openingstijden maandag t/m vrijdag van 09.00-12.00/16.00-19.00 uur; zaterdag van 09.00-12.00 uur.

BUREAU LEVENS-, GEZINS- EN HUWELIJKSMOEILIJKHEDEN (Layex Building, Wilhelminastraat 19): iedere werkdag van 07.30-12.00/13.00-16.30 uur (ook mogelijk afspraak te maken via tel.: 23145 0f 25111).

STICHTING TOT BEVORDERING VERANTWOORD OUDERSCHAP (Famia Planea): dagelijks van 08.00-12.00/13.00-16.00 uur - Medical Centre, Bernhardstraat 75, San Nicolas, tel.: 48833 toestel 219/225.
Bij de praktijken in het Wit Gele Kruisgebouw: dinsdag van 10.00-12.00 uur te Noord 66, tel.: 23425; dinsdag van 13.00-14.00 uur te Oranjestad, Koningstraat/Emmastraat, tel.: 23168;; dinsdag van 08.00-10.00 uur in Club Caiquetio, Paradera 47-A, tel.: 24280; woensdag van 13.00-15.00 uur te Santa Cruz 39-C, tel.: 28288 en donderdag van 10.00-12.00 uur te Pampoenastraat 15, Dakota, tel.: 23822.

BIBLIOTECA NACIONAL (openingstijden): **Antilliaanse Sectie, Studiezaal, afdeling Krant- en Tijdschriften:** maandag t/m vrijdag vanaf 07.30 uur.
Uitleningsafdeling: maandag, woensdag en vrijdag van 09.00-11.55/13.30-20.00 uur; dinsdag van 09.00-12.00/13.30-17.00 uur; donderdag van 13.30-17.30 uur.

FILIAAL SAN NICOLAS **(openingstijden):** maandag, woensdag en vrijdag van 09.00-12.00/13.30-17.00 uur; dinsdag van 09.00-12.00/13.30-20.00 uur en donderdag van 13.30-20.00 uur.

■ *ORANJESTAD — Oscar Janga (tweede van rechts), werkzaam bij Costa Linda, is de winnaar van de slogan-wedstrijd van Air Aruba. Zijn winnende slagzin was 'Air Aruba, best in service and quality'. Uit handen van Ildo de Cuba, verkoopmanager van Air Aruba, ontving hij twee tickets naar Baltimore.*

■ *ORANJESTAD — Twee Cubaanse kunstgeschiedschrijvers, Sergio Lopez-Garcia en Jose Manuel Noceda-Fernandez, van het Centro Wifredo Lam te Havana, brachten onlangs een beleefdheidsbezoek aan minister Fredis Refunjol van Welzijnszaken en minister Rudy Croes van Justitie. Het duo is lid van de 'Quinto Bienal de Havana', de internationale expositie van beeldende kunsten die om de twee jaar in Havana plaatsvindt. De bedoeling is, dat ook Aruba aan de eerstvolgende Bienal deelneemt.*

Kerstboodschap van premier Nel Oduber

ORANJESTAD — In deze Kersttijd moeten wij onszelf kunnen vinden en proberen dat vrede en rust in en rond ons kunnen heersen. Zo haalt minister president Nelson Oduber aan in zijn boodschap ter gelegenheid van de eindejaarsfeesten. Hij stelt verder, dat het als minister-president zijn plicht is om het beste voorbeeld te geven als vader, politicus en gezagdrager.

"Geloof me, dat dit niet gemakkelijk is, maar ik word altijd geïnspireerd door de Almachtige en ik probeer me zoveel mogelijk te houden aan de natuurlijke normen van het leven", aldus de premier. In zijn boodschap meldt hij verder, dat de wereld in de laatste decennia een radicale verandering heeft gekend, waarbij het materialisme een belangrijke rol speelt. "Onze wereld is gevuld met onverschilligheid, haat en wrok, daarbij vergetend dat het leven vergankelijk is. Wij, als klein land, maken ook al deze omstandigheden mee".

Onverschilligheid, haat en wrok is volgens de premier vele keren te wijten aan de publiciteitsmedia die moeten kunnen zorgen voor betere informatie die leidt naar de vorming van de mens. "Hoe kunnen wij de mentaliteit van de media veranderen, als je dag in dag uit alleen negatieve dingen leest die niet bijdragen aan de gezonde ontwikkeling en de optimale vorming van de jeugd van ons land?", zo vraagt hij zich af en stelt te begrijpen dat de mens fouten kan maken, maar dat het niet zo moet zijn dat familie en andere aanverwanten elke dag het slachtoffer moeten zijn van persoonlijke wraak.

Oduber vindt, dat de Kersttijd hoe dan ook het seizoen is waarin ieder van ons moet kunnen bezinnen en mediteren over alles wat wij gedurende het jaar hebben gedaan en over de schade die een of ander slecht gerichte uitlating aan een ander zou hebben veroorzaakt. "Ik zal de eerste zijn om mijn slecht gerichte uitlatingen te erkennen, opdat ik op deze wijze onze Verlosser met een rustig hart kan ontvangen", aldus premier Oduber, die zijn boodschap besluit met: "Dat de viering van de geboorte van onze Heer Jezus Christus, de zegen moge brengen in alle huizen van Aruba".

Spanning bij casino Americana over bonus

ORANJESTAD — De spanning bij het casino van het Americana hotel neemt toe nu de Aruba Bank/Orco Bank, die het casino onder haar financieel beheer hebben, niet bereid zijn de volle bonus aan de werknemers te betalen. Gisteren werd aangeboden 50 procent van de bonus te betalen. De werknemers hebben aangekondigd dat als de zaken niet heel snel geregeld worden, zij tot actie over gaan.

De werknemers blijven erop staan dat zij ingevolge de cao hun bonus volledig moeten ontvangen. Dat werd gistermiddag duidelijk tijdens een vergadering van het casino-personeel bij vakbond FTA.

Het bestuur had een gesprek met de aandeelhouders van het Palace casino, waaronder vertegenwoordigers van de Aruba Bank en Orco Bank. Niet te spreken is het personeel dat reeds lang bekend was dat het casino slecht liep, maar dat er weinig aan gedaan is om de situatie te verbeteren.

Uit het gesprek met de aandeelhouders bleek dat onderhandeld wordt met twee groepen: een Nederlandse en een lokale groep over mogelijke overname van het casino. De aandeelhouders willen ten aanzien van eventuele nieuwe eigenaren niet tot verplichtingen voor de toekomst overgaan. De FTA wijst er in dit verband op, dat er een cao bestaat en de aandeelhouders zich daar nu aan moeten houden.

Volgens FTA-leider Anselmo Pontilius kampen meerdere casino's met problemen. Dit bewijst weer eens duidelijk dat er onvoldoende toezicht bij de regering is op de gang van zaken in de casino's. Het door de regering ingestelde *gaming board* ziet de FTA alleen als een werkverschaffing. Nu er nog eens twee casino's bij komen, aldus de vakbond, is een stringenter toezicht van de overheid meer dan ooit een eerste vereiste.

Cross country Baby Beach

ORANJESTAD — Atletiekclub Olympia hield bij Baby Beach, San Nicolas, de eerste cross country van het nieuwe seizoen. Uitblinkers waren Omar Werleman (CAMO), Jordi van der Horst en Victor Tromp (Olympia). Het snelle parkoers en de goede weersomstandigheden zorgden voor uitstekende tijden.

De winnaars in de diverse categorieën waren (1000 meter) B/C - pupillen jongens, Dwayne Marchena (Olympia) 4 min.34 sec.; B/C -pupillen meisjes, Kimberly Maduro (Olympia) 4.21 min.; A - pupillen jongens, Jordi v.d.Horst (Olympia) 3.48 min.; A-pupillen meisjes, Rose-Ann Croes (CAMO) 4.O2 min.; D - jongens, Omar Werleman (CAMO) 3.29 min.; D - meisjes, Thirza Tromp (Olympia) 4.10 min.; (2000 meter): C - jongens, Edgard Flanegin (CAMO) 8.06 min.; (3000 meter): B -jongens, Ericko Pieternella (Olympia) 11.50 min.; B - meisjes, Jerney Janssen (Olympia) 13.35 min.; A - meisjes, Sheila Werleman (CAMO) 14.34 min.; Heren Veteranen: Ben Hoffman (Olympia) 12.31 min.; Heren Senioren, Victor Tromp (Olympia) 10.19 min.

ORANJESTAD — De Aruba Lawn Tennis Bond (ALTB) heeft een nieuw bestuur gekozen. De samenstelling hiervan is: voorzitter Albert Odor, penningmeester Ricky Beaujon en secretaris Heleen Bongers. De commissieleden zijn Adelaida Ponson, Clifton Wong (wedstrijdcommissie), Kenneth Ponson (baancommissaris) en Albert Didier (PR/vice-voorzitter).

AHRA-bestuur

De Aruba Human Resources Association heeft het nieuwe bestuur voor 1994 gekozen. Ruth Celaire (La Cabana) is voorzitter, Celeste Berkel (Cosmo Consultant Services) is vice-voorzitter, Antonieta Vrolijk (SVB) is secretaris en Mariette Rincones (Aruba Beach Club/Casa del Mar) penningmeester. De commissieleden zijn George Dirksz (Hyatt hotel), Sabrine Schwengle (Mansur Trading) en Herbert Domacasse (CMB).

Oprichting van CTO-kerngroep

ORANJESTAD — Tijdens de derde Caribbean Conference on Ecotourism (CCE) in mei dit jaar op de Cayman Islands, besloten de delegaties tot de oprichting van een CTO Ecotourism Society, bestaande uit delegaties die deelnemen aan de jaarlijkse conferenties en met als doel dat deze leden de komende jaren de kerngroep vormen voor de te houden conferenties in de toekomst. In verband met de opzet hiervan, heeft de Caribbean Tourism Organization (CTO) een vragenlijst uitgestuurd, waarvan de sluitingsdatum 30 november was. Het is de bedoeling dat de leden van de CTO Ecotourism Society tijdens de vierde CCE te Bonaire, in mei 1994, bekend worden gemaakt.

Schenking Viani Charity van 75 mille

ORANJESTAD — Viana Charity Fund heeft ook eind dit jaar een bedrag van 75.000 florin geschonken aan instituten, stichtingen en verenigingen die voor de liefdadigheid werken. De namen hiervan worden niet genoemd; wel dat het de bedoeling van Viana Charity Fund is om ieder jaar een even groot bedrag te blijven geven.

■ *ORANJESTAD — Dertien medewerkers van Albo Aruba n.v. volgden gedurende de afgelopen twee maanden enkele computercursussen bij het Education Center van Antraco. Na afloop ontvingen zij tijdens een gezellige borrel hun deelname-certificaat uit handen van Henk Weustink en Jan Noordzij, docenten aan het centrum.*

Drukbezet bowltoernooi Eagle Palace

ORANJESTAD — Ondanks de Kerstdrukte namen 43 personen op zes banen van Eagle Bowling Palace deel aan een bowlingtoernooi. Na drie spellen kwam Meyoo Leest met 213 pins als winnaar uit de strijd, gevolgd door Tasha Tromp met 204 en Militza Megen met 197 pins.

De hoogste score was voor Grace Angela met 245, de laagste score bij de mannen voor Wiljan Megen 161 en bij de dames Yvonne Webb met 156 pins. Op de tiende plaats eindigde Pancito Ruiz en op de twintigste plaats Ray van Gullick. De prijzen werden beschikbaar gesteld door Pizza Hut en Costa Linda.

Het bowlingtoernooi van de taxichauffeurs was eveneens zeer geannimeerd. De eerste plaats was voor Mario Wester en zoon (taxi 312) met 908 pins en de tweede plaats voor het team Janitx 23 en Mario (taxi 51) met 904 pins. Bij de heren nam Ramiro Geerman (taxi 13) met 214 de hoogste score voor zijn rekening. Het hoogste gemiddelde was voor Mario Wester met 177 pins. Bij de dames scoorde Barbara met 172 de hoogste score en nam met 172 ook het hoogste gemiddelde voor haar rekening.

Vanaf vandaag tot 28 december ontvangt iedere persoon die de bowlingbanen bezoekt een deelname formulier waarmee vele prijzen gewonnen kan worden. De trekking vindt plaats op 28 december middernacht.

Eric Boeldak persman 1993

ORANJESTAD — Met hun gezinsleden vierden de werknemers van het Costa Linda beach resort vrijdagavond in de ballroom van het Americana hotel hun jaarlijks Kerstviering.

Speciale hulde werd gebracht aan fotograaf/journalist Eric Boeldak van het Engelstalige dagblad *The News*. Uit handen van general manager Astrid Muller mocht hij de onderscheiding 'persman van het jaar' in ontvangst nemen. Tijdens het gezellige dinner/dansant verzorgde de groep 'Oreo y le Prestige' voor de muziek.

Verder werden verschillende personeelsleden gehuldigd, waarbij de twaalf harde werkers die het afgelopen jaar tot 'de werknemer van de maand' werden uitgeroepen, nog eens in het zonnetje gezet. Uit deze groep werd Nieves Laguna tot 'Werknemster van het jaar' uitgeroepen. Uit handen van general manager Astrid Muller ontving zij het daarbij behorende plakkaat, inclusief een zevendaagse reis naar Orlando met hotel, reisgeld en 500 dollar zakgeld.

KABINET VAN DE GOUVERNEUR VAN ARUBA

BEKENDMAKING

Het Kabinet van de Gouverneur van Aruba zal in verband met de feestdagen voor het publiek

GESLOTEN

zijn op 24 december en 31 december 1993.

In connection with the season holidays the Cabinet of the Governor will be

CLOSED

for the public on December 24th and December 31st 1993.

En conección con las fiestas navideñas el Gabinete del Governador será

CERRADO

para el público el 24 de Diciembre y el 31 de Diciembre 1993.

De schaduw van Adolf Hitler in het voetbal

LONDEN—De vriendschappelijke voetbalwedstrijd tussen Duitsland en Engeland op 20 april in Hamburg wordt waarschijnlijk afgezegd. Reden: op die dag werd in 1889 Adolf Hitler geboren. Voetbalofficials vrezen dat de wedstrijd grote aantrekkingskracht zal hebben op Neo-Nazi's en daardoor uitgebreide veiligheidsmaatregelen zal eisen.

Namens de Engelse voetbalbond verklaarde Graham Kelly: "Het is twijfelachtig of de wedstrijd doorgaat nu wij ons gerealiseerd hebben dat 20 april Hitlers geboortedag is."

Kelly verklaarde dat binnen enkele dagen overleg zal worden gevoerd met voorzitter Bert Millichip wanneer deze is teruggekeerd van de loting voor het WK-Voetbal in Las Vegas. De afgelopen jaren leidden wedstrijden tussen beide landen altijd tot confrontaties tussen Britse fans en Duitse 'Schlachtenbummler'.

Beide ploegen kunnen tweede ronde bereiken

Oranje tegen België belooft een leuke wedstrijd te worden op WK

LAS VEGAS — De loting voor de eerste ronde bij de wereldtitelstrijd voetbal viel naar de mening van velen voordelig uit voor het Nederlands elftal. Het is voorlopig: België de grote rivaal uit vervlogen dagen, en Saudi-Arabië getraind door 'Don' Leo Beenhakker en vier jaar geleden in Italië nog bondscoach van Oranje. Marokko blijft voor de andere drie deelnemers in groep D een onbekend voetballand. Leuk wordt vooral de wedstrijd tegen België, de nummer vier van het wk van 1986 en de vice-Europese kampioen van 1980.

Vroeger speelde Nederland alleen maar tegen België. In totaal ontmoetten de landen elkaar al 116 keer. België won 25 van die confrontaties, terwijl Oranje er maar liefst 53 keer vandoor ging met de overwinning. Het laatste treffen vond plaats op 9 september 1987: Nederland - België 0-0.

Met het België van nu heeft Nederland geen directe ervaring. Het is de ploeg van bondscoach Pol van Himst. Verder van de voortreffelijke doelman Preud'Homme, de 'Italiaanse' regisseur Scifo, van de produktieve Wilmots en van de 'grote' danwel gevreesde spelers Degryse en Nilis.

België was blij met de kwalificatie, na de teleurstelling van het missen van het Europees kampioenschap van Zweden. Bovendien beweren de 'Rode Duivels' leuker te zijn geworden. Niet meer die counteraars van weleer. De namen van de toonaangevende mensen zeggen in dat opzicht genoeg.

Pol van Himst is de man van de praktijk en geldt als de meest gerouttineerde speler van België. Hij speelde maar liefst 81 interlands en werd vier keer voetballer van het jaar in zijn land. De huidige bondscoach zorgde voor verjonging in de ploeg. "Ik ben blij verrast dat de aanpassing zo snel is gegaan."

Waarschijnlijk komt Van Himst bij de eindronde nog met een verrassing. De Kroaat Josip Weber is onlangs namelijk Belg geworden. Voor zijn 'oude' vaderland speelde hij nooit officieel voetbal. Bij Cercle Brugge is hij al jaren topscorer van België. "We hebben goede aanvallers, maar missen een echte afmaker", heeft Van Himst altijd beweerd. Weber zal wel spelen.

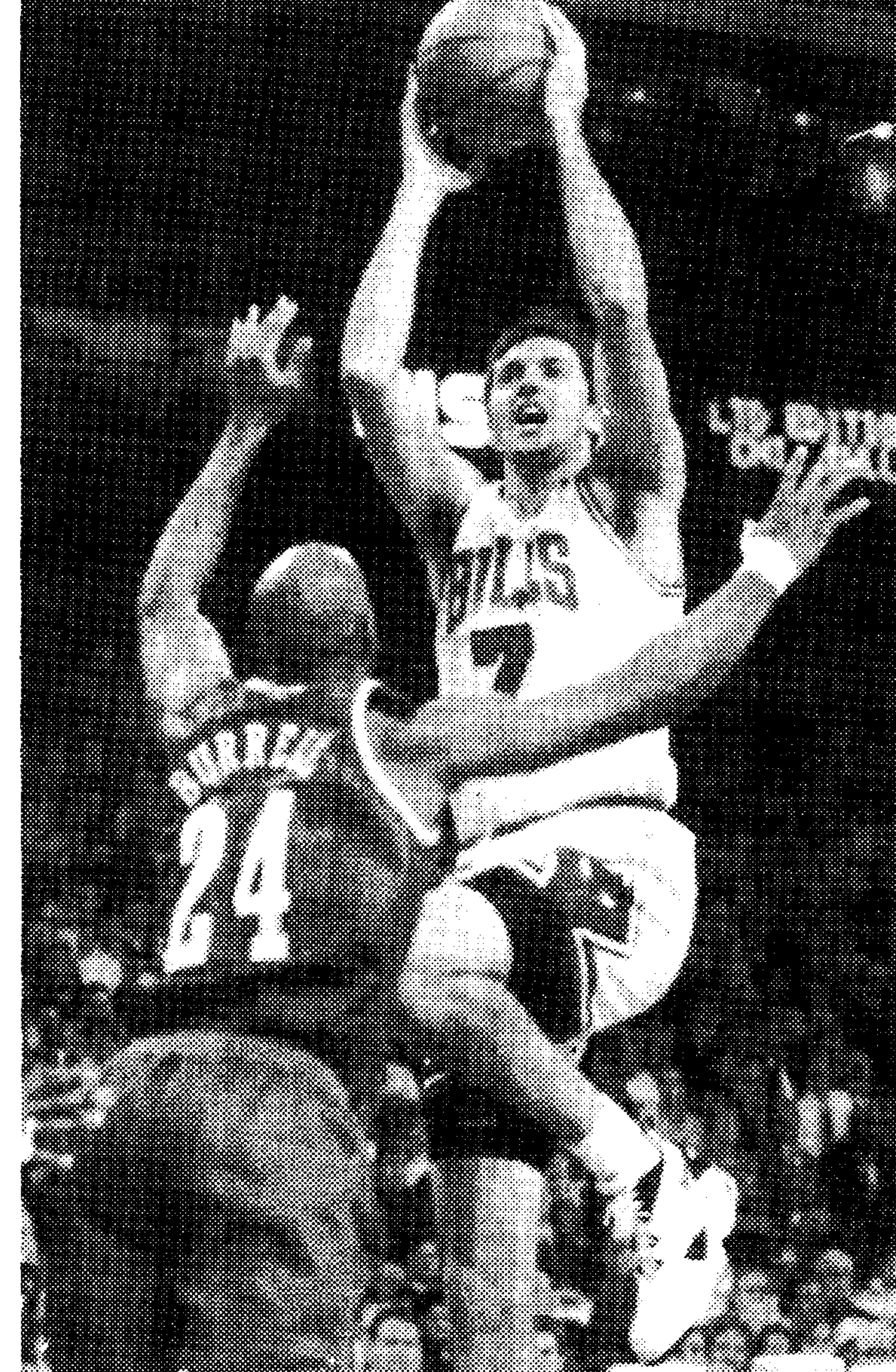
Over de kansen: "Nederland en België moeten in deze groep en en twee kunnen worden. De volgende ronde is te halen." Met Saudi-Arabië ligt het anders. "Individueel beschikken wij over heel goede voetballers", zegt Leo Beenhakker, de Nederlander in Arabische dienst. "Het probleem met dit soort landen is echter dat er geen team wordt gevormd. Daar zullen we de komende maanden hard aan gaan werken."

Beenhakker, oud-coach van Nederland, Ajax, Volendam, Real Madrid, Zaragoza en Veendam, verkeert in fraaie omstandigheden. De trainingsaccommodaties zijn ideaal, geld is geen probleem en de internationals zijn ontheven van clubverplichtingen. Ervaring op hoog niveau heeft Saudi-Arabië echter niet. Nooit eerder werd de eindronde van een wereldtitelstrijd bereikt.

Beenhakker is de opvolger van de Braziliaan Jose Candido. Die werd tijdens de kwalificatiereeks in Qatar ontslagen. Het zal niemand verbazen dat Oranje nog geen ervaring heeft in het spelen tegen Saudi-Arabië. Datzelfde verhaal gaat op voor Marokko. Ook dat land kwam nooit uit tegen Oranje. Het had moeten gebeuren in februari volgend jaar, te Casablanca. Vriendschappelijk. Nederland heeft daar nu geen trek meer in.

Marokko speelde wel twee WK's en is zelfs het eerste Afrikaanse land dat ooit zo ver kwam. Dat was in 1970. De tweede keer was in 1986. Toen werd het land in de achtste finales ten onrechte uitgeschakeld door een fortuinlijk Duitsland. Door een vrije trap van Matthaus kort voor tijd, 1-0.

Bondscoach Abdella Blinda is pas in dienst sinds de beslissende kwalificatiewedstrijd tegen het Zambia van Kalusha. Marokko bereidt zich intensief voor. Reeds achttien trainingskampen, met een totale duur van 120 dagen, zijn vastgelegd. Ook een toernee door Amerika staat op het programma.

■ *CHICAGO — Chicago Bulls lijkt terug op de goede weg. De laatste competitiedagen winnen de Bulls veel van de NBA-wedstrijden. Maandag werd het team van Charlotte Hornets het slachtoffer van het team van oudsterbasketballer Michael Jordan. Op de foto het moment waarop Toni Kukoc (rechts) van Chicago Bulls twee punten tracht te scoren, terwijl nummer 24 van de Hornets Scott Burrell dat proberen te verhinderen.*

Ivan Lendl vervangt in Perth John McEnroe

PERTH — Ivan Lendl neemt de plaats in van John McEnroe bij het toernooi om de Hopman Cup, dat op nieuwjaarsdag in Perth (West-Australië) begint. McEnroe, die zich met een beenblessure terugtrok, had zelf voorgesteld Lendl aan de zijde van Mary Joe Fernandez bij het gemengd landenevenement te laten optreden.

McEnroe kreeg vorige week bij een demonstratietoernooi in Los Angeles, waar hij tegen Mats Wilander aantrad, last van een spier boven de knie.

Het team van de Verenigde Staten is in Perth tweede geplaatst achter het Tsjechische team dat bestaat uit Jana Novotna en Petr Korda. De Nederlandse afvaardiging bestaat uit Mirjam Oremans en Jan Siemerink.

Bridgen

WILLEMSTAD — Afgelopen woensdagavond werd de laatste zitting van het door Toyota gesponsorde Kersttoernooi van bridgeclub Baranca gespeeld te Scherpenheuvel. De opkomst was wederom groot met 23 paren en de uitslag zeer merkwaardig. Maar liefst veertien paren scoorden boven het gemiddelde.

Het is wel duidelijk dat de spellen moeilijk waren voor de meeste deelnemers. Dit was niet het geval voor de dames Nebbeling/Van Vliet die met een fraaie score van 65 procent precies beslag wisten te leggen op de eerste plaats. Ook de dames Van Silfhout/Waller Diemont mochten er zijn met 61.25%.

De totale uitslag is als volgt: 1. dames Nebbeling/Van Vliet 65.00%; 2. dames Van Silfhout/Waller Diemont 61.25%; 3.dames Henriquez/Hollman 59.00%; 4. echtpaar Ebbink 58.25%; 5. dames Van Schayck/Van d. Gulik 53.33%; 6. dames Agarwal/De Jong/mevr. Den Dulk/heer De Paula 52.92%; 8. dames Nijdam/Bustraan 52.08%; 9. mevr. Sluiter/heer Pais 51.66%; 10. dames Bergsma/Geenen en Groot/Cloose 51.04%; 12. heren Brown/Blufpand 50.83%; 13. echtpaar Maas 50.63% en 14. echtpaar Voorhorst 50.00%.

Op woensdagavond 22 december vindt de prijsuitreiking plaats en uiteraard wordt er ook gebridged te Scherpenheuvel.

WILLEMSTAD — Op dinsdagavond 14 december werd de voorlaatste wedstrijd van het Kersttoernooi en tevens van 1993 gespeeld op Rust & Burgh. Van de achttien paren scoorden de volgende tien boven de vijftig procent:

1. Dames Van Beek/Bustraan 66.93%; 2. heren Oskam/Van Hellenberg Hubar 62.765; 3. dames Den Dulk/Wallé 57.29%; 4. echtpaar Hollman en Jorien Kersthol/heer Van Hees 53.91%; 6. mevr. Van den Ende/heer De Paula en heren Van der Pol/Van den Ende 53.65%; 8. dames Nijdam/Vlug 53.13%; 9. dames Agarwal/Van Silfhout en echtpaar Bongers 52.87%.

De laatste wedstrijd met daarna de prijsuitreiking wordt gespeeld op dinsdag 21 december op Rust & Burgh en begint om half acht

Vanwege Knieblessure

Richard Krajicek speelt niet op Australian Open

AMSTERDAM — Richard Krajicek, de beste Nederlandse tennisser met een prominente plaats op de wereldranglijst, zal niet deelnemen aan het toernooi om de Open Australische titelstrijd. Dat toernooi begint op 17 januari in Melbourne. De Hagenaar heeft in overleg met coach Rohan Goetzke, haptonoom Ted Troost en sporarts Peter Vergouwen besloten zijn slepende knieblessure volledig te laten genezen, alvorens hij weer uitkomt in wedstrijden.

Twee jaar geleden moest Krajicek zich in Melbourne terugtrekken voor de halve finales wegens een schouderblessure. Hij was goed op dreef op dat toernooi en was zelfs de publiekslieveling, maar hij kon op een bepaald moment niet meer serveren. Teveel pijn had hij in de schouder.

Al op 8 juni van dit jaar werd bij Richard Krajicek in Los Angeles, waar hij in de finale won van de Amerikaan Michael Chang, een peesontsteking vastgesteld aan beide knieën. Volgens een communique van de Belg Jacques Kloppert namens het managementsbureau Advantage (vertegenwoordiger van Krajicek) hebben fysiotherapie en aangepaste training de blessure niet verminderd.

Daardoor was het voor de Nederlandse tennisser, momenteel vijftiende op de wereldranglijst, de laatste maanden niet mogelijk optimaal te trainen en te spelen. Hij acteerde voor het laatst eind oktober in een demonstratietoernooi in Hongkong, waar Krajicek in de finale won van de Zweed Stefan Edberg. Daarna trok hij zich terug voor de toernooien in Antwerpen en München (Grand Slam Cup).

Omdat de blessure al enkele seizoenen terugkeert, heeft Krajicek volgens Advantage gekozen voor een streng beleid tot en met de genezing, waaraan gezien de prognoses geen twijfel bestaat. In overleg met zijn vertrouwensmensen geldt voor Krajicek tot nader order een speelstop. De hervatting van training en wedstrijden is afhankelijk van het resultaat van de therapie. Advantage verwacht dat Krajicek eind januari weer actief zal kunnen zijn op de tennisbanen.

Jong Colombia wint met 2-0 van Violette Athletic

WILLEMSTAD — Jong Colombia heeft de eerste wedstrijd in de Concacaf-competitie gewonnen. Die overwinning, met de overtuigende score van 2-0, vormt in de return en goede basis voor de ploeg uit Boca'i Samí. Het elftal van Violette Athletic uit Haïti kwam maandag niet tot scoren tegen Jong Colombia dat een uitstekend wedstrijd speelde in het voetbalstadion van het Sentro Deportivo Korsou (SDK).

De Nederlandse Antillen heeft twee teams spelen in de Concacaf-competitie. Dat toernooi is voor de American Airlines Cup. De Antilliaanse deelnemende clubs zijn de Antilliaanse en Curaçaose kampioen en sub-kampioen respectievelijk Sithoc en Jong Colombia.

In het afgelopen weekeinde heeft Sithoc al de volgende ronde in het Concacaf-toernooi bereikt, nadat de 'Collegialen' met de minimale score van 0-1 in Guadeloupe verloren. Thuis, in het SDK-stadion, won Sithoc met 4-2 van Solidarite Scolaire en hield na het verlies in Guadeloupe een beter doelsaldo over waardoor de volgende ronde kon worden bereikt.

Gisteravond in hetzelfde SDK-stadion speelde de voetballers uit Boca'i Samí de eerste competitie-wedstrijd in het Concacaf-toernooi. De ploeg uit Haïti, Violette Athletic, had mazzel in Briëvengat. Dat omdat Jong Colombia veel kansen om te scoren onbenut liet. Uiteindelijk tekenden Michael Martina en Eugène Constancia voor de twee enige treffers van de wedstrijd.

Het elftal van technischdirecteur 'Wowo' Constancia hoeft niet over te vliegen naar Haïti voor de return. Het elftal van Violette Athletic heeft namelijk overeengekomen met het bestuur van Jong Colombia dat beide wedstrijden op Curaçao zou worden verspeeld. Die return vindt dan ook morgen (woensdag) plaats in het SDK-stadion. De wedstrijd staat gepland voor 20.00 uur. Een overwinning, gelijkspel of verlies met minimale score van 0-1 zou betekenen dat Jong Colombia de volgende ronde zou bereiken.

SPORT AGENDA

SENTRO DEPORTIVO KORSOU
Zwembad:
open van 09.00-12.00/14.00-17.00 uur; dinsdag- en donderdagmorgen gesloten.

PISINA BENNIE LEITO
(Gouverneur Van Slobbeweg z/n, Rif)
open voor publiek-zwemmen (toegang kinderen t/m 14 jaar één gulden en volwassenen twee gulden): vrijdag van 20.00-22.30 uur; zaterdag van 14.00-17.00 uur en zondag van 12.00-17.00 uur.

SENTRO DI BARRIO JANWE
Dammen:
elke donderdag van 15.00-18.00 uur damles en -training voor de jeugd vanaf acht tot achttien jaar.
Schaakvereniging Janwé:
elke zaterdag van 09.00-12.00 uur schaakles en -training voor de jeugd vanaf zeven tot 23 jaar.

SKOL DI DAM STRATEGIA
elke donderdag van 19.30-23.00 uur in Sentro di Bario Janwé.
elke zaterdag van 09.00-12.00 uur in IPK-gebouw (naast Martinus mavo, Plasa Brion.

RUST & BURGH
(Schaakvereniging Curaçao)
iedere maandagavond om 20.00 uur gelegenheid tot schaken.

DINSDAG

BOWLING
(Curaçao Bowling Club)
18.30 uur gehandicapten *league*;
20.15 uur *men's league*- Curacao Bowling Club, Chuchubiweg 10-A.

BRIDGEN
(Asiento)
20.00 uur laatste wedstrijd Kersttoernooi met daarna prijsuitreiking - Rust & Burgh.

Sinds vliegramp op 28 april van dit jaar

PSV-voetballer Kalusha droomt nog van zijn Zambiaanse teamgenoten

EINDHOVEN — De Zambiaanse voetballer in dienst van PSV, Kalusha, wil dat 1993 snel voorbijgaat. Dit jaar verloor hij namelijk veel van zijn Zambiaanse teamgenoten bij een vliegtuigramp. Kalusha zelf en een collega zaten niet in dat toestel. "Mijn tijd was toen nog niet gekomen." De voetballer droomt nog van de jongens, nooit zal hij 1993 vergeten. Als hij terugdenkt aan 28 april, lichten de ogen vochtig op. De reflectie van een gekwetste ziel.

De 30-jarige aanvaller is gelovig, een christen. Hij bidt voor elke nachtrust. Soms steekt hij een kaars op of geniet hij van het interieur van een oud gebedshuis. Maar geloven in Nederland is anders dan in Zambia.

"Thuis, in Mufilira, was het zondags stil op straat. Als je langs de kerk liep, hoorde je gezang en geklap. In Nederland gaan een paar mensen naar de kerk. Je hoort ze nauwelijks."

Na het desastreuze ongeluk vroeg hij zich af waarin hij nog moest geloven. De Buffalo was die bewuste dag op weg naar Senegal voor een WK-kwalificatiewedstrijd. Boven Gabon stortte het vliegtuig neer. Afgeschoten, denken ze in Zambia. De Buffalo vloog door een verboden zone. Kalusha kreeg in Eindhoven telefoon van de bondspenningmeester. Hij hoefde niet af te reizen, want de jongens waren niet gearriveerd in Dakar.

Hij, de aanvoerder van de nationale ploeg, wilde eigenlijk stoppen met interlandvoetbal. Zijn vrienden waren dood. De keeper bijvoorbeeld kwam ook uit Mufilira. De meesten waren geboren in Copperbelt, de mijnstreek van het land. Ze waren al jaren bij elkaar, sommigen hadden geschitterd op de Olympische Spelen van Seoul. Terug in Zambia zag Kalusha dat het volk wilde dat hij bleef. De begrafenis naast het stadion, de regering liet achttien voetballers bij elkaar begraven, was onvergetelijk.

Kalusha werd de leider van een geheel nieuwe ploeg, die zelfs ontwikkelingssteun van de Nederlandse minister Pronk ontving. Uit tegen Marokko, voor 100.000 toeschouwers en een scheidsrechter uit nota bene Gabon, was een punt toereikend voor kwalificatie. Zambia verloor met 1-0 en Marokko werd maanden later in Las Vegas gekoppeld aan Oranje.

De thuiswedstrijd tegen Marokko, de eerste na het ongeluk, vond plaats in Zambia, was misschien wel de beste in Kalusha's loopbaan. In ieder geval de meest emotionele. "We stonden 1-0 achter. De mensen aan een zijde van het stadion draaiden zich om, met de rug naar het veld, naar de graven toe. Ze baden. We wonnen met 2-1. Ik maakte het eerste doelpunt uit een vrije trap. Ik was zo trots." Nadien dronk hij thee en at oliebollen bij president Chiluba.

Ellende leert relativeren. Toch irriteert het hem dat hij, Afrikaans voetballer van het jaar in 1988, meestal reserve is bij PSV. Onlangs had hij even een basisplaats, maar die is hij weer kwijt. Kalusha vindt dat hij goed speelt, weet niet wat hij meer kan doen. Soms vermoedt hij dat het een nadeel is dat hij zwart is. Hij spreekt het zachtjes uit. Waarschijnlijk komt hij te weinig voor zichzelf op.

Verder houdt hij van Nederland, hoewel hij weinig vrienden heeft in de voetbalerij: Koot, Nederburgh en Povlsen, allemaal verdwenen bij PSV. Van discriminatie merkt hij toch weinig. Een keer, toen hij op Schiphol arriveerde, was hij de enige van een hele rij die de koffer moest openen. "Ik weet zeker dat het door mijn kleur kwam." Dat ze wel eens Kunta Kinte tegen hem roepen, deert niet. Oerwoudgeluiden waren in België overigens meer te horen dan ook het geval in Nederland.

VOETBAL / SAO PAULO — Palmeiras Sao Paulo heeft voor het eerst sinds 1973 beslag gelegd op het Braziliaanse voetbalkampioenschap. In de return voor de finale tegen Vitorio Salvador zegevierde Palmeiras zondag met 2-0. Het eerste duel had een zege van 1-0 opgeleverd. Er waren rond 100.000 toeschouwers in het Morumbi-stadion.

Loopbaan van Johan Cruijff laat serie conflicten en ruzies zien

BARCELONA — Johan Cruijff, voor velen in Nederland én in het buitenland de grootste voetballer na de Braziliaan 'El Rey Pelé', is een persoon die het middelpunt was en is van conflicten en ruzies. De relatie tussen de oefenmeester van Barcelona en de KNVB heeft dan ook altijd conflicten geademd. Al bijna 30 jaar. Zelfs ruzie over een streepje min of meer op een shirtje was een bekend fenomeen. Meestal stonden macht en geld centraal. Een bloemlezing uit de controverses tussen de bond en ster in de loop der jaren.

De beste voetballer die Nederland ooit voortbracht telde slechts 48 interlands in ruim elf jaar. Dat zegt genoeg, zeker gezien het feit dat hij in tegenstelling tot bijvoorbeeld Ruud Gullit of Marco van Basten gevrijwaard bleef van lange periodes van blessures. In zijn tweede interland, het was november 1996, stuurde de Duitse scheidsrechter Glockner hem als eerste Nederlander in de nationale geschiedenis van het interland-voetbal uit het veld. Het gebeurde in een wedstrijd tegen Tsjecho-Slowakije.

De tiener zou de scheidsrechter hebben geslagen, hoewel hij zelf stellig ontkende. De KNVB schorste Johan Cruijff. Uit algehele onvrede liet hij eind jaren zestig anderhalf jaar Oranje schieten. Onder bondscoach Kessler miste hij de belangrijke wedstrijd tegen Bulgarije in 1969, omdat hij te laat arriveerde. Hij was met vrouw Danny naar Italië geweest en het verkeer zat er tegen. 'Pietje Precies' Kessler passeerde hem.

Om het gekonkel om zijn opzienbarende miljoenentransfer naar Barcelona in 1973 trad zelfs een sectiebestuur af. Cruijff en Barcelona-clubgenoot Johan Neeskens arriveerde midden zeventiger jaren een dag te laat in het Poolse trainingskamp. Bondscoach Knobel vond het best. Doelman Van Beveren uitte kritiek: "Het leek wel of de koning arriveerde." Nederland verloor met 4-1 en een tijd later verdwenen Van Beveren en PSV-teamgenoot Van der Kuylen uit de selectie.

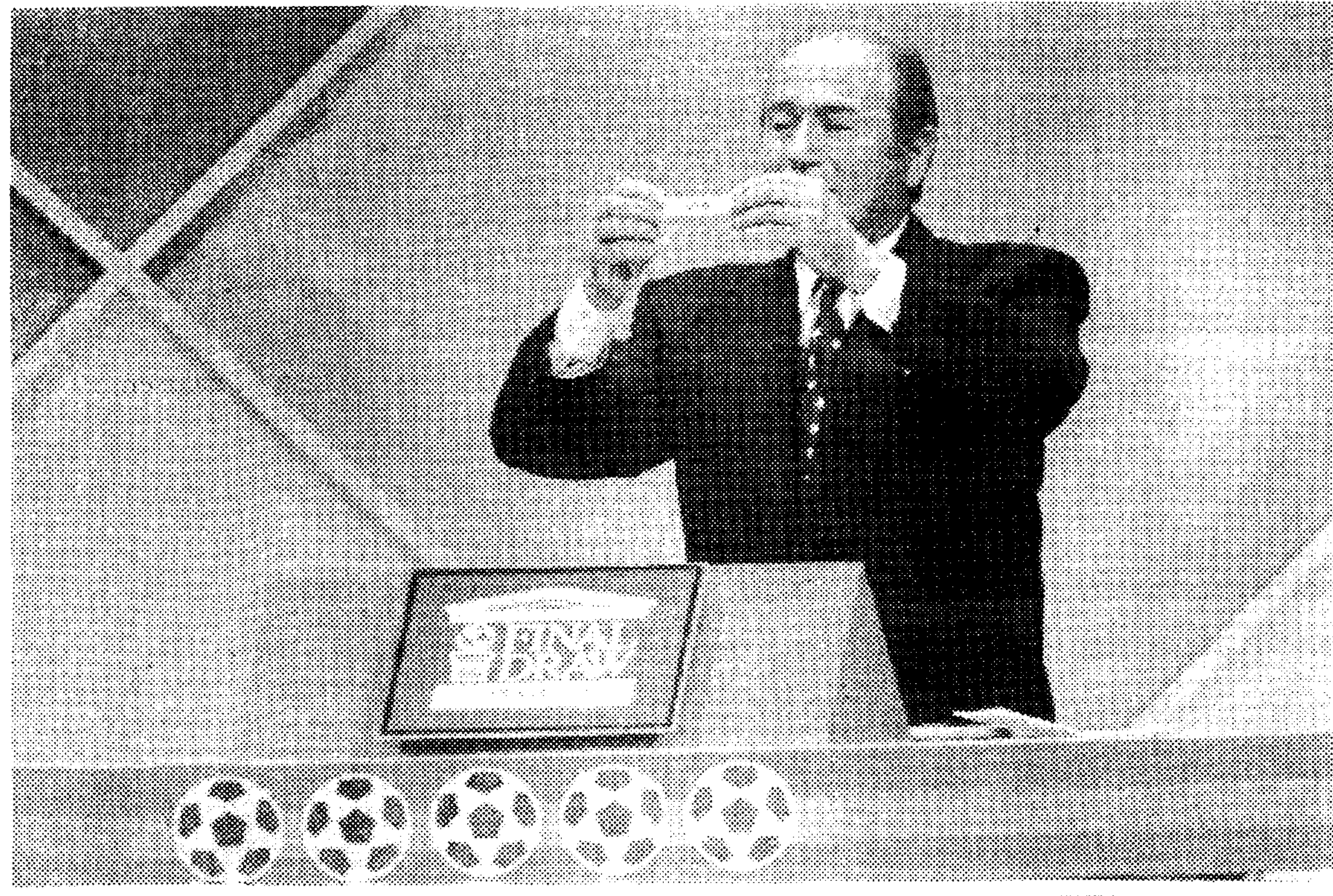
Na de kwalificatie voor het WK in Argentinië, België was verslagen, hield Cruijff zijn interland-loopbaan voor gezien. Het was 1977. Een WK duurde hem te lang. Een kleine drie jaar eerder, in Duitsland, had 'Bild Zeitung' vlak voor de finale uitgepakt met een verhaal over een blote zwempartij met Duitse schonen. De zogenaamde betrokkenen, onder wie Cruijff, moesten heel wat uitleggen aan het thuisfront. Zelfs de actie van TROS (Trek Cruijff over de Streep) bleef in '78 zonder effect.

Nadat Cruijff die met een dramatisch verlopen wedstrijd tegen Bayern München (0-8) afscheid had genomen van het voetbal, in 1981 zijn rentree maakte bij de Spaanse club Levante, dacht bondscoach Rijvers hem terug te halen in Oranje. Tot twee keer toe. Eerst zegde 'De Verlosser' af vòòr een WK-duel tegen Frankrijk, mede omdat hij weigerde in het bondsmerk Adidas te spelen. Later toen hij wekelijks excelleerde bij Ajax, meed hij Schotland.

Sinds Cruijff zich toelegde op het trainersvak, bleef zijn geest rond het Oranje-shirt hangen. In 1990 nadat de spelers bondcoach Thijs Libregts hadden afgebrand, was hij de man van het trainersschap. Rinus Michels, sectiebestuurslid Technische Zaken, besliste echter anders. Hij koos voor Leo Beenhakker, met fatale gevolgen voor de prestaties.

Michels gaf later min of meer toe dat hij een persoonlijk conflict met Cruijff had gewroken. Met het vorige sectiebestuur onder leiding van Van Rooyen, kwam Cruijff overeen coach te zijn tijdens het WK van 1994. De aanstellingsbrief kwam echter nooit ondertekend terug op het bureau van Boels, bestuurslid Technische Zaken. Duidelijk was, dat Cruijff boos was vanwege de verkoop van televisierechten aan de volgens hem verkeerde firma.

Toen Van Rooyen en Boels opstapten en het college onder leiding van Staatsen aantrad, zei Cruijff dat de wisseling weleens gunstig kon uitwerken. Na het bezoek van Staatsen in Barcelona, eind november, was 'De Verlosser' onder de indruk van de slagvaardigheid van de oud-burgemeester. Maar op het elftal bleef hij kritisch. Waarschijnlijk zal de Nederlandse held en bejubelde oefenmeester in Spanje zijn ideeën toch nooit kunnen overbrengen op de gouden generatie.

■ *LAS VEGAS — Op de WK-loting die afgelopen zondag plaatsvond in Las Vegas en live werd uitgezonden door TeleCuraçao, was er een hoofdrol weggelegd voor Joseph 'Sepp' Blatter (zie foto). Hij is de secretaris-generaal van de wereldvoetbalbond FIFA.*

In de aanloop naar de loting was hij ook degene die meerdere malen het woord voerde voor Havelange en FIFA. Op de foto het moment waarop hij tijdens de loting een papiertje met de naam van een van de deelnemende landen voorleest en aan de televisie-camera's en het publiek voorhoudt.

Rinus Israël over Dick Advocaat

DEN HAAG — Volgens Rinus Israel zit bondscoach Dick Advocaat bij het komende WK in de Verenigde Staten in dezelfde moeilijke positie als Leo Beenhakker drie jaar geleden bij het eindtoernooi in Italië. De assistent-bondscoach vindt zijn huidige baas niet te benijden. "Dick heeft net als Leo destijds niets te winnen", oordeelde Israel. "Altijd zal in Amerika de geest van Johan Cruijff rondwaren. Dat was ook het probleem in Italië."

Rinus Israel vindt niettemin dat Dick Advocaat de aanbieding van de KNVB om het eindtoernooi alsnog te doen, niet kan weigeren. "Hij is in feite verplicht om zijn ja-woord te geven. Ik zie geen andere oplossing." Israel neemt Cruijff niets kwalijk. "Maar vreemd vind ik de hele gang van zaken wel. Ik dacht, dat alles akkoord was. Ik was erg verrast, dat hij toch nog afhaakte."

Israel erkende, dat zijn kansen op het WK door de afmelding van Cruijff aanzienlijk zijn gestegen. "Als Cruijff was gegaan, had ik zeker niet bij zijn begeleidingsteam gehoord. Nu Advocaat weer in beeld is, ben ik ook weer kandidaat. Ik ga overigens alleen mee als mijn contract, dat op 30 juni 1994 afloopt, wordt verlengd. Ik neem aan, dat de KNVB op korte termijn wil praten. Ik vind het logisch, dat eerst de zaken met de hoofdcoach zijn afgewikkeld. Ik wacht de voorstellen van de KNVB rustig af."

Manchester United wint met 3-1 van Aston Villa

LONDEN — De 'bookmakers' aanvaarden geen weddenschappen meer op de prolongatie van het landskampioenschap door Manchester United. De gokbazen hebben er geen penny voor over. Ze zijn overtuigd van de eenzame klasse en kwaliteit van de ploeg uit Manchester. Zondag gaf United andermaal een staaltje daarvan. Aston Villa werd op Old Trafford met 3-1 verslagen. Het was de zestiende zege van de 'Mancunians' voor 44.499 fans.

Twee doelpunten van Cantona en een van Ince stonden garant voor de overwinning. De zege was geflatteerd en viel pas in de enerverende slotminten hoog uit. Cantona gaf United de leiding in de 21ste minuut, 1-0, en verdubbelde een minuut voor het einde de voorsprong, 2-0.

In de slotminuut gebeurde van alles. Ince maakte 3-0 en in het slotsignaal scoorde Cox tegen, 3-1. Door de overwinning behield United dertien punten voor sprong op Leeds United. Leeds blijft in de Engelse competitie voorlopig de beste van de rest.

Op eigen veld werd Arsenal met 2-1 verslagen. Blackburn Rovers bleef in het spoor van Leeds met een zege van 2-0 op het kwakkelende Manchester City. Gary McAllister had een groot aandeel in het elfde competitiesucces van Leeds. De Schotse international maakte het eerste en stond aan de basis van het tweede doelpunt. McAllister opende de score in de 21ste minuut, waarna Campbell snel het evenwicht herstelde.

Leeds kwam in de zestigste minuut op fortuinlijke wijze aan het winnende doelpunt. Een vrije trap van McAllister werd door Adams van richting veranderd, waarna doelman Seaman kansloos was. In blessuretijd moest Arsenal-verdediger Dixon nog van het veld gedragen worden na een harde botsing met Deane.

NewCastle gaf Everton op eigen veld weinig kans: 0-2. De nummer vier van de league had in Beardsley de beste man. De aanvaller haalde in de 76ste minuut met de tweede treffer zijn gram op Everton, dat hem een halfjaar geleden terug aan NewCastle verkocht. Topschutter Cole had de score na een kwartier geopend. Hij bracht zijn seizoentotaal op 24.

Norwich viel weg uit de achtervolgende kopgroep. De Europese bedwinger van Vitesse ging onderuit in de derby tegen Ipswich: 2-1. De beslissende treffer viel in de laatste minuut en kwam op naam van Megson, die de bal in eigen doel werkte.

Utrecht wint overtuigend van FC Volendam met 3-1

UTRECHT — FC Utrecht besliste binnen zeven minuten de slechte wedstrijd tegen FC Volendam. Doelpunten van Vierklau en de Kruijff in het eerste kwartier na rust, brachten de thuisclub op een voorsprong van 2-0. De Jong zorgde een kwartier voor tijd voor 3-0, waarna Wasiman uit een strafschop de eindstand op 3-1 bepaalde.

Het wilskrachtige Utrecht toonde in elk geval de beste bedoelingen door Volendam steeds op eigen helft terug te dringen. Bijl, geholpen door een foutje van Zoetebier, verzuimde Utrecht na een kwartier koppend op voorsprong te brengen, uit een goede voorzet van kelders. Het veldoverwicht van Utrecht werd vlak na rust wel beloond.

Zoetebier greep bij een indraaiende hoekschop van De Kruijff opnieuw weinig overtuigend in, waarna Vierklau middenin een groepje Volendammers als snelste reageerde, 1-0, eindelijk. Zeven minuten later scoorde De Kruijff na een fraaie individuele actie, een spaarzaam hoogtepunt.

Nadat Stefanovic en Vukov twee kansen hadden gemist besliste De Jong de wedstijd door een van de weinig goedlopende aanvallen passend af te ronden. Dat Volendam in de slotfase door Wasiman tegenscoorde, uit een door scheidsrechter Uilenberg gemakkelijk gegeven strafschop, verdiende het gezapig en zonder bezieling optredende elftal van trainer Steegman niet.

De nederlaag bracht Volendam definitief in het groepje van vier dat een eerste-divisieclub voortbrengt en twee tegenstanders voor de periodekampioenen. Groningen, RKC en Cambuur zijn de andere drie.

* * * * *

SKI / GARMISCH PARTENKIRCHEN — De voor woensdag vastgestelde slalom voor vrouwen in Gramisch Partenkirchen is afgelast. Wegens aanhoudende regenval is de piste in te slechte staat komen te verkeren.

* * * * *

SKI / LA PLAGNE — Bij de strijd om de wereldbeker Freestyle Ski in Laplagne (Fra) zijn maandag de Moguls afgelast wegens het risico van lawines. De wedstrijden zullen, indien mogelijk, woensdag worden gehouden.

Kranten in de VS niet onder indruk WK-loting

LAS VEGAS — Het eerste grote evenement in de Verenigde Staten op het gebied van internationaal voetbal, de loting van de wereldtitelstrijd afgelopen zondag in Las Vegas, heeft in de media niet tot vernietigende reacties geleid. Enkele belangrijke bladen vonden het wel een circus van de 'soccer-stars' en domweg te belachelijk om serieus te nemen. Met name Los Angeles Times begrijpt niet wat het voetbal in Amerika heeft te zoeken.

Los Angeles Times: "Gelukkig waren de organisatoren zo goochem de zaak typisch Amerikaans aan te pakken. Met een overvloed aan Hollywood. Wanneer men voetbal had laten zien, hadden alle bierdrinkende, *'talkshow'* zoekende tv-kijkers in ons land onmiddellijk naar de afstandsbediening gegrepen. Maar er zat slechts *'glitter and glamour'* in deze voorstelling. Misschien is een enkeling daarom nog zo lang blijven kijken dat hij er getuige van was dat België tegen Marokko speelt. Hij zal ervan hebben opgekeken."

Uitgebreid stond Los Angeles Times ook stil bij de verschijning van Sepp Blatter, toonaangevend official van de wereldvoetbalbond FIFA. "Een belangrijk man in de sport. Zo belangrijk, dat hij van mening is in bed nog colbert en das te moeten dragen en nooit in een auto zit die minder dan tien meter lang is. Waarschijnlijk is hij bovendien een van de elf mensen op deze aardbol, die begreep hoe de loting in zijn werk ging." Het ergste nog was volgens Times dat Blatter aan Dunaway vroeg: 'Mag ik je Fay noemen.'

Als meer bladen spreekt Los Angeles Times er schande van dat Pelé ontbrak op het podium wegens een persoonlijke ruzie met FIFA-voorzitter Joao Havelange. "Niet alleen is hij de beste in deze sport ooit, hij is waarschijnlijk de enige voetballer ter wereld wiens naam de Amerikanen iets zegt."

Verder schrijft ook New York Times: "De loting in Las Vegas was het hoogtepunt van smakeloosheid. Maar hier dachten ze natuurlijk: Met veel glamour wordt het wel wat. De show was lang en vrijwel voortdurend irrelevant. Wat heeft het playbacken van Barry Manilow te doen met voetbal? Het ergste nog was dat ze Pelé ergens op de achtergrond tussen de toeschouwers hadden gedropt."

New York Times vreest verder dat de Verenigde Staten zelf moeilijk heeft geloot. Zowaar worden er ook enige regels besteed aan Oranje. "Zou Ruud Gullit terugkeren in de nationale ploeg nu z'n maat Johan Cruijff geen bondscoach wordt?" Het gekrakeel rond het Nederlands elftal is de Amerikaanse pers daadwerkelijk opgevallen. Zo links en rechts is er enige aandacht, USA Today heeft veel belangsteling. Onder de kop 'No Cruijff' vijf regels om precies te zijn. Daarin wordt duidelijk gemaakt dat Dick Advocaat waarschijnlijk met Oranje meegaat.

Alweer conflict in tafeltenniswereld

Hooman en NTTB ruziën over deelname Top-12

ZWOLLE — Er werd bij het Nederlands kampioenschap in Zwolle met oranje ballen op blauwe tafels gespeeld en om een prijzengeld van in totaal vijfduizend gulden. Dat waren twee primeurs. Maar tot het nieuwe feit van een toernooi zonder rel kwam het niet. Mirjam Hooman en de tafeltennisbond, in de persoon van Topsport-coördinator Carel Deken, waren dit keer de strijdende partij. Inzet: Deelname van Hooman aan de Top-12.

Mirjam Hooman trok zich deze zomer terug uit de nationale selectie, nadat Deken als topsport-coördinator privé-coaches tot 'persona non grata' verklaarde. Deze week rolde de uitnodiging voor het begin februari in de Italiaanse Arezzo te houden evenement. Deken deed Hooman telefonisch het aanbod op eigen kosten en zonder coach te spelen. Zaterdag verhoogde de bond haar bod en bleek bereid ook de kosten voor haar rekening te nemen.

Hooman zag er desondanks geen reden in van mening te veranderen. "Het is om te beginnen onzin dat ze mij dinsdag bellen en me twee dagen de tijd geven om te beslissen. Ook het tweede aanbod zegt me niets. Ik denk dat ik er als topsporter recht op heb om mij bij individuele evenementen door mijn eigen coach, Frits Kantebeen, te laten begeleiden. De bond wil nu een oplossing voor de korte termijn. Ik niet. Ik wil alleen maar praten over een duurzame regeling. Komt die er niet, dan blijf ik thuis."

Deken oordeelde dat de bal bij Hooman ligt. "Wij hebben ons bod gedaan. Verder praten heeft geen zin. We hebben in het verleden te veel narigheid beleefd aan het fenomeen privé-coach. Ik wil met Mirjam nog wel praten over haar rentree in Oranje, maar ook die kans wordt met de dag kleiner."

De jongste rel bracht Deken niet van zijn stuk. "Onze toppers stoppen nu eenmaal veel energie in het bestrijden van de bond. Er zijn binnen de NTTB dan ook mensen die zeggen: Gooi die hele top er maar uit. Ik wil daar niet aan. Misschien is het naïef, maar ik denk dat het lukt om de top omgangsvormen bij te brengen."

De geplaagde Amsterdammer, al inzet van veel ruzies in een kort tijdbestek, zag zelfs positieve tendenzen. "Vroeger vochten de spelers met elkaar, nu richten ze zich op mij. Ik ervaar dit gevecht als positief."

Van Hanegem met twijfels over breuk

DEN HAAG — Willem van Hanegem zette grote vraagtekens achter de verklaring van de KNVB en Cruijff voor het afketsen van de samenwerking. "Ik kan me niet voorstellen, dat het contract op het salaris of de kleding van Cruijff is afgesprongen", stelde de trainer van Feyenoord.

"Het zijn kapstokken waaraan het hele verhaal wordt opgehangen. Er moet een andere reden zijn. Cruijff staat bekend als een perfectionist. Hij weet alles of wil alles weten. Ik kan me niet indenken, dat de advocaten van Cruijff andere voorwaarden hebben gesteld dan hijzelf in zijn gesprek met Staatsen. Dat zou betekenen dat hij geen grip heeft op zijn medewerkers in zijn bv. Cruijff kennende is dat onmogelijk."

Van Hanegem zou van beide partijen graag de ware oorzaak willen horen voor de breuk. "Anders krijg je het hele jaar gezanik over de schuldvraag. In deze kwestie moet snel duidelijkheid komen. Als Cruijff vanwege het gebrek aan kwaliteit bij Oranje heeft bedankt, moet hij dat eerlijk zeggen. Dat zou niets afdoen aan zijn kwaliteiten als coach." Van Hanegem had Cruijff graag aan het werk gezien bij het WK.

VOETBAL OM WERELDCUP IN 1994

Eerste fase: van 17 juni tot 1 juli

GROEP A	GROEP B	GROEP C	GROEP D	GROEP E	GROEP F
1- Ver. Staten	1- Brazilie	1- Duitsland	1- Argentinie	1- Italie	1- Belgie
2- Zwitserland	2- Rusland	2- Bolivia	2- Griekenland	2- Ierland	2- Maroko
3- Colombia	3- Kameroen	3- Spanje	3- Nigeria	3- Noorwegen	3- Nederland
4- Roemenie	4- Zweden	4- Zuid-Korea	4- Bulgarije	4- México	4- Saudi-Arabie

		Vry 17	Zat 18	Zon 19	Ma 20	Di 21	Wo 22	Don 23	Vry 24	Zat 25	Zon 26	Ma 27	Di 28	Wo 29	Don 30
A B	Los Angeles		Colombia Roemenie	Kameroen Zweden			VS Colombia				VS Roemenie				
A B	San Francisco				Brazilie Rusland				Brazilie Kameroen		Zwitserland Colombia		Rusland Kameroen		
A B	Detroit		VS Zwiterland				Roemenie Zwitserland		Zweden Rusland				Brazilie Zweden		
C D	Chicago	Duitsland Bolivia				Duitsland Spanje					Bulgarije Griekenland	Bolivia Spanje			
C D	Boston					Argentinie Griekenland		Zuid-Korea Bolivia		Argentinie Nigeria					Griekenland Nigeria
C D	Dallas	Spanje Zuid-Korea				Nigeria Bulgarije						Duitsland Zuid-Korea			Argentinie Bulgarije
E F	New York		Italie Ierland					Italie Noorwegen		Saudi Arabie Marokko			Ierland Noorwegen		
E F	Orlando			Belgie Marokko					Mexico Ierland	Belgie Nederland				Marokko Nederland	
E F	Washington			Noorwegen Mexico	Nederl. Saudi Ar								Italie Mexico	Belgie Saudi Arabie	

AFP infographie - Laurence Saubadu

Tweede en derde fase: van 2 tot 18 juli

	Achtste finales				Kwart-finales		Semifinales	om derde plaats	FINALE
	Zaterdag 2	Zondag 3	Maandag 4	Dinsdag 5	Zaterdag 9	Zondag10	Woensdag13	Zaterdag16	Zondag 17
Los Angeles		1 1° van A tegen 3° van C, D of E					Winnar vanA tegen Winnaar van D	Verliezer A-D tegen verliezer B-C	Winnaar A-D tegen Winnaar B-C
San Francisco			8 1° van B tegen 3° van A, C of D			A Winnaar van1 tegen Winnaar van 2			
Chicago	4 1° van C tegen 3° van A, B of F								
Boston				5 1° van D tegen 3° van B, E of F	C Winnaar van 5 tegen Winnaar van 6				
Dallas		2 2° van F tegen 2° van B			D Winnaar van 7 tegen Winnaar van 8				
New York				3 1° van E tegen 2° van D		B Winnaar van3 tegen Winnaar van 4	Winnaar van B tegen Winnaar van C		
Orlando			7 1° van F tegen 2° van E						
Washington	6 2° van C tegen 2° van A								

AFP infografia - Laurence Saubadu

Aan alle medische instanties

De Directeur van het Departement van Financiën maakt hierbij bekend dat de thans in gebruik zijnde garantiekaarten (grijze kleur) per 1 januari 1994 komen te vervallen.
De **nieuwe garantiekaarten** voor het **jaar 1994** zullen
"boeuf" van kleur zijn
en ingaande bovenvermelde datum van kracht zijn.
Gelieve hiermee rekening te houden.

De Directeur a.i.

e verdachten aangehouden, een al vrijgesproken

iltratie door DEA-agenten inzet van ridisch gebekvecht in de rechtszaal

LLEMSTAD — Drie verdachten, zware jongens in rugscircuit, werden op 2 september van dit jaar esteerd. Met die aanhouding werd een weken-ooronderzoek, bestaande uit telefoontappen en atiewerk door de politie, officieus besloten. en van het Bureau Narcotica Inlichtingendienst en een team van de Amerikaanse drugsbestrij-ganisatie DEA werkten samen om de leden van drugsorganisatie die Curaçao als centrum ikten, achter de tralies te doen verdwijnen. aat E.F. Sulvaran vroeg zich afgelopen vrijdag rechtszaal echter af of het 'infiltratie-werk' van A-agenten te gedogen valt.

e aanhouding van het l werd vijftig kilo e in beslag genomen. rdachten M.S. (35), V.G. n de 32-jarige E.R. tijdens een drugstrans- de parkeerplaats van ky Fried Chicken in l. De kopers bleken o-kopers te zijn, nde uit undercover-n van de Amerikaanse Enforcement Agency

speelde zich af in een l voor het politiebu- Rio Canario, in een lijk hotel en op de rplaats van Kentucky Chicken te Saliña. De DEA-agenten lagen de loer. Het onder- d naast het infil- k ook uit het van internationale sprekken tussen A-lokhaas die een lange gevangenis in de VS en de ver- M.S.

ier van justitie mr. Harderwijk stelde in quisitoir dat het poli- vooronderzoek vol- regels zijn verlopen. atie door agenten af hij toe, niet overal teerd. In de V.S. maar n Nederland zijn er kampen als het gaat et infiltreren van cri- organisaties. In zijn itoir definieerde Har- infiltratie als: "Het niet onder de dek- van een aangenomen eit binnendringen door l daarvoor belaste bui- anders in het crimi-nele milieu ten behoeve van opsporing en vervolging."

Hij koppelt aan die infiltratie ook de vorm van 'pseudokoop' aan. Voor Harderwijk is dat ook een vorm van infiltratie, die gericht is op de aankoop of poging daartoe van een goed. "Dat teneinde in een strafproces te kunnen optreden tegen de verkopers en anderen die met betrekking tot dat goed een strafbaar feit hebben gepleegd of gaan plegen.

Harderwijk gaf volmondig toe dat er geen wetgeving bestaat over pseudokoopactie van undercoveragenten. "Inderdaad is er geen wetgeving. Niet in Nederland en ook niet in de Nederlandse Antillen. Doch bestaat er wel jurisprudentie in Nederland over de pseudokoop-actie. De opsporingsmethode van pseudokoop werd namelijk meermalen in Nederland toegepast en eveneens herhaalde malen door de Hoge Raad gesanctioneerd, waarbij een aantal criteria zijn vastgesteld.

Sulvaran denkt er anders over. In zijn pleidooi noemde hij BNI-chef min of meer een leugenaar. De raadsman zei dat een 'leugen' vertelde en dat woord deed officier van justitie Harderwijk hem onderbreken. Herhaalde malen viel Harderwijk de raadsman tijdens diens pleidooi in de rede, wat rechter Veenhof er tot tweemaal toe bewoog de officier van justitie te vragen om Sulvaran uit te laten praten.

Sulvaran was de stellige mening toegedaan dat het infiltratiewerk en onderzoek onder complete regie gebeurde van de DEA-agenten en dat BNI min of meer de rol van marionet had gespeeld. Hij meende dat de DEA informatie achterhield voor BNI.

Aan rechter Veenhof om op 29 december te beslissen of de twee verdachten M.S. en V.G. veroordeeld worden of niet. Het is namelijk een kwestie van bepalen of de scheidslijn tussen uitlokking en vermeend verwacht crimineel handelen niet is doorkruist. In ieder geval sprak de rechter de verdachte E.R. al vrij wegens gebrek aan bewijs voor zijn deelname aan de drugstransactie.

Kerstdiner voor jongeren van Banda Abou

■ *WILLEMSTAD - De stichting Nos Grandesa van Banda Abou heeft afgelopen zondag o.l.v. mevr. Flora Cijntje een geslaagd kerstdiner georganiseerd voor 100 jongeren en hun leiders. Pastoor Ivan Perez ging eerst voor in gebed, waarna er kerstliederen werden gezongen door het trio van Marcel Hoyer. Op de foto ziet u de jongeren met de organisatoren van het evenement en met 'Mama Pasku' het kerstvrouwtje.*

Dwarse buspassagier

WILLEMSTAD —Buspassagiers lopen rond met steekwapens. Dat constateerde SKS-mannen die in de nacht van zaterdag op zondag te Brievengat werden ingeschakeld toen een man de chauffeur niet wilde betalen voor de rit.

Hij zette het op ecn lopen, werd gepakt, besloot te betalen maar ging er opnieuw vandoor dit keer met succes. Hij liet een tas achter. Daarin zat een mes. De man had volgens de SKS een borrel op.

AJZ: men keek te lang de kat uit de boom

WILLEMSTAD — Het hoofd van de dienst Algemene en Juridische Zaken erkent dat het storm loopt. Vorige week is zelf besloten een bewaker van de SKS in te zetten voor ordebewaring.

Mr Haydel Lourens betreurt dat veel snèk-eigenaren de kat uit de boom keken hoewel men vanaf juli wist dat de vergunning aangevraagd moest worden. Hij verwacht een nog grotere toeloop; de laatste oproep aan snèk-eigenaren twee weken geleden heeft zichtbaar effect gehad.

Begin december waren er nog maar 146 aanvragen ingediend. In oktober werden groepen eigenaren ontvangen op de dienst voor uitgebreide informatie. Twee weken lang werden er toen gemiddelde twintig aanvragen per dag ingeleverd.

Het is voor Lourens onwaarschijnlijk dat er versterking komt voor de twee experts die op de vergunningenafhandeling zijn gezet; de materie is niet zo dat iemand zomaar toegevoegd kan worden.

Overheid halveert SSNA:

Behoefte aan begeleiding neemt toe

WILLEMSTAD — De drastische daling in de toekenning van leningen voor een studie in Nederland, heeft grote gevolgen voor de dienstverlening door de Stichting Studiecommissie Nederlandse Antillen (SSNA). Op basis van een prognose over het aantal toekenningen in de komende vijf jaar heeft de overheid besloten om het aantal gedelegeerden terug te brengen van 14 naar 7. Hierdoor neemt het aantal studenten dat op eigen houtje naar Nederland komt toe. Volgens directeur Frank Evertsz van de SSNA doet het merendeel hiervan toch een beroep op de SSNA. "De politiek moet zich duidelijk gaan uitspreken over de toekomst van de SSNA. Moet het een controlerende en administratieve functie krijgen, of moet de stichting een verlengstuk van het Antilliaanse onderwijsbeleid in Nederland zijn", zo vraagt Evertsz zich af.

Het aantal toekenningen van studieleningen is door een strengere selectie teruggelopen van ongeveer 400 tot 150. Tegelijkertijd is het aantal toekenningen voor studies op Curaçao toegenomen. Tot twee jaar geleden kon de SSNA rekenen op een bestand van 1800 studenten, die vijf jaar lang onder de hoede van de stichting studeerden. Door de maatregelen van de overheid loopt dit aantal in de komende vijf jaar terug naar 900. Uit ervaring blijkt dat een kwart van de studenten voortijdig met de studie ophouden. Uiteindelijk zullen er daarom niet meer dan 700 studenten overblijven. "Onze begroting is gebaseerd op het aantal studenten dat wij begeleiden. Een logisch gevolg van de terugloop in studenten is dat ons bureau zal moeten inkrimpen", aldus Evertsz. Hij betreurt de beslissing van de overheid:"We hebben net een ingrijpende reorganisatie afgerond en we waren klaar om volgens de nieuwe werkwijze te gaan werken. Nu moet er weer een reorganisatie gaan plaatsvinden. Verschrikkelijk jammer van de inspanningen die we geleverd hebben".

Het aantal studenten, die zonder studielening van de overheid naar Nederland komt, neemt toe. Veel van hen zijn niet in staat om de onkostenvergoeding te betalen die de SSNA vraagt voor deze begeleiding. De SSNA wijst hen echter niet de deur. Maar Evertsz voorspelt grote problemen: "Nu al kunnen we de vraag niet meer aan. Door de inkrimping zal ons bureau nog minder mankracht krijgen om deze studenten te begeleiden", zo vreest hij. De problematiek van Antilliaanse jongeren in Nederland zal volgens hem nog ernstiger vormen aan gaan nemen.

Volgens Evertsz deelt de politiek de mening van de SSNA wel dat er voor deze studenten ook een bepaalde opvang moet zijn. Daarover worden momenteel besprekingen gevoerd. Eerst moet er echter een politieke uitspraak gedaan worden over de rol van de SSNA als administratieve organisatie of als sociale begeleider van Antilliaanse studenten in Nederland. Volgens Evertsz is het wenselijk dat de SSNA een ondersteuning gaat vormen voor een Antilliaans onderwijsbeleid in Nederland. De gedeputeerde van Onderwijs, Peternella Pieter-Kwiers, was vanmorgen niet bereikbaar voor commentaar.

Het grootste deel van de leningen voor studiefinanciering zijn dit jaar aangevraagd voor studies op Curaçao. Van de ruim 1200 aanvragen zijn er 800 ingediend voor een lokale studie, vierhonderd voor een studie in Nederland en een kleine 20 voor een studie in de regio. Dit zegt de heer Schoop van de Stichting Studiefinanciering Curaçao (SSC). Van de aanvragen voor een studie in Nederland zal het grootste deel naar verwachting niet gehonoreerd worden.

Inning studieschulden SSC

WILLEMSTAD — De Stichting Studiefinanciering Curaçao (SSC) heeft nog geen begin gemaakt met de inning van openstaande studieschulden. Wanneer dit wel gaat gebeuren, kon de heer Schoop van de SSC niet zeggen. De stichting maakte zeven maanden geleden bekend dat zij per 1 juli met de inning zou beginnen.

Studenten ontvangen na beëindiging van hun studie bericht van de SSC, dat zij kontakt moeten opnemen met de stichting om een terugbetalingsregeling te treffen. Het blijkt echter dat de stichting de totale studieschuld van individuele studenten nog moet berekenen. Studenten krijgen eerst bericht van de SSC over de omvang van hun studieschuld, waarna pas een terugbetalingsregeling wordt getroffen.

Vier vervangende officieren van justitie gezocht

WILLEMSTAD — Achttien Nederlanders hebben gesolliciteerd naar een baan bij het Openbaar Ministerie in de Nederlandse Antillen. Dit is door het parket van de procureur-generaal mr. Robert Pietersz bekendgemaakt.

Rond het midden van het volgend jaar gaan vier officieren van justitie met pensioen of zij keren naar Nederland terug. Op advertenties in Nederlandse kranten reflecteerden achttien Nederlanders. De pg en zijn hoofofficier van justitie voerden in Nederland kennismakingsgesprekken.

De vertrekkers zijn: de Antilliaanse Oscar Kraal (pensioen) en de Nederlandse officieren Gert-Jan van Oven, David van Delft en Huibert Donker. Donker rondt zijn drie-jarig contract af. Van Oven en Van Delft hebben er in juni 1994 vier jaar op zitten.

Vanuit Nederland hebben geen Antillianen gesolliciteerd. Op dit moment is een belangrijk deel van het parket in Willemstad Antilliaan. De procureur generaal, de hoofdofficier Piar, de officieren Jonkhout-Veen en Gorsira en de nieuwkomer Joubert (rechtelijk ambtenaar in opleiding) zijn van de eilanden. Bij de zittende magistratuut werken nauwelijks Antilliaanse rechters. Van de 24 rechters bij het Gemeenschappelijk Hof van Justitie van de Nederlandse Antillen en Aruba zijn er 22 uit Nederland afkomstig.

Rond de baan in de overzeese gebiedsdelen hangt een aantrekkelijke zweem mede bepaald door de termen 'tropen' en 'salaris'. De baan wordt veelzijdig en interessant genoemd, maar is volgens de officieren zelf vaak ook hectisch. Zij beklagen zich over het chronisch tekort aan officieren en ondersteunend personeel. Het aantal misdrijven op de Antillen houdt geen gelijke tred met de verwerkingscapaciteit van de parket en de politie. Agenda's voor rechtzittingen zijn weken en zelfs maanden van te voren vol.

euwe partij Avanse geeft en bestuursleden vrij

LLEMSTAD — Partido Politiko Avanse presenteert zich officieel.

ieuwe politieke partij in het voorlopig n Stanley Gibbs als itter, Melvyn Varlack cretaris en Frans van t als penningmeester. rsleden zijn verder esident Steven Gibbs, Liqui-Lung, Giselle Mc m, Eduardo der Meer, Stroop en Giovanni a.

sociaal-progressieven naar vooruitgang ten van het algemeen en het recht mens te zonder onderscheid op van ras, kleur of De groep bestaat uit jonge personen en naar eigen zeggen "jeugd, dynamiek, profes-sionaliteit, eerlijkheid en heid". Aldus een kort icht dat verder niets over zienswijzen op maatschappelijke rpen die nu in de lling staan.

gebroeders Gibbs zijn ondernemers, ing. Var- is coördinator bij het Van de Roest is admi- tie-adviseur, Liqui-lung is luchtverkersleider, McWilliam studeert voor operatiekamerassistente en werd vorig jaar bekend als kandidaat in de Miss Curacao verkiezing, dr Der Meer is huisarts, Stroop is ambtenaar bij jeugdzaken, journalist en wijkactivist voor Wishi en Marchena, Atalita is journalist.

Zij zoeken een partijcentrum, zamelen toegezegde donaties in, zoeken uitbreiding van de 32 leden en zetten commissies op voor staatkundige structuur, financiën en economie, sociale en educatieve zaken, justitie, milieu, volksgezondheid en jeugdzaken.

Avanse wil meedoen aan de verkiezingen en werkt aan een partijprogramma. Naast de politieke partij blijft de gelijknamige beweging bestaan. Volgens zegsman Der Meer zou Avanse een taak moeten krijgen die als service club naar buiten treedt. Achterliggende gedachte is dat de partij in en voor de samenleving iets wil wil doen hetgeen volgens Der Meer niet van de traditionele politieke partijen gezegd kan worden.

"Afspraken met St. Maarten voorbarig"

Pourier: Nederland dient te stoppen met bilateraaltjes

WILLEMSTAD — Miguel Pourier meent dat Nederland zich niet heeft gehouden aan de eerdere toezegging om de staatkundige besprekingen te bevriezen in afwachting van het herstructureringsproces. Met name met St. Maarten zijn verregaande afspraken gemaakt over 'full internal self government', de Bovenwindse variant van de status aparte. Voorbarige afspraken, aldus de voorvechter voor 'A'.

Dat was het resultaat na een bilateraal overleg van Nederland met een politieke afvaardiging van het Bovenwindse eiland, dat drie dagen duurde. De St. Maartense delegatie laat zich kennelijk weinig gelegen liggen aan de wens van de Curaçaose bevolking om de Antillen van Vijf te herstructureren. Er zal nog een laatste poging gewaagd worden, naar verluidt nadat een interimkabinet tot stand is gekomen.

Pourier zegt naar aanleiding van de afspraken over een autonome status van St. Maarten dat hij aandringt op het in acht nemen van een pauze in het bilateraal overleg. De Pro-Antillen groepen hopen op een snel resultaat van de besprekingen met de andere eilanden, nu zij besloten hebben zonder de door het eilandgebied aangewezen deskundigen aan de slag te gaan. Na Curaçao en Bonaire zullen de Bovenwindse eilanden bezocht worden met het doel wensen en knelpunten te inventariseren. Mogelijk had dat nu al gebeurd kunnen zijn, ware het niet dat een maand is gedelibereerd over de samen- en taakstelling van een gemengde commissie.

De ... -p...er voorziet ... met de ... St. Maarten over herstructurering en wijst de gedachte van de hand als zou hij impopulair zijn op het Bovenwindse eiland. Het is juist op basis van het Pourierrapport dat Nederland besloot het St. Maarten onder curatele te stellen. De PAR-lijsttrekker meent desalniettemin dat niet hij persoonlijk op de Algemene Maatregel van Rijksbestuur wordt aangekeken. "Ik kom regelmatig op de Bovenwinden en wordt bepaald niet met de nek aangekeken. Integendeel, ik heb goede contacten. De AmvR is een beslissing van Nederland geweest waar ik niet bij betrokken ben geweest."

IRA: Verantwoordelijk aanslag in Belfast

LONDEN/BELFAST - Het verboden Ierse republikeinse leger (IRA) heeft maandagavond bekendgemaakt eerder op de dag in Belfast een bomaanslag te hebben gepleegd. Het was de eerste keer dat de IRA een aanslag opeiste sinds de openbaarmaking op woensdag van het Brits-Ierse vredesplan voor Noord-Ierland. Zondag ontplofte een bom in Londonderry, de tweede stad van Noord-Ierland. Algemeen wordt aangenomen dat de katholieke Ierse terreurbeweging hiervoor verantwoordelijk was, maar de IRA heeft de aanslag niet opgeëist. Bij de aanslag raakten een soldaat en een burger gewond. Volgens de politie was de materiële schade gering.

Verwachting: HC voor mensenrechten uit Derde wereld

NEW YORK - De Algemene vergadering van de Verenigde Naties (VN) heeft maandag haar fiat gegeven aan de creatie van de functie voor een Hoge commissaris van de mensenrechten. De Verenigde Staten (VS), die al sinds 1952 voor een dergelijke functie pleiten, roemden het besluit van de VN als een "historische gebeurtenis". De Assemblee nam het besluit zonder dat daarover gestemd hoefde te worden. Alle 184 lidstaten ondersteunden de resolutie, waarin tot de creatie van de nieuwe post werd opgeroepen. De procedure van de benoeming kan lang duren, omdat voor de prestigieuze functie veel belangstelling bestaat. VN-diplomaten gaan ervan uit dat de nieuwe commissaris afkomstig is uit de Derde wereld.

Boutros-Ghali in Japan

■ *TOKYO - Secretaris-generaal Boutros Boutros-Ghali (links) groette zijn Japanse gastheer, premier Morihiro Hosokawa. Tijdens een diner in het regeringsgebouw werd van gedachten gewisseld over de deelname van Japan aan het V-gebeuren. De VN-chef brengt een driedaags bezoek aan Japan voordat hij naar de Korea's gaat, waar hij onder meer zijn licht gaat opsteken over de situatie op kernwapengebied in Noord Korea en de houding van dit land ten opzichte van het Non-proliferatieverdrag.*

AMIGOE
FAXNUMMERS:
Advertentie:
674524
Redactie:
674744

Oppositie: Niet voldoende voorbereid

Geweld kenmerkt stembus in Guinee

CONAKRY - De presidentsverkiezingen in Guinee zijn gekenmerkt door een bloedig en verwoestend protest met als resultaat: drie doden, tientallen gewonden en veel vernielde en in brand gestoken stembureau's. Tegen de door dictator Lansana Conte uitgeschreven verkiezingen was van vele kanten fel verzet aangetekend.
Over de uitslag was zondag in het Westafrikaanse land nog niets bekend. Die wordt niet voor dinsdag verwacht.

Volgens de oppositieleiders waren de voorbereidingen voor de verkiezingen alles behalve eerlijk en democratisch geweest. Zij eisten daarom uitstel en deden voor het merendeel niet mee aan de verkiezingen. Ook internationale organisaties leverden veel kritiek op de eerste vrije presidentsverkiezingen sinds Guinee in 1958 onafhankelijk werd en haalden hun waarnemers terug. In de aanloopfase kwamen al tientallen mensen om het leven.

Generaal Conte, die slechts onder grote buitenlandse druk de verkiezingen had uitgeschreven, merkte zondagochtend op blij te zijn dat alles naar behoren verliep. Hij zei in democratie te geloven en betreurde het geweld dat in deze overgangsperiode plaatshad. Een hoge functionaris van het ministerie van Binnenlandse zaken die met de organisatie van de verkiezingen was belast, zei dat het geweld het werk was van "rotzooischoppers die misbruik maken van de situatie". Het merendeel van de incidenten deed zich voor in de volkswijken aan de rand van de hoofdstad. In het centrum van Conakry bleef het redelijk rustig, waarschijnlijk omdat zich daar een grote leger- en politiemacht had verzameld.

Ook buiten Guinee bleven de incidenten rondom de verkiezingen niet onopgemerkt. De Guinese ambassades in Ivoorkust en Senegal werden vernield om te voorkomen dat aldaar wonende Guineeers hun stem konden uitbrengen.

Gewond bij Guineese verkiezingen

■ *CONAKRY - Oppositieleider Apha Conde (rechts) onderzoekt de oppervlaktewond welke een vrouw had opgelopen tijdens botsingen tussen jongeren en het leger in verband met de verkiezingen. Zondag kon men gaan stemmen, maar ook toen was er sprake van geweldpleging in de hoofdstad van Guinee, gericht tegen het stem-proces, waarbij zeker zes doden vielen.* (AFP-satellietfoto)

Jeltsin: Stemmen op ultra-nationalisten van de armen

MOSKOU - President Boris Jeltsin heeft dinsdag in een eerste reactie op de verkiezingsuitslag verklaard dat de ultra-nationalist Vladimir Zjirinovski heeft gewonnen dankzij de proteststemmen van de armen.
Jeltsin zei dit tijdens een bezoek aan een architectuurtentoonstelling over woningbouw voor de armen in Moskou, aldus het persbureau Itar-Tass. Jeltsin riep de gemeentelijke autoriteiten op de "armen niet te vergeten". "Er zijn er veel in dit land. Zij hebben gestemd op de Liberaal-democratische partij (PLD) en niet op de leider (Zjirinovski) noch zijn programma. Het was een protest tegen de armoede", aldus de president die zich nog niet eerder publiekelijk had uitgelaten over de zege van de nationalisten op 12 december.

Eerder op de dag ontweek Jeltsin vragen van journalisten over de verkiezingsuitslag. Hij zei dat ze zijn persconferentie moeten afwachten die woensdag gehouden wordt. Buitenlandse verslaggevers mochten de door Jeltsin bezochte tentoonstelling niet bezoeken.

Watersnood Srilanka: 125.000 daklozen

COLOMBO - Meer dan 125.000 mensen zijn dakloos geraakt door overstromingen in het oosten van Sri Lanka, zo hebben regeringsfunctionarissen zondag bekendgemaakt.
Door de overstromingen, die het gevolg zijn van zware regenval, zijn verscheidene dorpen van de buitenwereld afgesloten. De rijstoogst in de regio dreigt vernietigd te worden als het vele water dagen achtereen op de velden blijft staan. Er is nog niets bekend over eventuele doden of gewonden. De vertegenwoordiger van de regering in Batticaloa verklaarde dat de grote rivieren in de regio buiten hun oevers zijn getreden door de al twee weken aanhoudende regen.

Gratis ABC-advies ligt goed in de markt

WILLEMSTAD — Voetpaden op Saba, een rozenkwekerij op Curaçao of een tax haven voor Aruba. Adviezen met een concrete aanpak voor werkgelegenheidsprojecten op Curaçao, of op een abstracter niveau, zoals blokvorming in de wereldeconomie en de gevolgen voor Aruba. De stichting ABC-advies heeft in haar vijfjarig bestaan 56 gratis adviezen gegeven aan instellingen op de Nederlandse Antillen en Aruba die daarom gevraagd hebben. De stichting vraagt vrijwillige medewerking van deskundigen en krijgt die ook: wie wil er niet tegen reis- en verblijfkosten een week naar de Antillen? Een vorm van 'particuliere ontwikkelingssamenwerking' die goed aanslaat.

Volgens Hans Ziekenoppasser, redacteur van de stichting, komen deze mensen 'anders' terug naar Nederland als zij op de Antillen geweest zijn. "Een belangrijk neveneffect van deze uitzending van deskundigen, is dat het de belangstelling van het Nederlandse bedrijfsleven voor de Antillen vergroot", zo zegt hij. Samen met Herbert Bloem is hij op rondreis in de Antillen. Ze zijn op zoek naar onderwerpen, waar een advies over gegeven kan worden. "Ons werkterrein ligt daar waar de technische bijstand van de Nederlandse overheid en de commerciële adviesbureau's het laten afweten", zo legt hij uit. Gesprekken zijn gevoerd met de Centrale Bank, de Ontwikkelingsbank, ministers, gedeputeerden en particulieren. De stichting zit voor 1994 al bijna aan haar limiet van 12 adviezen. "Langzamerhand moeten we een selectie gaan maken uit de vraag", zegt Herbert Bloem. De meeste adviezen zijn tot nu toe bestemd geweest voor Curaçao (35%) en Aruba (21%). Bonaire en de Bovenwinden liggen daar ver onder.

De adviezen die de stichting geeft gaan over sociaal-economische, technische en juridische onderwerpen. "We doen niet aan vage, politieke adviezen. Hoe tastbaarder het onderwerp, hoe meer vruchten het afwerpt", zegt Herbert Bloem. Het werk van de stichting houdt op zodra er een advies op tafel ligt. De uitvoering van het advies is een verantwoordelijkheid van de opdrachtgever. Toch ziet Hans Ziekenoppasser wel degelijk resultaten. "Het advies voor de *tax haven* op Aruba heeft geleid tot een wetsontwerp, onderdelen van een milieuadvies zijn overgenomen in het beleid van het departement van Volkshuisvesting en Milieu, en het economisch advies voor het Eilands Ontwikkelingsplan (EOP) is overgenomen", zo zegt hij. Een aantal onderwerpen zijn in de loop van de tijd zo goed op gang gekomen, dat er voor de stichting geen brood meer in zit. Een voorbeeld is de stadsvernieuwing op Curaçao. Vijf jaar geleden stond dat nog in de kinderschoenen. Nu is er een eigen organisatie ontwikkeld, die volgens Hans Ziekenoppasser gedeeltelijk te danken is aan het advies van de stichting ABC-advies.

De stichting wordt gefinancierd door het bedrijfsleven. Voornamelijk Nederlandse bedrijven, maar ook een aantal lokale bedrijven zorgt ervoor dat de deskundigen uitgezonden kunnen worden.

■ *WILLEMSTAD — Hans Ziekenoppasser (l.) en Herbert Bloem (r.) van de stichting ABC-advies.*

GGD start voorlichtingscampagne

Waar water blijft staan is er gevaar voor broedende muggen

WILLEMSTAD — De GGD begint over enkele dagen met een informatiecampagne over de bestrijding van muggen. Het aanbreken van de regentijd gaat zoals ieder jaar gepaard met muggenoverlast. De insekten vinden in tonnen met regenwater, zinkputten en andere voorwerpen die water bevatten ideale broedplaatsen. Het zijn dezelfde oorzaken die in vorige jaren werden geconstateerd, maar het blijkt volgens hoofd van de hygiënische dienst van de GGD, Evelyn Millard, dat een goede voorlichting noodzakelijk blijft.

De hygiënische dienst deed in de afgelopen periode onderzoek naar de situatie in het havengebied. Gekeken werd of er broedplaatsen in de omgeving waren die geëlimineerd moesten worden. De medewerkers kwamen tot de conclusie dat veel bewoners plantenbakken met water en regentonnen hebben staan. Millard waarschuwt dat in feite alle voorwerpen die water kunnen bevatten potentiële broedplaatsen zijn voor muggen. Andere boosdoeners zijn beerputten en zinkputten die niet goed afgesloten worden. Bezitters van regentonnen en plantenbakken kunnen bij de GGD het middel *abate* krijgen, dat de muggenlarven doodt. Zij moeten daarvoor de afmetingen van de objecten doorgeven.

De GGD is haar onderzoek begonnen in het havengebied, omdat de mogelijkheid bestaat dat de schepen muggen meevoeren die misschien besmet zijn met dengue. Dit virus, dat door muggen kan worden overgebracht, is in sommige gevallen dodelijk. Volgens Millard wordt ervoor gewaakt dat de geïnfecteerde insekten geen broedplaatsen in de omgeving kunnen vinden.

"Het afgelopen half jaar zijn op Curaçao geen gevallen van dengue gemeld", verklaart Millard. In juli zond de GGD een brief aan alle huisartsen, waarin de symptomen van dengue werden beschreven. De artsen werd verzocht de namen van patiënten die verschijnselen vertoonden die op het virus wijzen, door te geven aan de GGD of het Departement van Volksgezondheid. Ook mensen die uit Venezuela terugkeren worden op dengue gecontroleerd. In Venezuela is door de vele neerslag dit jaar een groter aantal gevallen van besmetting geregistreerd dan normaal het geval is. In het vliegtuig moeten reizigers een formulier invullen, waaruit kan worden opgemaakt of zij symptomen van de ziekte hebben. Als een persoon positief antwoordt, wordt deze nader aan de tand gevoeld. De afgelopen maanden werd in vier á vijf gevallen een *follow-up* onderzoek gedaan. Er was volgens Millard echter geen sprake van dengue. De GGD is van plan om binnenkort een brochure uit te geven voor reizigers die naar Venezuela vertrekken.

Als er mogelijk sprake is van besmetting wordt bij het Landslaboratorium bloed geprikt, dat in het buitenland onderzocht wordt. Pas na enkele weken is het resultaat bekend. Wanneer iemand het virus heeft opgelopen neemt de GGD maateregelen om de naaste omgeving van de patiënt te beschermen. De woning wordt gespoten om de muggen te doden die de ziekte zouden kunnen verspreiden.

De GGD geeft in de campagne, die over enkele dagen van start gaat, meer informatie over de mogelijkheden om de muggenoverlast te beperken. Dit gebeurt via advertenties in dagbladen en voorlichtingsspotjes op de radio.

Na incident met medewerker Selikor:

SKS weert chollers van Landfill Malpais

WILLEMSTAD — De landfill op Malpais moet in de toekomst bewaakt gaan worden door een particuliere beveiligingsorganisatie. Nadat afgelopen zondag een medewerker van Selikor door een choller zou zijn mishandeld, heeft de bewakingsdienst van de overheid, SKS, voorlopig een permanente bewaking ingesteld op het terrein. Volgens het hoofd van de SKS, de heer Ricardo, worden chollers niet meer toegestaan om op het deel waar vuil gestort wordt rond te lopen.

De SKS zal een groep onderstandgerechtigden in een kortlopende cursus gaan opleiden tot bewaker. Deze komen daarna in dienst van een particuliere beveiligingsorganisatie die verschillende gebieden, die vroeger door de SKS bewaakt werden, gaat controleren. Ondermeer op de landfill te Malpais zullen zij gaan toezien op de veiligheid van de medewerkers van Selikor. Vooral het storten van voedsel door de ALM, levert volgens de heer Ricardo, gevaarlijke situaties op. "Selikor moet etensresten uit oogpunt van de volksgezondheid direct begraven. *Chollers* proberen dit te verhinderen door het voedsel voor de graafmachines op te rapen. Dit levert gevaarlijke situaties op en belemmert Selikor in het uitvoeren van haar werk", aldus de heer Ricardo.

De omvang van de groep *chollers* is de SKS niet bekend: "Er is wel een vaste kern, maar de grootte van de groep kan iedere dag verschillen".

Na het incident op de landfill, sloten verontwaardigde Selikormedewerkers de toegangspoorten tot het terrein. Mondjesmaat werden vrachtwagens doorgelaten. Hierdoor onstonden zondag en maandag lange files op de Weg naar Westpunt tot aan de ingang van de landfill. Na de toezegging van de SKS dat zij de landfill voorlopig zullen gaan bewaken, gingen de medewerkers van Selikor weer aan het werk.

Krajenbrink burgemeester van gemeente Woudenberg

= door Victor Hafkamp =

DEN HAAG/WILLEMSTAD — "Het Tweede Kamerlidmaatschap is een van de mooiste banen die je je kunt indenken, maar ik heb nu ruim twaalfeneenhalf jaar in de Tweede Kamer gezeten en dan is het wel eens genoeg. Dan wordt het tijd om een nieuwe stap te zetten en een andere werkomgeving te zoeken." Dat zegt mr. Jan Krajenbrink, lid van de Tweede Kamer voor het Christen-Democratisch Appèl (CDA), die met ingang van 1 februari 1994 burgemeester wordt van de gemeente Woudenberg en Den Haag zal verlaten.

Krajenbrink geeft toe nog weinig te weten van deze midden-Nederlandse gemeente op de grens van Utrecht en Gelderland. "Maar het lijkt me een fijne gemeente om als burgemeester te leiden. Wat me van Woudenberg bekend is, zijn de verkeersproblemen van de gemeente, maar dat probleem is voor andere gemeenten in het land ook niet nieuw", aldus Krajenbrink in een radio-interview.

Krajenbrink, lid van de vaste Tweede Kamercommissie voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken, had bij de kandidaatsstelling voor een volgende periode in de Tweede Kamer al laten weten niet meer in dat college te willen terugkeren. "Ik had er bij voorbaat vrijwillig van afgezien", zegt hij. Het burgemeesterschap beschouwt hij als 'heel vruchtbaar werk, zij het op een andere schaal. Maar het is natuurlijk niet zonder wat weemoed dat ik de Kamerbankjes vaarwel zeg."

Krajenbrink werd in de Nederlandse Antillen en op Aruba bekend door onder meer zijn uitspraken over de bezorgdheid van zijn fractie voor wat betreft de toestroom van Antillianen naar Nederland. Hoewel hij nooit een toegangsregeling heeft bepleit, liet hij tijdens de debatten in de Tweede Kamer over de migratieproblemen rond Antillianen wel voortdurend zijn ongerustheid blijken over de vaak onbezonnen trek van met name Curaçaoënaars naar Nederland. Hij geeft toe dat zijn woordvoerderschap rond asielzoekers, vreemdelingen, etnische en culturele minderheden 'publiek nogal gevoelig lag'. "Het geeft je natuurlijk een zekere profilering in deze tijd, waarin dergelijke problemen een belangrijk punt van discussie zijn", aldus Krajenbrink.

De vaste Tweede Kamercommissie voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse zaken zal komend jaar na de Kamerverkiezingen belangrijk van samenstelling veranderen. Ook de voorzitter van de commissie, het VVD-Kamerlid mr. Jan-Cess Wiebenga, keert niet terug. Hij is door zijn partij op een verkiesbare plaats voor het Europese parlement gezet.

Autodieven vast

WILLEMSTAD — De politie heeft tien verdachten van joy-riding weten op te pakken. Zij bekenden een reeks van autodiefstallen. In het weekeinde zijn achttien auto's gestolen. Naar aanleiding daarvan werden de tien aangehouden. De meerderheid van de gestolen wagens is teruggevonden.

Het gaat voornamelijk om Japanse wagens waaronder die van het merk Toyota de meest voorkomende is.

Winkelier beroofd: buit 50.000 gulden

WILLEMSTAD — De eigenaar van een aantal kledingwinkels in de binnenstad is zaterdagavond omstreeks 19.00 uur bij zijn huis te Rooi Catootje door twee gewapende mannen overvallen en beroofd van 50.000 gulden in cheques en contanten.

Overvaller (19) thuis opgepakt

WILLEMSTAD — Een arrestatieteam heeft te Mahuma een jongen van 19 thuis opgepakt wegens zijn overval op een toko annex woning in dezelfde wijk. Zijn handlanger is nog niet gepakt; zijn naam is echter wel bekend. S.A. dreigde de winkeleigenares en haar dochter met een kapmes en nam met zijn maat 1600 gulden weg.

Statia: mantel-cao

Vakbond Kodela sluit cao af onder gewijzigde naam

WILLEMSTAD — De Unie van Werknemers in de Water-, Gas- en Electriciteitsbedrijven heeft besloten haar onuitsprekelijke en achterhaalde naam te wijzigen in Sindikato di Trahadonan di Kodela (STKO).

Dat maakte vakbondsvoorzitter Oswald Emerenciana dit weekeinde bekend tijdens de ondertekening van de driejarige cao voor het personeel van Kodela. Het heeft aardig wat voeten in de aarde gehad voordat deze collectieve arbeidsovereenkomst tot stand kwam. Stakingen, bommeldingen en boze persberichten markeerden een jaar waar noch directie noch personeel graag aan herinnerd willen worden. Zaterdagavond stond dan ook in het teken van harmonie en goede voornemens.

De sprekers, onder wie voorzitter Emerenciana, gedeputeerde Abel Arrindell en demissionair minister Frank Rozendal spraken allen over de nodige rust in de arbeidsverhoudingen, vooral met het oog op een verbeterde service aan het publiek.

Directeur Ben Statia liet desalniettemin een zwarte pagina in de geschiedenis van Kodela de revue passeren en wees op de gevolgen van de onrustige cao-onderhandelingsperiode voor het water- en electriciteitsbedrijf: verminderde arbeidsproduktiviteit en weinig optimale werkverhoudingen. Dat de UWWGE hardnekkig bleef vasthouden aan een forse reële loonsverhoging ziet hij vooral als gevolg van de substantiële verbeteringen in de salarissen van vergelijkbare (overheids-)bedrijven als de KAE. In dat kader pleit hij voor een mantel-cao voor nutsbedrijven.

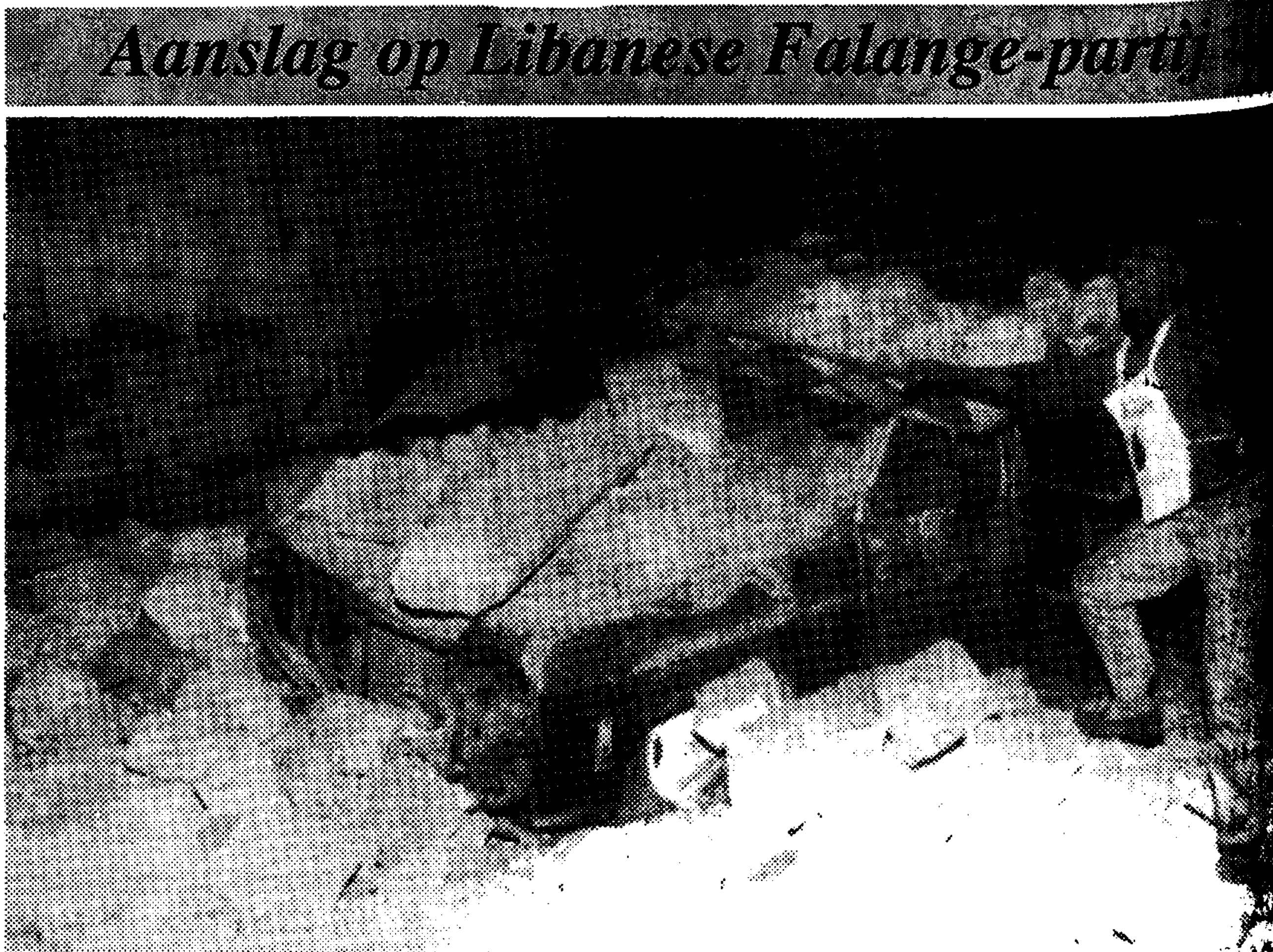
In het kader van de goede voornemens zei Statia dat service aan de klant centraal dient te staan. Hoewel er veel is geïnvesteerd in renovatie van verouderde waterleidingen en dergelijke blijft het volgens hem zaak te blijven werken aan een goed produkt. Daarbij dienen de kosten zo laag mogelijk gehouden te worden. Komend jaar zal vooral het accent liggen op een goede bedrijfsstruktuur, verbetering van de communicatie, verhoogde efficiëntie en kostenbewaking.

Rovers van achttien en negentien vast

WILLEMSTAD — Twee jongens van achttien en negentien jaar zitten sinds vast wegens gewapende roofovervallen die ze zaterdag hebben gepleegd.

De jongens beroofden twee nummerkantoren in de Schonegevelstraat en Souax. Rechercheurs wisten nog dezelfde dag H.S. (19) te Juan Domingo op te sporen die de overvallen bekende. De volgende dag werd in dezelfde wijk A.T. aangehouden. In zijn huis werd een luchtdrukpistool gevonden. De politie nam ook geld in beslag.

Aanslag op Libanese Falange-partij

■ BEIROET - Een ... reddingswerkers schre... om hulp, staande bij een ... waarin zich nog slachtof... bevinden, na de gewel... explosie bij het hoofdk... tier van de christe... Falange partij in Beir... Libanon. In het gebouw w... een vergadering gehoud... toen de bom afging.
(AFP-satellietfo...

Meisje met hoofddoek verwijderd van Franse scho...

GRENOBLE - E... zeventien-jarige Islam... tische leerling aan h... Mounier lyceum in Gr... noble is van school g... tuurd omdat zij w... gerde haar hoofddoe... af te doen tijdens e... gymnastiekles.

Het ... de vijfde keer deze ma... dat moslimmeisjes ... school worden gestu... vanwege het drage... een hoofddoek. Het m... noemde de beslissing ... het schoolbestu... onrechtvaardig. Maan... probeerde zij voor h... school medestudenten o... te halen een petitie ... ondertekenen. Het dra... van een hoofddoekje wo... in Frankrijk gezien a... een religieuze uiting di... strijdig is met de seculie... status van openba... scholen. De kwestie is d... laatste tijd actueel, omda... de islam in Frankrijk me... een kleine drie miljoe... aanhangers de tweede... religie is geworden na he... Rooms-katholicisme.

AGENDA

POLITIE: 8000/
nr.: 11
DWEER: 8222/
nr.: 11
ENTRALE: 8845
TAAL: 8900/
7446/
nr. 14
ARDENTEHUIS: 8350

* * * * * * * * *

BARE BIBLIOTHEEK
gstijden voor het publiek:
dijk:
dag van 14.00-18.00 uur; dinsdag, dag en donderdag van 08.00-12.00/ -18.00 uur; vrijdag van 08.00-12.00/ -17.30 uur.
n:
dag van 14.00-18.00 uur en vrijdag .00-17.30 uur.

* * * * * * * * *

TKANTOOR
(openingstijden)
Zegelverkoop
Kralendijk (tel.: 8508): maandag t/m donderdag van 07.30/12.00.13.30-17.00 uur; vrijdag van 07.30-12.00/13.30-16.00; zaterdag gesloten.
Rincon (tel.: 6214): maandag t/m vrijdag van 07.30-12.00/13.00-16.00 uur; zaterdag gesloten.
Geldloket
(Postwissels, Postspaarbank, Sigu-cheque en Giro Betaalkaart)
Kralendijk en Rincon: maandag t/m vrijdag van 07.30-12.00/13.00-16.00 uur; zaterdag gesloten.

* * * * * * * * *

SERVICE CLUBS
Lions: informatie H. van Bommel, tel.: 8696.
Rotary: woensdag 12.00 uur - Restaurant Beefeater.

* * * * * * * * *

SLACHTHUIS LVV
(tel.: 4393)
open van maandag t/m vrijdag van 06.00-14.30 uur. In verband met planning van te voren aantal slachtdieren bij keurmeester melden.

* * * * * * * * *

DIERENARTS
(Kaya Lagoen 24-A, Antriol)
spreekuren maandag, woensdag en vrijdag van 13.30-14.30 uur; spreekuur te Rincon elke donderdag van 17.00-17.30 uur bij Hulpbestuurskantoor.
Voor **spoedgevallen** gelieve tel.: 4255 te bellen of fax 7655.

STICHTING DIERENASIEL BONAIRE
Bonaire Animal Shelter Foundation
(Lagunweg 26. Tel.: 4989)
openingstijden maandag t/m zaterdag van 08.00-12.00/15.00-17.00 uur.

* * * * * * * * *

KLACHTEN(BEZORGING)
Shon Ma Carolina, Blvd. J. Abraham 15, tel.: 8204 (na 18.00 uur tel.: 8342).

* * * * * * * * *

Maar niet voor leerkrachten

Aantal schooluren zal moeten worden uitgebreid

KRALENDIJK — "Het ligt in de bedoeling van de gedeputeerde van Onderwijs dat het aantal schooluren per week aanzienlijk zal worden uitgebreid. Dat houdt echter niet in, dat ook de leerkrachten meer uren in de school zullen moeten besteden." Dat zegt de gedeputeerde van Onderwijs, Ramoncito Booi, die zegt dit voorstel al besproken te hebben met de schoolhoofden en vertegenwoordigers van het KabNA.

Het geringe aantal schooluren is altijd een probleem geweest voor gedeputeerde Booi. Zeker op het moment, dat hij naast Papiaments en Nederlands, ook weer Spaans en Engels wilde invoeren op de basisscholen. In februari 1992 vroeg gedeputeerde Booi het inmiddels gepensioneerde hoofd van de St. Bernardusschool Hubert Linkels om een rapport samen te stellen over de verlenging van het aantal schooluren en het opnieuw invoeren van de middagschooltijd.

Linkels, die zich baseerde op het feit dat van kinderen van wie de onderwijs-instructietaal niet gelijk was aan de moedertaal nauwelijks verwacht kan worden, dat zij in hetzelfde tijdsbestek als kinderen met onderricht in de moedertaal dezelfde prestaties zouden leveren, opperde de basisschool weer tot zeven jaar te verlengen. Daarmee zou dan ook het percentage van 75 procent zittenblijvers aanzienlijk gereduceerd worden.

Op advies van het KabNA schoof Booi het rapport van Linkels, *Aanzet tot verlenging van de Bonaireaanse basisschool met een jaar*, terzijde en koos voor de puur Nederlandse zienswijze van De Jager, die daarop ook zijn geadviseerde Nederlandse taalmethode *Taal Kabaal* voor buitenlandse kinderen in Nederland op Bonaire kon introduceren.

"Wij geloven onvoorwaardelijk, dat goed onderwijs een voorwaarde is voor een beter Bonaire. Daarom hebben wij gedaan voor wat op dit moment het beste is. Zonder schade te doen aan het onderricht in het Papiaments hebben we gekozen voor het Nederlands. Dat is de taal die ook in het voortgezette onderwijs gebruikt wordt", aldus de verklaring van Booi.

Om meer rendement te krijgen voor de schooluren wil Booi buiten het aantal volgens de wet verplichte uren ook een aantal niet-verplichte schooluren invoeren. De niet verplichte schooluren vallen dan in de middag en op zaterdag. Dan kunnen de zogenaamde expressievakken onderricht worden, zoals tekeningen, zingen, handwerken, creatieve vaardigheid en gymnastiek. Volgens Booi moeten die lessen dan gegeven worden door vakleerkrachten, die daarvoor een bevoegdheid hebben. De normale basisschoolleerkracht kan zich dan in de ochtenduren geheel bepalen tot de zogenaamde leervakken en blijft zijn vrije middag behouden.

"Er moet een geheel nieuwe aanpak komen van de manier waarop onze kinderen tot nog toe onderwijs hebben genoten. We zullen de grens moeten doorbreken als we inderdaad van mening zijn dat ons onderwijs belangrijk is. Het is een idee waarover overheid, schoolbesturen, ouders en leerkrachten moeten discussiëren." Dat zegt gedeputeerde Booi, die veronderstelt dat deze ideeën wel wat stof zullen doen opwaaien.

"Wie echter werkelijke veranderingen wil brengen, zal enig risico moeten lopen bij het lanceren van nieuwe gedachten", aldus de gedeputeerde van Onderwijs. Hij zegt in ieder geval al positieve ervaringen opgedaan te hebben bij de bespreking van deze voorstellen met de schoolhoofden. Misschien zal de invoering van de extra schooluren nog dit jaar of anders volgend jaar plaatsvinden.

Volgens Booi bestaat een gemeenschap niet slechts uit mensen die goed zijn in rekenen of in taal of in economie. Er zijn naar zijn mening ook mensen die erg goed zijn in sport, schilderen of creatieve vaardigheid. Dat onderdeel van de opvoeding blijft volgens Booi de laatste tijd in de school ruimschoots achter.

JERUZALEM - Israël is zondag begonnen een deel van de 197 gevangen genomen Palestijnen vrij te laten, die woensdag uit ballingschap in Libanon waren teruggekeerd.

Ramoncito Booi:

Geen enkele afspraak met Nederland

KRALENDIJK — Volgens gedeputeerde Ramoncito Booi onder wie Staatkundige Structuur valt, zijn er in augustus door de Bonaireaanse delegatie geen afspraken gemaakt met de Nederlandse regering. "Het was slechts een oriënterend reisje, want de delegatie had geen enkel mandaat van de bevolking." Dat is de verklaring die Booi via de Eilandsvoorlichtingsdienst (EVD) liet uitgaan.

Eind augustus vertrok op stel en sprong een Bonaireaanse delegatie bestaande uit gedeputeerde Ramoncito Booi, de raadsleden Rudi Ellis (UPB) en Nochi Willem (Paboso) naar Nederland. Zij werden vergezeld door de adviescommissie Staatkundige Structuur bestaande uit mr. Jaspers, mr. Starreveld en Raymundo Saleh. Booi ontkent ten ene male dat er afspraken zijn gemaakt of akkoorden zijn ondertekend met minister-president Ruud Lubbers of minister Ernst Hirsch Ballin.

"Het enige onderwerp van ons gesprek was de optie dat Bonaire ook een autonoom land zou kunnen worden in het Koninkrijk. Daar wilde Nederland in eerste instantie helemaal niets over horen, maar na ons gesprek staat Nederland daar niet geheel afwijzend meer tegenover." Aldus de verklaring van Booi.

Ten slotte zegt de gedeputeerde dat er geen enkel document is ondertekend. "Dat kan ook niet, want Ellis, Willem noch ik kunnen een overeenkomst tekenen zonder daarover advies te hebben gevraagd aan de bevolking.

BONAIRE **COMMENTAAR**

Dure oriëntatie

HET HEEFT PRECIES vier maanden geduurd voordat de partijleider van de Partido Democrático Boneriano (PDB), vertegenwoordigd in de eilandsraad van Bonaire en bovendien lid van het Overlegorgaan Staatkundige Structuur (OSS) werd ingelicht over een reis die een Bonaireaanse delegatie naar Nederland heeft gemaakt om over een onbekende optie te discussiëren. Niet alleen een onbekende optie, maar zelfs een door het OSS ongewenste optie. De zeventien leden van het OSS, vertegenwoordigers van de sociale partners, de Kamer van Koophandel en de Vereniging Bedrijfsleven Bonaire waren duidelijk voorstander van een samengaan van de Antillen en hadden al meerdere malen de zonder vooroverleg door Booi ingenomen 'standpunten van Bonaire' veroordeeld.

Gedeputeerde Ramoncito Booi ontkent nu dat de delegatie naar Nederland is gegaan voor het maken van afspraken. Maar het geheugen van de gedeputeerde speelt hem parten, want gedeputeerde Booi is kennelijk vergeten dat hij op 25 juni 1993 een brief (nummer 3469) stuurde aan premier Ruud Lubbers, waarin onder andere werd geschreven dat 'Bonaire van meet af aan per 1 januari 1996 gewijzigde staatkundige verhoudingen en dus de status van Land wilde verwerven'.

In dezelfde brief schrijft gedeputeerde Booi, dat 'hij bereid is om op korte termijn met een delegatie naar Nederland te komen om nadere afspraken te maken over de status van Land'.

Precies drie weken daarna vertrokken gedeputeerde Ramoncito Booi, UPB-fractieleider Rudi Ellis, Paboso-fractieleider Nochi Willem en een drietal adviseurs op stel en sprong naar Nederland.

"Voor oriëntatie", zegt Booi, nadat gebleken is dat Nederland de boot heeft afgehouden. Een 'oriëntatie' die de bevolking 77.770 gulden aan tickets, verblijfskosten en zakgeld kostte.

FMLN-beloning voor opsporen moordenaar

■ *SAN SALVADOR - Ex-guerrilla-commandant Joaquin Villalobos (links) toont een tijdschrift met de foto van Juan Garcia. Deze wordt beschuldigd van de moord op FMLN-leider Eleno Castro onlangs. In het gezelschap van Guadalupe Martinez (rechts) loofde Villalobos vijfduizend dollar uit voor de aanhouding van Garcia. Rechts Salvador wordt er van verdacht Garcia verborgen te houden.*

VS-leger-chef bezoekt Somalië

MOGADISHU - De Amerikaanse stafchef generaal John Shalikashvili is zondag in Mogadishu aangekomen om met de bevelhebbers van de VN-macht in Somalie de situatie te bespreken tegen de achtergrond van de nadere terugtrekking van de Amerikaanse troepen.

De Amerikanen zijn donderdag begonnen met het terugtrekken van de Amerikaanse VN-soldaten. Voor Kerst moet een groot deel vertrokken zijn en 31 maart moet de Amerikaanse deelname aan de VN-macht in Somalie beeindigd zijn. Shalikashvili ontmoette zondag in Mogadishu ook de Italiaanse minister van Defensie Fabio Fabbri, die hij vroeg of Italië zijn 2.371 man troepen in Somalie niet wat langer kan laten blijven.

HAMBURG - Langdurige regens en windstoten met orkaankracht hebben in het zuiden en zuidwesten van Duitsland tot overstromingen en verkeersoverlast geleid. Als gevolg daarvan is ten minste een dode gevallen. Door het noodweer kwamen wegen en stadscentra onder water te staan. In Saarbrucken werd een rampalarm gegeven. In verscheidene gemeenten bleven de scholen gesloten, omdat het openbaar vervoer niet rijden kon.

■ *KRALENDIJK — Afgelopen vrijdag werd in Lac Bay Resort de tentoonstelling 'Paul Huf 50 Jaar Fotografie' geopend. De directeur van de Tourism Corporation Bonaire (TCB), Ronnie Pieters, verving gedeputeerde Ramoncito Booi. Pieters had alle waardering voor de Nederlandse fotograaf wiens fotografisch werk ook door Bonaire wordt gebruikt tijdens buitenlandse promotie. Paul Huf had een cadeautje meegebracht voor Pieters. Het was een van de weinige exemplaren van Hufs Portrettenboek. Ook Joan van Egeraat van Lac Bay Resort, die veel werk heeft verzet voor de tentoonstelling van Huf, kreeg een herinnering van de fotograaf.*

Op de foto vlnr Bonnie Huf, Paul Huf en Ronnie Pieters.

Brief van Abraham voor Lubbers:

"Gemaakte afspraken schadelijk voor Bonaire"

KRALENDIJK — Partijvoorzitter Jopi Abraham van de Partido Democrático Boneriano (PDB) heeft in een brief aan de Nederlandse minister-president Ruud Lubbers informatie gevraagd over de besprekingen die tussen hem en de UPB/Paboso-delegatie heeft plaatsgevonden. Volgens Abraham is er een sterke indicatie dat er afspraken zijn gemaakt over de toekomstige staatkundige structuur van Bonaire. Deze zouden echter niet de belangen van Bonaire dienen. Hoewel de partij van Abraham vertegenwoordigd is in de eilandsraad van Bonaire, werd er door de toenmalige fractieleider wijlen Avelino Cecilia niet aan de besprekingen deelgenomen.

Hoewel de politieke leider van de PDB herhaalde malen getracht heeft om informatie te krijgen over hetgeen in Nederland is besproken, zegt hij dat de UPB noch de Paboso daarover informatie hebben verstrekt. De zaak werd weer actueel toen bleek dat tijdens een op Curaçao gehouden referendum, het merendeel van de bevolking koos voor een samengaan van de Antillen.

"Op Bonaire praten de UPB en de Paboso steeds over het 'uniemodel'. Maar wat zij zeggen, komt eigenlijk niet overeen met de werkelijke zin van het woord unie. Om zeker te zijn van hun ingenomen standpunt, wenst de PDB dus te weten, wat er in Nederland is besproken. Wij hebben daarop geen antwoord gekregen, maar onze partij wordt wel sterk door de Paboso aangevallen. Nu dus blijkt dat de politieke partijen op Bonaire geen inlichtingen willen verstrekken over wat besproken is met de Nederlandse bewindslieden Lubbers, Hirsch Ballin en Dales, blijft er weinig anders over dan aan de Nederlandse regering te vragen, wat de Bonaireaanse delegatie is besproken." Aldus de verklaring van partijvoorzitter Jopi Abraham via het lokale radiostation.

Van de brief die Abraham aan Lubbers stuurt, zal een afschrift worden verzonden aan de Nederlandse Tweede Kamer. Informatie waarover Abraham zegt te beschikken, geven een sterke indicatie dat er inderdaad een overeenkomst is bereikt die echter tegengesteld is aan de belangen van Bonaire.

Sinn Fein wil vrijlating van IRA-gevangene

BELFAST - Gerry Adams, de leider van de politieke tak van de IRA (Sinn Fein), vindt dat de vrijlating van alle gevangen IRA-leden onderdeel moet uitmaken van een Brits-Iers vredesakkoord. Eerder had de Britse regering al verklaard dat er geen sprake kan zijn van amnestie voor terroristen. Premier John Major van Groot-Brittannie verklaarde onlangs in het parlement dat zijn land geen politieke gevangenen had. Britse veiligheidsfunctionarissen sloten uit dat moordenaars en mensen die waren veroordeeld voor bomaanslagen, in aanmerking kunnen komen voor kwijtschelding van hun straf.

VN-waarnemers in El Salvador:

Mensenrechten-situatie aanmerkelijk verslechterd

SAN SALVADOR - De situatie van de mensenrechten in El Salvador is in de afgelopen maanden aanmerkelijk verslechterd. Dat meldt een waarnemersmissie van de Verenigde Naties in een rapport aan secretaris-generaal Boutros Boutros-Ghali.

Het rapport beslaat de maanden januari-oktober van dit jaar. Vooral nieuwe misdaden van rechtse doodseskaders baren de VN zorgen. De afgelopen maanden werden verscheidene vooraanstaande leden van de voormalige linkse guerrillabeweging FMNL vermoord.

FMNL is momenteel een legale partij die in maart volgend jaar aan de presidents- en parlementsverkiezingen deelneemt. Men heeft daartoe een linkse coalitie gevormd. Boutros-Ghali wil nu dat de Salvadoraanse regering een onderzoek instelt naar de heropleving van de doodseskaders.

Geen plannen voor vorming coalitie:

Milosevics partij: vlakbij meerderheid

BELGRADO - De regerende Servische socialisten hebben maandag gezegd de parlementsverkiezingen te hebben gewonnen. De machtspositie van president Slobodan Milosevic zou zijn versterkt.

De woordvoerder van de Socialistische partij van Servië (SPS), Ivica Dacic, zei dat onofficiele uitslagen aantonen dat de socialisten tussen de 124 en 128 van de 250 zetels in de volksvertegenwoordiging zullen krijgen als gevolg van de verkiezingen van zondag. Maar volgens Zoran Djindjic van de oppositionele Democratische partij behalen de socialisten hoguit 115 zetels en is de kans op verkiezingsfraude aanwezig. Ook een westerse diplomaat twijfelde ernstig aan de monsterzege van de socialisten: "Als ze een absolute meerderheid behalen is er zonder meer geknoeid."

Leiders van president Milosevic' SPS hebben inmiddels elke formele coalitievorming uitgesloten, zelfs als de SPS niet de benodigde 126 zetels behalen.

PIKA

Privé-zaakje

DAT BONAIRE HET meent met het toerisme blijkt uit *Bonaire Nights*. Wie wil trouwen of zo maar een ritje wil maken in een *Spanish*-stijl koetsje kan daarvoor Norman Rojer *during office hours* opbellen voor een reservering. Wie het in de advertentie opgegeven nummer 8144 opbelt, denkt in eerste instantie verkeerd verbonden te zijn, want het telefoonnummer is van het departement van Arbeid en Sociale Zaken op Bonaire. Het is evenwel het goede nummer, want Rojer handelt zijn privézaken en bijverdienste op zijn kantoor af en *for special occasions, Norman will take time off from work*. Rojer werd enkele jaren geleden qualitate qua benoemd in de groep *Task Force*, die gesjoemel in de ambtenarij moest bloot leggen.

ZOEKERTJES

TE KOOP AANGEBODEN CURAÇAO

BMW-520 I, in uitstekende staat. Info: 649373.

WEGENS OVERCOMPLEET: Volvo 244 GL, bouwjaar 1980, gekeurd tot 11 okt. 1995, direct beschikbaar, prijs f.4.800,-. Tel.: 374837.

ONDERDELEN VW Kever o.a. motor 1.300cpl., sportvelgen, brede banden, sportstuur enz. Tel.: 679485.

MACINTOSH POWERBOOK 160, 4 mb ram, 80 mb h.d. f.4.750,-; Tel.: 614105 of 614677 (zaterdag: 8.00-1.00 p.m., zondag: 9.00-1.00 p.m. en maandag t/m vrijdag: 8.00-5.00 p.m.).

MOET WEG: Volkswagen Jetta, diesel, 'r rijdt minimum 800 km. op volle tank, NAf.9.200,-. Tel.: 671157.

STEREOSET MERK Onkyo 1993 (f.3.500,-); dishwasher merk Energizer (f.900,-) en 1 vier-pits gasfornuis (f.400,-). Info: Dr. Jonckheerstraat 7. Tel.: 656907.

AUTO OLDSMOBILE Cutlass Supreme 1992. Info. tel.: 605192. Rooi Catootjeweg 8.

TOYOTA COROLLA 1989, i.z.g. staat. Info: 376756.

SNELLE SPEEDBOOT 17 ft., merk *Rough Water*, met 175 HP Johnson buitenboordmotor plus trailer, i.z.g.s. Tel.: 379193.

INBOEDEL IN zeer goede staat o.a. Philips wasmachne (220 Volt); ikea boekenkasten; stoelen; bureautafel + ladenblok; 2-persoons slaapkamermeubel (bed, ombouw, matrassen, verstelbare bedbodems, klerenkasten); stofzuiger; strijkplank; strijkijzer; massief grenen buffetkast; rotan eetkamerstel; porchset; plafondfans; kinderautostoel; overige artikelen. Tel.: 374169.

WEGENS VERHUIZING: Chevrolet pick-up extended, full equipped. '88, f.16.500,-; een aantal roze/zwart huishoudelijke artikelen met bijpassende vitrage/gordijnen t.e.a.b.; 3-delig lichtgrijs stoffen bankstel f.2.000,-; lichtgrijs salontafel met bijpassende tweedelige wandmeubelkast f.525,-. Tel.: 618158.

BLAUWE MITSUBISHI Lancer 1992 GLX (oud model), automatic, airco, vraagprijs NAf.16.000,-. Tel.: 678364.

TWEEDEHANDS GROTE IJSKAST (22) Whirlpool, 6 mnd. oud. Tel.: 377944.

VW GOLF Cabriolet, bj. '81, f.10.000,-. Tel.: 649584.

NAAIMACHINE TOYOTA NAf.200,-. Tampañaweg 9.

2 HANG/LEGKASTEN resp. NAf.125,- en NAf.50,-. Rio Canarioweg 19.

TOYOTA COROLLA Stationcar 1979. Tel.: 673390.

JEEP CHEROKEE Laredo, i.z.g.st., prijs n.o.t.k. Moet weg! Tel.: 613914.

VOOR DE hobbyist: ijskast Indesit; Sony 19" tv, prijs n.o.t.k. Tel.: 613914.

IJSKAST GE, i.z.g.st., prijs n.o.t.k. Tel.: 613914.

ZIT- EN eetkamerset. Tel.: 367240 (na zes uur).

DIVERSE HUISRAAD/meubels; complete babykamer (ledikant, commode, lamp, kinderwagen combi, kleding). Tel.: 649317.

PERSONEEL GEVRAAGD CURAÇAO

HULP IN huish. 3 ochtenden per week, omg. Botelier. Tel.: 652989.

---

3 kinderen zoeken een oppas

voor 2 middagen in de week.

Liefst een ouder iemand met eigen vervoer.

Tel. 615302

Te koop wegens overkompleet: Solide eiken:

1 wandkast

1 buffet

1 tafel/stoelen kast

Na 18.00 tel. 371661 - 378829

TE KOOP

Dumptruck DAF 8m³ f.16.000,-

20 ft. Container f.3.000,-

Rubber boat Quick Silver + 15 H.P. Mercury f.3.000,-.

Tel.: 601911

FOR SALE

RED / WHITE CHEVROLET S-10 PICKUP (1992)

Deluxe edition, V-6, low mileage, red suede interior

For info. call: 601980

Een Feestelijk verpakt *Kerstkado*

Een genot om te zien en om op te eten

Sweet Occasions

The Basket Specialist

Bloempot Shopping Center Unit 16

Tel: 373437 / 373322

PADI DUIKCURSUSSEN

Introductie	Naf. 50,-
Advanced	Naf. 200,-
Open Water	Naf. 325,-
Open Water t/m Divemaster	Naf. 1250,-

Voor meer informatie tel./fax.: nr. 641652

VAKANTIE/EINDEJAARS SPEC...

BIJ DE ULTIMATE DIVE STO...

voor slechts f.350,- kan je ...

Padi o/w duikbrevet halen

Voor meer info: 368301 - 37948...

In deze kerstdagen gaat Penha door met kadootjes uitdelen bij uw aankoop. Vraag ernaar.

1708 PENHA

Saliña Galleries

Punda

Caribbean Hotel

Beeldige kristallen parfumkarafjes

La Bonanza

Breedestraat 33-35 Otrobanda

Bon Pasku

Dat is nog iets te vroeg!

Wilt U verlost zijn van elektra problemen met de feestdagen, wacht dan niet tot het laatste moment.

Neem een besluit

Kies

VOORUIT

Rozenweg

Tel. 37...

Fax. 370...

Nog schoenen nodig voor de feestdagen?

neem dan een kijkje bij

Little Shoe

Gouverneur van Lansbergeweg 1 - Tel.: 624005

waar voeten in verantwoorde handen zijn

COCO

Binnengekomen chique badmode v...

"GRUPPO LA PERLA" maat 36 t/m 4...

Parkeerterrein Avila beach Hotel

Wij hebben nog enkele

NIEUWE BOXSPRINGCOMBINATIES

over in de maten 90 x 200.

Voor informaties bellen Tel.: 370140 / 376156.

20% korting op alle ...

(Spalding, Donnay, Prince) geldig t/...

december 24 1993 (bij cash aanko...

bij Salas Sport Shop, op Mahaai.

Clima Cars

AUTO AIRCONDITIONING

Heerst 1A - Tel.: 672059, Sta. Rosa

TE KOOP:

18 ft. Four Winns Speed / tour boot.

Full equipped, w.o.: trailer, AM/FM radio/cassette, plus alle toebehoren. Bouwjaar oktober 1990 i.z.g.s.n. - 90 p.k. Johnson, Tel.: 674659.

Bij kontante aankoop van een brother naaimac...

ontvangt U 40% korting en f.200,-

voor Uw oude naaimachine.

Ook hebben wij 2e handse naaimachines vanaf f. 150,-

HENRIE SALES AND SERVICE

Tel. 373145-373119

Bedrijfsruimte te huur

* ± Ruimte 240 m²
* Locatie Industriegebied Brievengat
* Huurprijs in overleg

Reactie: bellen 642167

TE KOOP VOLKSWAGEN KEVER 678499

RASONABLE Clothing Store

wishes all her clients a Merry Christmas!!!

Don't forget us for a perfect outfit for this occasion at a reasonable price!

Winkelcentrum Brievengat * Winston Churchillweg

KENWOOD SPECIAL

Kenwood Mayor KM 250 "All Stainless Stee...

Normaal fl. 1499,-

Special slechts fl. 999,-

bij:

MONILET PLAYWORLD

POSNER

AGENCIES (ZEELAND)

Offerte is geldig tot 24 december 1993 of zolang de voorraad strekt.

Cosmetica Tropical

Speciaal voor een donkere huidkleur

Mamita Tel. 623233

TE KOOP:

1 eikenhout groene kussens f.300,-

1 junior meisjesfiets f.150,-

4 tuinstoelkussens f.100,-

1 hondemand f.25,-

1 wet-suit shorty, medium f.50,-

alles i.z.g.s.

S.b.N. Doormanweg 19

Tel.: 379324

Een anti-rimpel set, gebaseerd op magneetveld therapie.

Speciale december aanbieding van f.225,- nú voor f.200,-

Nu verkrijgbaar op 110V bij:

Schoonheidssalon

Leading Lady

Winkelcentrum Brievengat

Tel. 377602

Met echte diamant, en toch zo

GOUDKOOP

... f 99,-

14 karaat gouden ringen met een echt diamantje. Een sieraad voor iedere hand.

Vraag naar uw gratis fraai uitgevoerde folders i.v.m. de komende feestdagen.

JJC

Bloempot Shopping Center 15

Telefoon 37 00 33

PINEAPPLE ESTATE

Stijlvolle Woningen

TE KOOP

1. Privé terrein
2. Beveiliging
3. Zwembad
4. Landscaping
5. Centraal Gelegen

Voor Vrijblijvende Informatie Bel:

New Winds Holding N.V.

Salinja nat. 106

Tel.: 463900 - 658000 - 658010

Fax.: 658020

Combinatie Sunset Havenstrip

organiseert één van haar bekende

HAVENTRIPS

a.s. donderdag 23 dec.

Tijd 4.00 - 7.00 n.m.

Heb je vrienden of familie over, kom dan genieten van een mooie zonsondergang op het water. Prijs f 10,= p.p.

Info: tel.: 671579/601367

DIT NATUURPRODUKT IS NAAR TRADITIE VAN HET ... SIGARENAMBACHT MET DE GROOTST MOGELIJKE ZORG ...

CE PRODUCT EST, SELON LA TRADITION DE L'ANCIEN METIER DU TABAC, ENTOURE DES PLUS GRANDS SOINS POSSIBLES.

ACCORDING TO THE BEST TRADITIONS OF CIGARMAKING, THIS NATURAL PRODUCT IS PREPARED WITH THE UTMOST CARE AND ATTENTION.

BALMORAL

Bal Brist

Plattenijweg 7

Tel 611036

Bal Brist Bonaire

Kaya Nikiboko Noord

Tel.: 8064

KOERSEN CENTRALE BANK

NOTERINGEN BANK VAN DE NEDERLANDSE ANTILLEN (CENTRALE BANK) GELDIG OP DINSDAG 21 DECEMBER EN TOT NADER ORDER:

VALUTA		AANKOOP	VERKOOP AAN PUBLIEK
[US] DOLLAR	1.77	1.78	1.80
[CAN] DOLLAR	1.305	1.325	1.345
[POND] STERLING	2.580	2.635	2.695
[NED] GLD	92.42	93.14	93.94
[ZW] FRANCS	122.37	123.09	123.89
[FR] FRANCS	29.30	30.40	31.10
[DUI]TSE MARK	103.61	104.33	105.13
[100] LIRE	0.74	1.04	1.10
[AR] FLORIN	98.00	100.00	*100.20 **100.00
JAPANSE YEN	160.19	161.05	161.85
ECU	-.-	202.07	202.87

INGEVOLGE ARTIKEL 12 VAN HET CENTRALE BANK-STATUUT STELT DE BANK VAN DE NEDERLANDSE ANTILLEN (CENTRALE BANK) DE KOERSEN VAST VOOR HET DEVIEZENVERKEER:

DISCONTO: 5%
BELENINGSRENTE: 6%
CD RENTE 1 maand: 2%
Reserve Requirement: 5%
Reserve Period: 16 december-16 januari
Indicatieve koersen overheidspapieren:
7.25 % obl. 1989/1994 koers: 101.04% Eff. rendement 5.75 % Land
8.00 % obl. 1989/1999 koers: 100.00% Eff. rendement 8.00 % Land
8.25 % obl. 1989/2004 koers: 99,14% Eff. rendement 8.375% Land
8.625% obl. 1990/1995 koers: 103.99% Eff. rendement 6.375% Land
8.50 % obl. 1991/1996 koers: 103.94% Eff. rendement 7.00 % Land
7.875% obl. 1993/1996 koers: 102.72% Eff. rendement 6.50 % Land
8.50 % obl. 1992/1997 koers: 103.89% Eff. rendement 7,125% Eiland
8.625% obl. 1992/1997 koers: 104.21% Eff. rendement 7.25 % Eiland
8.625% obl. 1993/1998 koers: 103.90% Eff. rendement 7,50 % Eiland
8.00 % obl. 1993/1998 koers: 101.10% Eff. rendement 7.70 % Eiland

Overblijfsel van ter ziele gegane OGEM:

Stokvis begin 94 in handen van Borsumij

DEN HAAG - Het handelshuis Borsumij Wehry onderhandelt over de overneming van R.S. Stokvis + Zonen te Veenendaal, een van de overblijfselen uit de ter ziele gegane OGEM-groep.

Ir. G. Van den Brink, sinds april algemeen directeur bij Stokvis, wordt opgenomen in de raad van bestuur van Borsumij, die momenteel nog maar twee man telt. Verwacht wordt dat de overneming in de eerste maanden van 1994 een feit zal zijn. Het onderzoek van de boeken van Stokvis wordt eerstkomende maanden afgerond. Stokvis is een technische-handelsonderneming die zich bezighoudt met marketing, verkoop, distributie en assemblage van industriele produkten en kapitaalgoederen.

Het al 149 jaar oude Stokvis was sinds 1990 eigendom van de Nederlandse Merchant bank (inmiddels ING Investment bank), een volledige dochteronderneming van ING Bank. Begin dit jaar installeerde de bank Van den Brink (ex-Newtron, commissaris bij Union en aandeelhouder bij de financiersgroep Groupe Courtier, grootaandeelhouder bij Union) bij de technische-handelsonderneming. Daarbij kreeg hij tevens de helft van de aandelen in handen.

Borsumij Wehry zegt het initiatief voor de onderhandelingen te hebben genomen. Van dén Brink is vervolgens naar collega-aandeelhouder ING gestapt om die bij de gesprekken te betrekken. De onderhandelingen zijn volgens de twee bedrijven verrassend snel verlopen.

Saneringsplan Spaanse Seat door VW aanvaard

WOLFSBURG - De raad van commissarissen van Volkswagen is zaterdag akkoord gegaan met het omstreden saneringsplan bij de Spaanse dochter Seat.

Volgens het plan komen bij de Spaanse autoproducent de komende jaren negenduizend van de in totaal 22.400 arbeidsplaatsen te vervallen. Ook hebben de commissarissen ingestemd met een kapitaalinjectie van 1,4 miljard mark. Seat zal dit jaar naar verwachting een verlies lijden van twee miljard mark, zo werd zaterdag bekend. Dat is aanzienlijk meer dan de eerder aangekondigde 1,4 miljard mark. De belangrijkste vakbonden bij Seat, de socialistische UGT en de communistische CCO, hebben positief gereageerd op het besluit van de Volkswagen-commissarissen.

Leider Lega Nord ook verstrikt in corruptie-schandaal

MILAAN - In het grote Italiaanse corruptieschandaal behoort nu ook Umberto Bossi, de leider van de federalistische partij Lega Nord, tot de verdachten. Justitie gelastte maandag te onderzoeken of Bossi de wet op de financiering van politieke partijen heeft geschonden. Bossi werd officieel tot verdachte bestempeld na een twee uur durend gesprek met rechter Antonio di Pietro. Tijdens dat onderhoud had de leider geprobeerd een illegale bijdrage aan zijn partij terug te betalen. De Lega, die de strijd tegen corruptie hoog in het vaandel heeft staan, raakte dus ook betrokken bij het corruptieschandaal.

FINANCIEEL NIEUWS

Damrak lijkt stuurloos

AMSTERDAM - De aandelenmarkt toonde zich dinsdagochtend wat stuurloos. De markt opende vriendelijk met een EOE-aandelenindex die 2,25 punten steeg. Vervolgens sloeg de winst om in een verlies van 1,11 punten, om zich rond 11.30 uur weer meer dan een halve punt boven het slotniveau van maandag uit te werken. De Index stond daarbij op 406,55 (plus 0,62). De handel ging gepaard met kleine omzetten.

Het stemmingsbeeld werd voornamelijk bepaald door de optiemarkt. "Zo nu en dan worden er vanuit de optiebeurs weer wat mandjes aandelen gekocht, waarop de index stijgt. Daarna zakt de index weer weg", aldus een handelaar. Stimulans van elders ontbrak. Londen noteerde rond het slotniveau van maandag. Alleen Frankfurt was een fractie hoger - wel op recordhoogte. De obligatiemarkt was een dubbeltje beter.

De banken deden het dinsdagochtend aardig, vanwege de algemeen gekoesterde verwachting dat de rente op korte termijn nog wel verder zal dalen. ABN AMRO stond om 11.30 uur twee kwartjes hoger op Nf 72,30, ING noteerde onveranderd op Nf 92,80. De bank-verzekeraar opende op Nf 93,80, een gulden hoger dan de slotkoers van maandag. De verzekeraars keken tegen lagere koersen aan. Aegon moest dertig cent naar beneden op Nf 105,70 en Amev verloor veertig cent op Nf 88,50.

Akzo stoorde zich niet aan de door de Vereniging Nederlandse chemische industrie (VNCI) gepresenteerde sombere vooruitzichten voor 1994. De resultaten van deze sector zullen komend jaar niet veel afwijken van het "uitgesproken slechte" jaar 1993. Het Arnhemse chemiefonds, dat in de laatste anderhalve week niet erg in trek was, kon dinsdagochtend opvallend genoeg Nf 1,30 stijgen tot Nf 181,20. Handelaren kwamen met hun verklaring niet verder dan "wat vraag in een lege markt". DSM kan het wegens de berichten over de slechte resultaten over dit jaar en over de mislukte poging de capaciteit in de Europese ethyleenproduktie te beperken, voorlopig wel vergeten. Het aandeel zakte veertig cent tot Nf 104,60.

Uitgever VNU blijft gevraagd. Maandag ging de koers met Nf 7,50 omhoog, dinsdagochtend kreeg het aandeel er Nf 4 bij op Nf 169. Opmerkelijk was ook de koerswinst van Nf 1,10 bij de Venlose producent van kopieerapparatuur Oce-van der Grinten.

Record daling van beurs in Tokyo

25 oktober1993 20.309
Nikkei-index in yens
20 december 1993 17.404 -3,6%
18 december 1993 18.051
29 november 1993 16.078
20.000 19.000 18.000 17.000 16.000 15.000
OKTOBER NOVEMBER DEC
25 oktober 1993 — 20 december 1993
AFP Amigoe infografiek

Tokyo: mineur

TOKYO - De effectenbeurs van Tokyo moest bijkomen van de grootste daling van dit jaar die maandag plaatsvond, maar was wel weer in mineur. Dinsdag daalde de Nikkei-index van de 225 fondsen met 88,81 punten tot 17.315,43 punten. Maandag kelderde de beursbarometer met 648 punten, overeenkomend met 3,6 procent.

Dollar iets lager gestart

AMSTERDAM - De Amerikaanse dollar is dinsdag in Europa van start gegaan met een wat lagere koers. In Amsterdam werd om tien uur Nf 1,9135 genoteerd tegenover Nf 1,9190als slotkoers op maandag. Net als op de voorgaande dag bood de handel een rustige aanblik, hetgeen gebruikelijk is zo kort voor de feestdagen. Dat de koers wat lager was, werd toegeschreven aan winstnemingen tijdens de handel in Tokyo. De aandacht van de handelaren gaat uit naar de reguliere bijeenkomst van het Marktcomite van de Amerikaanse Centrale banken. Wellicht komt daar een aanwijzing uit voor het verdere verloop van de Amerikaanse rentestand.

Seoul: Veertien van 24 ministers vervangen

SEOUL - President Kim Young-Sam van Zuid-Korea heeft dinsdag veertien van de 24 leden van zijn kabinet vervangen. Met de al langer verwachte wisselingen poogt hij zijn geloofwaardigheid te herstellen die hij verloren had wegens het verbreken van de verkiezingsbelofte om rijstimporten tegen te gaan. Kim, die sinds een jaar president is, ontsloeg onder meer de ministers van Economie, Landbouw, Binnenlandse zaken en Defensie. De weg voor de stoelendans van de ministers begon vorige week donderdag toen premier Hwang In-Sung aftrad, omdat hem verweten werd de Zuidkoreaanse markt open te gooien voor rijstimporten zoals bij de GATT-onderhandelingen over internationale vrijhandel was afgesproken. Deze overeenkomst leidde tot fel protest van boeren en studenten. Hwang In-Sung werd nog diezelfde dag vervangen door Lee Hoi-Chang.

VN staken luchtbrug na beschieting

SARAJEVO - De Verenigde Naties besloten dinsdag met onmiddellijke ingang de luchtbrug naar Sarajevo op te heffen.

Maandag werd een vliegtuig met hulpgoederen vanaf de grond beschoten. Het toestel werd door vijf kogels, afkomstig uit een mitrailleur, geraakt waarbij ook een van de brandstoftanks beschadigd werd. De woordvoerder van het Hoge commissariaat voor de Vluchtelingen van de VN, Ron Redmond, zei dat de luchtbrug wordt hersteld als er garanties worden gegeven dat dergelijke incidenten niet meer zullen plaatshebben.

Nederland fel over Frans 'dreigement'

Aassemblee voor opheffen VN-sancties tegen Bosnië

NEW YORK - De Algemene vergadering van de Verenigde Naties vindt dat het wapenembargo tegen Bosnië-Herzegowina moet worden opgeheven. De moslims hebben het recht op zelfverdediging, aldus de omstreden resolutie die werd aangenomen met 109 stemmen voor, geen enkele tegenstem en 57 onthoudingen.

Alle leden van de Europese Unie en ook Rusland, Canada en China onthielden zich van stemming. De Verenigde Staten (VS) steunden de resolutie wel. Resoluties van de Algemene vergadering hebben geen bindende kracht. Alleen de Veiligheidsraad (V-raad), die in september 1991 een wapenembargo afkondigde tegen het hele grondgebied van het voormalige Joegoslavië, kan het embargo voor Bosnië-Herzegowina intrekken. En daarop bestaat weinig of geen kans.

Het Bosnische moslimleger gaf maandag alsnog een groot hulpkonvooi toestemming verder te rijden naar een Kroatische enclave in Bosnië. Aanvankelijk werd het door Kroatische particulieren verzorgde konvooi tegengehouden nadat een grote hoeveelheid materiaal om bommen te maken, was gevonden. De hulporganisatie beschuldigde moslim-militairen ervan het materiaal te hebben verborgen in de wagens om de hulpmissie te doen mislukken. In Nova Bila zitten 65.000 Kroaten vast.

MISPLAATST

De Nederlandse minister van Buitenlandse zaken Peter Kooijmans heeft het Franse dreigement afgekeurd dat de landen van de Europese Unie hun VN-troepen zouden kunnen terugtrekken uit het voormalig Joegoslavië als er volgend jaar nog geen vredesregeling is. Kooijmans vindt die suggestie "volstrekt misplaatst". De Franse Defensieminister Francois Leotard had op deze mogelijkheid gezinspeeld.

Een vredesregeling zit nog steeds vast op de Bosnische eis een goede verbinding te krijgen tussen de verschillende moslim-gebiedjes en een strook land aan zee. De moslims willen zelf zeggenschap over deze gebieden kunnen hebben. Kooijmans zei wel dat de EU-ministers woensdag "robuuster" op de strijdende partijen zullen inpraten dan tijdens een soortgelijke ontmoeting enkele weken geleden in Geneve, die zonder resultaat bleef.

Spaanse 'bombrief' over uitbreiding van Europese Unie

BRUSSEL - Spanje heeft maandag harde eisen gesteld aan de uitbreiding van de Europese unie met Noorwegen, Zweden, Finland en Oostenrijk. In een kort briefje stellen de Spanjaarden voor de kandidaat-lidstaten buiten beschouwing te laten bij de totstandkoming van een monetaire unie. Met veel gevoel voor understatement noemde de Nederlandse minister Peter Kooijmans van Buitenlandse zaken de brief "een niet-constructieve bijdrage aan de discussie over de uitbreiding". Later sprak hij onomwonden over 'een bombrief'. Met uitzondering van Portugal en Griekenland reageerden alle lidstaten sterk afwijzend op het Spaanse voorstel.

STOCKMARKET NEWS

NEW YORK	PREV	20-12	FRANKFURT	PREV.	20-12	AMSTERDAM	PREV.	20-12
DOW JONES	3719	3751	DAX INDEX	2138	2178	EOE	394.20	404.90
AM.EXP.	30.39	30.65	BASF	275.00	282.00	ABN-AMRO	70.30	71.60
ATT	55.13	54.90	COMMERZBANK	377.00	380.80	AEGON	102.80	105.50
ALZA CORP	26.00	28.25	DAIMLER BENZ	737.50	753.80	AHOLD	43.60	44.80
CITICORP	35.75	35.75	DEUTSCHE BANK	850.00	854.80	AKZO	181.00	180.0
ADM	23.50	23.90	MAN	377.50	382.50	AMEV	86.60	
BF	18.00	19.13	PREUSSAG	412.00	410.00	DSM	106.80	88.70
CCO	35.39	37.00	SIEMENS	731.70	746.90	ELSEVIER	165.30	104.80
COASTAL CO	27.50	27.25	VW	410.00	420.80	FOKKER	20.10	172.30
COCA COLA	43.39	42.65				GIST BROC.	51.60	21.30
CORNING IN	25.90	26.25				HAGEMEYER	117.40	53.30
DIGITAL	35.50	35.39				HEINEKEN	206.80	121.00
DUPONT	49.50	49.13				HOOGOVENS	45.60	209.90
EAST.KODAK	54.25	55.00	LONDON			HUNT.DOUGLAS	n.a.	46.60
EXXON	63.25	63.90				ING	88.00	n.a.
FORD	63.00	63.25	FT-100 INDEX	3313	3361	KLM	40.80	92.00
GEN.ELECT	102.65	104.25				KNP-BT	41.90	42.20
GEN.MOTORS	54.75	54.65	ARGYLL	2.69	2.85	NEDLLOYD	53.80	44.90
HEINZ	35.25	35.90	BARCLAYS BANK	6.14	6.17	NUTRICIA	136.50	54.50
HOMESTAKE	22.65	22.75	BASS	5.50	5.67	PHILIPS	39.20	135.50
IBM	57.50	58.90	BRITISH STEEL	4.67	4.77	POLYGRAM	73.90	39.90
KELLOGG	60.00	60.00	BRITISH TEL	3.40	3.55	ROBECO	120.00	75.00
MC DONALDS	57.75	57.65	BTR	4.85	4.99	ROLINCO	121.90	120.90
MEAD	43.90	44.13	CADBURY	4.93	4.99	RORENTO	97.20	97.10
MERCK	33.19	34.00	CABLE & WIRE	4.92	5.03	RODAMCO	60.60	61.50
MINNES.MNG	111.90	112.00	GRAND MET	4.52	4.52	ROYAL DUTCH	197.40	200.20
MOBIL CORP	74.00	75.00	MARKS & SPENCER	4.39	4.31	UNILEVER	219.10	222.60
PFIZER	64.65	65.39	REDLAND	5.73	5.90	VMF STORK	39.30	40.30
P.MORRIS	54.65	55.00	TATE & LYLE	3.97	3.95	VNU	154.50	162.20
QUAKER	73.00	72.00				WOLTERS-KLUWER	n.a.	n.a.
SEARS	55.13	55.13						
UP JOHN	29.75	29.75						
US SURGIC.	23.25	22.75	TOKYO					
WOOLWORTH	23.75	23.90						
			NIKKEI DOW IND.	17912	17850			
GOLD	388.60	390.80				TORONTO		
SILVER	5.05	5.14	BRIDGESTONE	1320	1310	TSE 300	4224	4222
			CANON	1520	1500			
CRUDE OIL	14.28	14.41	DAI ICHI KANGYO	1850	1830	ALCAN	28.00	28.00
			DAIWA SEC.	1270	1250	BELL	45.75	44.90
US$/Yen	109.78	110.65	HITACHI	849	829	BANK OF NS	29.50	21.39
			HONDA MOT.	1570	1540	CAN.PAC.	21.25	21.39
US$/DMARK	1.71	1.71	JAPAN AIRLINES	623	612	IMASCO	38.25	38.39
			NOMURA SEC.	1870	1850	LAIDLAW	9.13	8.90
GBP/US$	148.50	148.70	NIPPON STEEL	315	303	MOORE	25.25	24.90
			MAZDA	413	405	NORANDA	24.50	24.65
US$/NLG	1.92	1.92	SONY	5570	5550	PLACER DOME	33.13	33.75
ECU/US$	112.70	113.00				POWER CORP.	21.13	21.25
CAN/US$	70.65	70.65				ROYAL BANK	27.90	27.75

Palestijnse delegatie

■OSLO - Nabil Shaath (tweede van rechts) leidde de Palestijnse delegatie in Oslo bij het overleg met Israel waarbij men probeerde uit de impasse te komen waarin het Autonomie-proces zich op het ogenblik bevindt voor de Palestijnen in Gaza en Jericho. Men kwam niet verder dan de afspraak na onderlinge ruggespraak terug te keren later deze week.

Vaticaan erkent akkoord met Israël

VATICAANSTAD - Het Vaticaan heeft maandag bevestigd dat het nog voor het einde van het jaar in Jeruzalem een akkoord zal tekenen met Israël, dat naar verwachting zal leiden tot herstel van de diplomatieke betrekkingen tussen de twee staten. Paus Johannes Paulus II en de Israëlische president Ezer Weizman zullen bijzondere ambassadeurs afvaardigen, vooruitlopend op de in 1994 verwachte aanstelling van reguliere ambassadeurs. Het akkoord zal waarschijnlijk leiden tot het eerste bezoek van de paus aan het Heilige land.

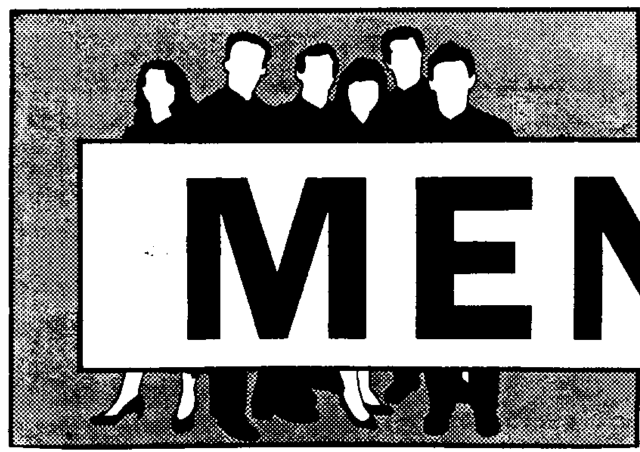
Wallstreet in Kerstsfeer

NEW YORK - Wall Street begon de Kerstweek in sfeer: het was er erg rustig. De Dow Jones-index kwam niet verder dan een stijging met 3,64 punt. Het aantal dalers was groter dan het aantal stijgers. Er werden 251 miljoen aandeien verkocht; daarvan daalden er 1.139 en stegen er 977; 609 aandelen toonden zich onwrikbaar.

Unilever neemt meerderheid in Franse ijsco-gigant

ROTTERDAM - Unilever gaat zijn activiteiten op het gebied van consumptie-ijs opnieuw fors uitbreiden door middel van de aankoop van een meerderheidsbelang van 75 procent in de Franse familieholding Safral.

Safral, eigendom van de gebroeders Ortiz, heeft een belang van 85 procent in de befaamde diepvries- en ijsonderneming Ortiz-Miko, een van de leidende ijsmerken in Frankrijk. Met de overneming is een bedrag gemoeid van ongeveer Nf 620 miljoen. Op de overige vijftien procent van de aandelen Ortiz-Miko zal Unilever een openbaar bod uitbrengen. Deze aandelen worden op de Franse beurs verhandeld op de lokale markt. Ortiz-Miko heeft nu een omzet van ruim Nf 5 miljard Franse frank (Nf 1,65 miljard) en zesduizend medewerkers in dienst. De onderneming is ook actief met ijs in Duitsland en België.

MENSEN

■ *De clown Triquilin demonstreert kinderen hoe een elektronische dinosaurus werkt in een winkelcentrum van San Salvador. TV-programma's en films maken de kinderen gek en zorgen voor een rage. De uitgestorven beesten in speelgoed of textiel verwerkt, staan op menig verlanglijstje voor kerst.*

Blowen

Het **cannabis-gebruik** van Nederlandse jongeren tussen de 12 en de 18 jaar is sinds 1984 bijna verdrievoudigd, van 4,8 procent naar 13,6 procent. Dat komt overeen met 60.000 jongeren in die leeftijdscategorie.

Dat blijkt uit een onderzoekje. De groep jongeren die aangeeft harddrugs te hebben gebruikt is zeer gering (rond de 1 procent). XTC wint wel aan populariteit onder de schoolgaande jeugd: 3,3 procent zegt dit wel eens gebruikt te hebben.

Gokken

Een meerderheid van de Nederlandse scholieren (54 procent) heeft ooit gegokt. Een op de acht jongeren heeft in de vier weken voorafgaand aan het onderzoek naar **gokgedrag** nog op een fruitautomaat gespeeld. Bij voorkeur gebeurt dit in een snackbar.

China wil ras verbeteren met genetische richtlijnen

China gaat abortussen en sterilisaties toepassen "om te voorkomen dat nieuwe geboortes van inferieure kwaliteit zijn en om het niveau van de gehele bevolking te verbeteren". Een wet met deze strekking is aan het Chinese parlement voorgelegd waar het ongetwijfeld aangenomen zal worden.

Volgens ambtenaren is een dergelijke wet hard nodig om **abnormale geboortes** tegen te gaan. Deze wet verbiedt huwelijken van mensen die hepatitis, geslachtsziektes en geestelijke afwijkingen hebben. Zwangere vrouwen met infectieziektes of die een abnormale foetus dragen, zullen volgens de wet worden aangeraden abortus te laten plegen. Echtparen in deze categorie krijgen het advies zich te laten steriliseren. Men redeneert als volgt: de statistieken tonen aan dat China momenteel meer dan tien miljoen gehandicapten telt die er met betere controle niet zouden zijn geweest.

Het wetsontwerp laat onbeantwoord of euthanasie moet worden gepleegd op kinderen met aangeboren afwijkingen omdat de internationale gemeenschap zich nog niet heeft uitgesproken over deze kwestie, aldus het Chinese persbureau Xinhua.

China, het land met de grootste bevolking ter wereld (1,2 miljard), hanteert al strikte regels op het gebied van de geboortebeperking. Het merendeel van de gezinnen mag niet meer dan een kind hebben en abortus, als middel om de bevolkingsgroei te beperken, wordt al jaren sterk gepropageerd.

■ *Voor het eerst sinds de oktoberrevolutie van 1917 toen er een einde kwam aan de tsarentijd is er weer een jury gebruikt in een Russische strafzaak. De 14-koppige jury oordeelde schuldig in de zaak van drie broers die verdacht werden van de moord op drie mensen.*

Eindelijk weer een mevrouw Trump

■ *Onroerend goed ontwikkelaar Donald Trump is maandag in de grote balzaal van zijn eigen Plaza Hotel in New York in het huwelijk getreden met Marla Maples. 1000 Mensen waren uitgenodigd voor de 15 minuten durende ceremonie die voor de meeste media niet toegankelijk was. Ingrediënten: een zes meter hoge taart en een diamanten kroon van twee miljoen gulden. De bruid ging in het wit naar een ontwerp van Caroline Herrera en Lace Veil. Maples baarde onlangs Trumps vierde kind, Tiffany, vernoemd naar een juwelierszaak aan de voet van de Trump Tower. Trumps drie andere kinderen Donald (16), Ivanka (12) en Eric (10) waren er niet bij. Zij waren met hun moeder Ivana op vakantie die drie jaar geleden scheidde van Trump.*

Spaanse bioscopen dicht uit protest tegen filmprotectie

Bijna 2000 Spaanse bioscopen hebben maandag **geen films** vertoond. Bioscoopeigenaars wilden met de 24-uursstaking protesteren tegen een nieuwe Spaanse wet die vergaande bescherming biedt aan Spaanse en Europese films.

In grote Spaanse steden moet voortaan een op de drie filmvoorstellingen van Spaanse of Europese makelij zijn om het grote aanbod van Amerikaanse films aan banden leggen. Spaanse acteurs, regisseurs en producenten zijn over de maatregelen zeer enthousiast, maar de bioscoopeigenaars zijn woedend. De Amerikaanse films brengen het meeste geld in het laatje.

■ *Wilfrido Laker (beter bekend als Palio) heeft er 35 jaar opzitten bij de eilandelijke overheid. Hij is onderopzichter bij de veterinaire dienst. Diensthoofd Hendrik van Baren gaf hem de jubileum-envelop. Marcel van der Leyde en Lakers dochter waren erbij.*

■ *Sophie Rhys Jones is het vriendinnetje van Prins Edward, de broer van prins Charles van Groot Britannië. Britse media zeggen dat de jongste zoon van koningin Elizabeth II van plan is de 28-jarige financieel-adviseur te trouwen. Haar werkgever ontkent dat. Hij zegt dat het paartje wil dat de pers hen met rust laat.*

■ *In Bethlehem deelt de kerstman snoep uit. Burgemeester Elias Freij keurde het goed dat voor het eerst in zes jaar kerst openlijk en massaal wordt gevierd in de stad. De 'intifadah' liet de spanningen tussen de Israeli's en de Palestijnen zo hoog oplopen dat kerst vieren jarenlang een hachelijke zaak werd. Nu is er hoop op een beetje meer vrede want Israel en de PLO tekenden een verdrag.*

■ *Drs Ronaldo Boeldak MBA (40) is per 15 december benoemd tot adjunct-secretaris van de Raad van Ministers. Vanaf april 1992 was hij reeds beleidsmedewerker van het secretariaat van de raad. Daarvoor werkte hij ruim een jaar als wetenschappelijk medewerker bij het Centraal Historisch Archief.*

Na het behalen van de lerarengraad in geschiedenis, staatsinrichting, Engelse taal en letterkunde haalde Boeldak in 1984 in Groningen de titel doctorandus in geschiedenis en staatsinrichting. Boeldak haalde aan de Erasmus Universiteit zijn MBA-titel. Hij was van 19.. tot 1990 leraar aan het MIL, het Curaçaos Avondlyceum en de Akademia Pedagógika Korsou.

Voor Boeldaks aanstelling was er geen adjunct-secretaris.

Drinken

Het percentage Nederlandse scholieren dat ooit wel eens alcohol heeft gebruikt is de laatste jaren iets teruggelopen, van 69 in 1988 naar 64 in 1992. Maar degenen die **drinken**, doen dat steeds meer: In 1984 dronk 12 procent vijf glazen of meer, in 1992 was dit percentage gestegen tot 28.

Britse "homo-moordenaar" tot levenslang veroordeeld

De massamoordenaar **Colin Ireland** is door een rechtbank in Londen veroordeeld tot vijf maal levenslang. Ireland bekende vijf homoseksuele mannen te hebben vermoord. Zijn belangrijkste motief voor de seriemoorden was het streven beroemd te worden, aldus de politie.

Zijn eerste moord pleegde Ireland in maart van dit jaar op een theaterdirecteur. Binnen 17 dagen bracht hij nog vier mensen om het leven. Al zijn slachtoffers hadden een voorliefde voor sadomasochistische sekspraktijken. Ireland zei dat het daarom relatief gemakkelijk voor hem was de mannen te vermoorden. Zij lieten zich vrijwillig vastbinden. Al zijn slachtoffers kwamen door wurging om het leven.

Heer Bommel en de Toornviolen

door **Marten Toonder**

4129 — Door de tentoonstellingsruimte daverde plotseling een luid geknal en geknetter, dat afgewisseld werd door getoeter en het geluid van rauwe stemmen.

Het scheen alsof een groep ploffietsers ontspanning had gezocht in de kleurenpracht van de florahal - en het is dan ook te begrijpen dat de bezoekers danig schrokken.

Men stiet inzendingen om en verdrong zich om ruim baan te maken. Doch daar naderde de directeur van het festival reeds om een einde aan het kabaal te maken.

Nu zullen de oplettende lezertjes begrepen hebben dat het gerucht veroorzaakt werd door de bloemen van heer Bommel. Maar de directeur zocht vergeefs naar rondrijdende toeristen totdat hij ten slotte bij heer Ollie's inzending belandde.

"Waar zijn de indringers?" riep hij hijgend. "Het lawaai kwam hier vandaan!"

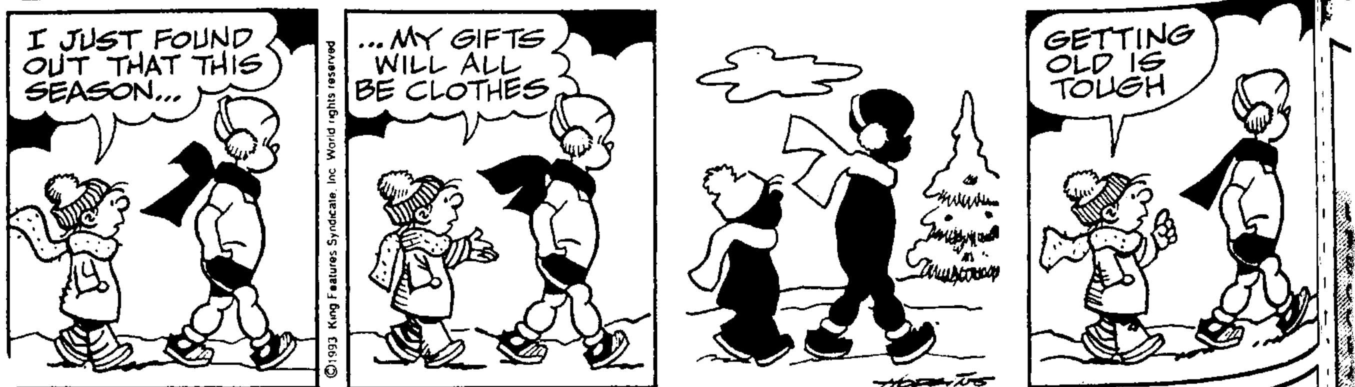
"Daar staan zij!" zei de markies met koele stem. Hij wees op Heer bommel, die verslagen bij zijn verdorde en stil geworden bloemen stond. Want de pippeling was uitgewerkt en nu lieten de waranten overspannen de kopjes hangen.

"Het w-was het ver-verkeerde geluid", stamelde de inzender. "Het k-komt allemaal van S-Supers ploffiets, als u be-grijpt wat ik be-bedoel."

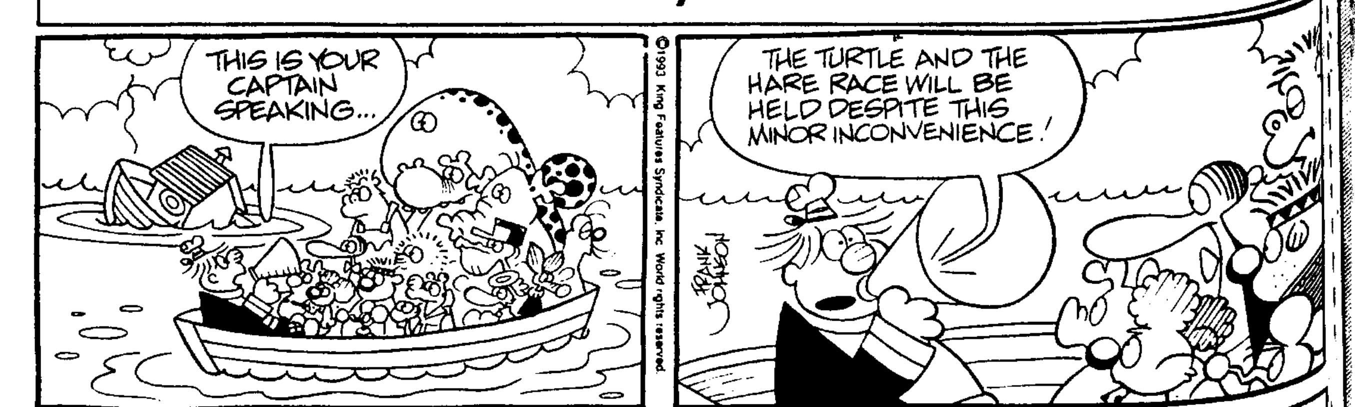
De edelman lachte kil. "Een ongepaste grap", hernam hij. "Deze figuur heeft een geluidsbandje in zijn gewas verborgen. *Parbleu!* Hij moet verwijderd worden - of ik trek mijn inzending terug."

Er klonk gemompel van instemming en heer Ollie, die begreep dat hij hier te veel was, verliet de tentoonstelling als een geslagen heer............

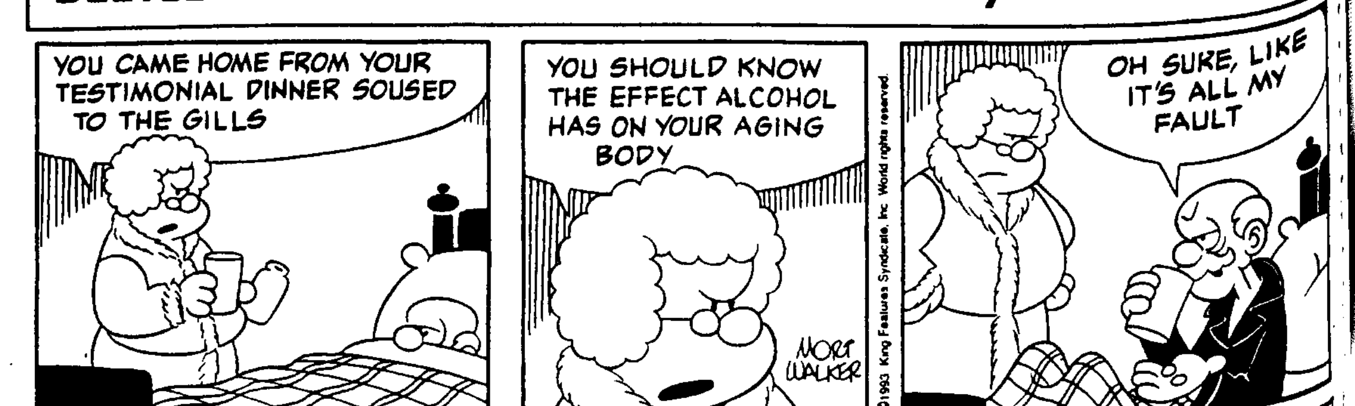
HENRY ® By Dick Hodgins

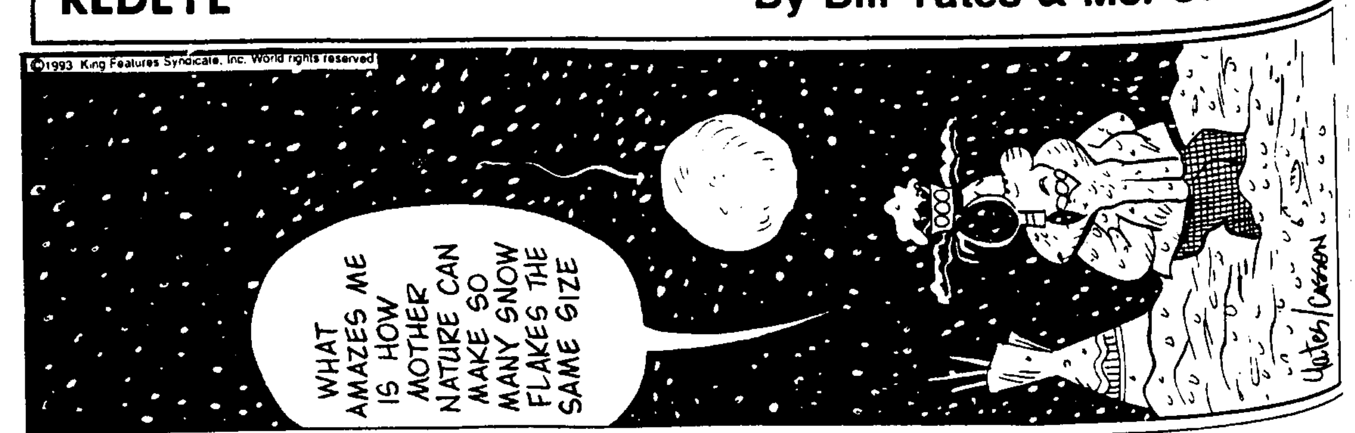

BONER'S ARK ® By Addison & Frank Johnson

BEETLE BAILEY ® By Mort Walker

REDEYE ® By Bill Yates & Mel Casson

...GENDA

...EDISCHE ...ENSTEN

...ARTSEN

...DIENST ARTSEN
... de artsen van Bandabou ...) kunnen in spoedgevallen ...1658 bellen en dan het ...paraat afluisteren. De ... andere districten kunnen ...llen de artsenpraktijk van ... huisarts bellen en het ...raat zal dan mededelen wie ...nde arts is.

...INDERARTS
...uliere patienten)
...doende arts belt U tel.: ...08.

...VERPLEGING

...GELE KRUIS ...KVERPLEGING ...SES MARGRIET'
...aria 17. Tel.: 682344/ ...682412/682574. Fax: ...antooruren: 07.00-16.30

...achtzuster gelieve tel.: ...ellen na 17.00 uur.
...uur in ieder wijkgebouw: ...van 08.00-08.30/14.30-

...man Otrobanda: tel.: ... spreekuur: woensdag van ...11.00 uur.
...aria 17: tel.: 682344; ...uur: donderdag van 09.00- ...uur.
...ouw Bonam: tel.: 371865. ...uur: dinsdag van 09.00- ...ur. **Sokudi: tel.: 367824.**
...Mediko Montagne Abao: ...73711; spreekuur: ...ag van 09.00-11.00 uur.
...u 9 (Koraal Specht): ...77; spreekuur: donderdag ...00-11.00 uur.
...uw Suffisant: tel.: 687707; ...uur: donderdag van 09.00- ...ur.
...ouw Sta. Rosa: 671628; ...uur: dinsdag van 09.00- ...ur.
...eekuur voor zuigelingen- ...zorg: vrijdag van 08.00- ...uur. Hoek Vondelstraat/ ...tostraat. Tel.: 373584.

...TING NEUTRALE ...VERPLEGING
...weg 15: P.O. Box 3619. ...892232. Fax: 682709; ...07.00-17.00 uur.
...bou: Sliberie Kavel 16; ...00-16.00 uur. Tel.: 649422.
...chtzuster vanaf 17 december ... t/m 24 december om 07.00 ...tel.: 685281 of page 689-0368

...RAAMKLINIEK ...RIO CANARIO
...tweg Noord 43. P.O. Box ...: 691839/ 692510. Fax: ...r informatie ... ...g gedurende en na de bevalling. ...eau zuigelingen: iedere donder... ...van 13.30-16.00 uur. ...eau peuters: iedere dins... ...12.30-14.45 uur.

...TICHTING ...VERPLEGING ...ANDABOU
...tel.: 648077/648367; open ...

... t/m vrijdag van 07.00-17.00 ...uur bereikbaar: zuster Mat... ...648827 b.g.g. 601780. ...reau: iedere dinsdag van ...00-20.00 uur.

...MIGOE ...olofon

APOTHEKEN

NACHTDIENST
Otrobanda:
Muizenberg, Muizenberg z/n. Tel.: 692390/ 692391.
Punda:
Banda Ariba, Herst 31. Tel.: 676822/ 676828.

DIVERSEN

BELANGRIJKE NUMMERS (voor noodgevallen)

Ambulance:	112
Politie:	114
Brandweer:	114
Hospitaal:	624900
Aidslijn:	128
Kodela:	135

HEEFT U HULP NODIG?
Bel SOS-lijn 127!

NOODGEVALLEN/ VERMISSING OP ZEE
Telefoon: 637911 (RCC)
24 uur per dag bereikbaar!

STICHTING PROTESTANTS KOOPVAARDIJWERK
(Curaçao Seamen's Mission)
Emancipatie Boulevard 42. Tel.: 375317. Open op dinsdag t/m zaterdag van 20.00-22.30 uur. **Radioprogramma:** elke vrijdag via Radio Hoyer II van 19.05-19.30 uur.

FUNDASHON LECHI DI MAMA KORSOU
Voor informatie tel.: 672289, 375023 of 375542.

LUCHTPOSTSLUITING
POSTKANTOOR GROOT KWARTIER
Nederland: voor gewone stukken: maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag om 11.30 uur; woensdag om 10.15 uur. Voor aangetekende stukken één uur van tevoren.
Suriname: voor gewone stukken: dinsdag en vrijdag om 17.30 uur en zaterdag om 10.45 en 17.00 uur.
De Verenigde Staten en Europa (op zaterdag): voor aangetekende en gewone poststukken om 14.45 en 15.45 uur.
Het zegelloket is op zaterdag van 07.00-15.00 uur open.

THORAX CENTRUM
(Jan Noorduynweg naast UNA. Tel.: 685544
openingstijden van maandag t/m vrijdag van 08.00-17.00 uur; op zon- en feestdagen alsmede op werkdagen na 17.00 uur voor **spoedgevallen tel.: 685917.**

STICHTING DIERENBESCHERMING CURAÇAO
Het Dierenasiel is open van maandag t/m vrijdag 10.00-12.00/14.00-18.00 uur; zaterdag van 08.00-13.00/16.00-18.00 uur; zondag gesloten.

DIERENARTS
... gelieve ... voor de dienstdoende arts.

WOENSDAG

FORTKERK
(Fort Amsterdam)
12.30-13.00 uur oecumenische pauzedienst.

STICHTING SOLOMONSTER FIGURENTHEATER
elke woensdag van 15.00-17.00 uur *open house*/workshop (zes jaar en ouder) - Scharlooweg 76.

* * * * * * * * * * * * * * * *

WEGA DI NUMBER
5573
6483
7914

Na Bijlmerramp van oktober 1992:
Nog steeds psychische problemen bij 60 Antillianen en Arubanen

AMSTERDAM/WILLEMSTAD/ORANJESTAD — Zeker zestig Antilliaanse en Arubaanse slachtoffers van de vliegtuigramp in oktober 1992 in de Bijlmermeer worden individueel benaderd nu is gebleken dat onder die groep nog steeds grote problemen bestaan. Professionele hulp is in de meeste gevallen de enige uitkomst voor de slachtoffers.

Dat is volgens *Het Parool* gebleken uit een onderzoek dat onlangs werd afgerond. Maatschappelijk werkers zijn begin deze maand gestart met bezoeken aan de slachtoffers. Dat gebeurt als onderdeel van een gezamenlijk project van de Stichting Thuiszorg Amsterdam (STA) en de Antilliaanse organisatie FORSA.

Projectcoördinator G.J. van Goudoever zegt dat bij de eerste huisbezoeken al is gebleken dat er veel meer problemen onder de groep slachtoffers leven dan was voorzien. "Het gaat vooral om moeilijkheden bij de verwerking van de ramp en de consequenties en om materiële problemen", aldus Van Goudoever.

Uit een onderzoek door vrijwilligers van FORSA is volgens hem gebleken dat de drempel naar de officiële hulpverlening voor veel Antilliaanse en Arubaanse slachtoffers te hoog was of dat ze tevergeefs hebben geprobeerd hun problemen zelf op te lossen. "Zo zijn er bij voorbeeld mensen tijdelijk naar Curaçao of Aruba teruggegaan om daar hun sores te delen met familie en bekenden. Dat is ook wel een logische stap, maar het bleek in de praktijk toch knap tegen te vallen. Je moet niet vergeten dat velen van hen toch al jaren van Curaçao weg zijn, zodat de contacten wat zijn verslapt. Aan de andere kant vallen ze hier in Nederland ... met een zware klap terug in de realiteit."

Ongeveer veertig mensen uit Curaçao en twintig uit Aruba worden nu sedert twee weken benaderd om de problemen en de mogelijkheden van de hulpverlening door te nemen. Voor iedereen die dat wil, zal een speciaal hulpverleningsplan worden opgesteld. Over een jaar zal over het verloop van het project verslag worden uitgebracht.

Volgens het Nederlandse persbureau ANP zijn de slachtoffers in het algemeen redelijk tevreden over de materiële en immateriële zorg. Dat blijkt uit het onderzoeksproject van de afdeling psychiatrie van het Academisch Medisch Centrum (AMC). De onderzoekers benaderden in totaal 340 (ex-)bewoners van de flats Groeneveen en Kruitberg die door het vliegtuig werden getroffen, en van drie ernaast gelegen flatgebouwen. Door de ramp verloren 43 mensen het leven.

Ongeveer drie kwart van de mensen heeft een beroep om hulp gedaan op een of meerdere instanties. Gemiddeld werden er vier benaderd. De slachtoffers maakten relatief weinig gebruik van lotgenotenopvang en slachtofferhulp. De toeloop bij de huisartsen en de regionale instelling voor ambulante geestelijke gezondheidszorg (Riagg) was echter groter dan was verwacht.

Hoewel men tevreden was over de nazorg, werd er kritiek geleverd op de voorlichting over de instanties die zich met nazorg bezighielden. Daardoor wisten enkele mensen niet bij wie ze terecht konden en of ze voor hulp in aanmerking kwamen.

Ondanks de tevredenheid over de hulp, waren de psychische problemen volgens de onderzoekers 'aanzienlijk' en hielden ze lang aan. De helft van de onderzochte groep kampte na de ramp met lichte tot matige psychische gevolgen, maar een kwart van de 340 slachtoffers leed aan een post traumatisch stress syndroom. Die wordt gekenmerkt door het steeds herbeleven van traumatische gebeurtenissen, snel schrikken, slecht slapen en hartkloppingen. Situaties die met de ramp te maken hebben, gaan de lijders aan PTSS uit de weg.

De groep mensen die nog met psychische problemen kampt, is groter dan de onderzoekers op grond van de internationale vakliteratuur hadden verwacht. De Bijlmer de rug toekeren na de ramp was voor veel slachtoffers, zo blijkt, geen oplossing. De meeste problemen doen zich voor bij degenen die verhuisd zijn naar een huis in een andere buurt.

Cursus luchtvaart- en vervoers economie op UNA

WILLEMSTAD — Aan de faculteit Sociale en Economische Wetenschappen van de UNA wordt in januari een cursus Luchtvaarteconomie gecombineerd met Vervoerseconomie gegeven.

De cursus beoogt de ontwikkeling van Curaçao als logistiek centrum te stimuleren en de economie verder te diversifiëren. Daarvoor is het eiland in grote mate afhankelijk van vervoersstromen door de lucht en over zee.

In de basiscursus worden de grondslagen van de luchtvaarteconomie behandeld vanuit de vraag- en aanbod zijde bekeken. De nadruk ligt op luchtvracht, maar ook passagiersvervoer komt aan bod. Daarnaast wordt ingegaan op algemene vervoers- en verkeerseconomische begrippen, prijsvorming van vervoersdiensten en zee- en luchthavens als vervoersknooppunten.

Eén van de docenten is prof. H.B.Roos, hoogleraar Logistiek Management aan de Erasmus Universiteit Rotterdam en de Koninklijke Militaire Academie. In 1990 is hij benoemd tot hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam bij de leerstoel luchtvaarteconomie.

De andere docenten zijn drs. D.H. van der Laan, vervoerseconoom, en drs. R.Th.Bosman, afgestudeerd in de studierichting Luchtvaarteconomie en als project adviseur in dienst bij de ALM.

Vanaf 10 januari zal gedurende twee weken twee avonden in de week vervoerseconomie worden gedoceerd. Aansluitend worden twee weken lang drie avonden in de week lessen luchtvaarteconomie gegeven. Inschrijven kan vanaf 4 januari.

HET WEER

WEERSVERWACHTING geldig tot morgenmiddag 12:00 uur:
Licht tot half bewolkt, mogelijk af en toe bewolkt met kans op een plaatselijke bui.
Matige tot vrij krachtige, overdag af en toe krachtige oostelijke wind (tussen tien en 28 knopen).

WEEROVERZICHT:
Het weer op de Benedenwindse eilanden zal in de komende 24 uur bepaald worden door de uitloper van een hoge-drukgebied boven de Atlantische Oceaan. Als gevolg hiervan zal ons weer overwegend droog blijven.
Van tijd tot tijd zal de aangevoerde lucht in de onderste luchtlagen echter iets vochtiger worden waardoor de bewolking tijdelijk kan toenemen. Uit deze bewolking kan een enkele lichte bui vallen.

OVERZICHT WEERSGESTELDHEID

Vanmorgen 08.00 L.T.		Afgelopen 24 uur		
Station	Het weer	Max	Min	Neerslag mm
Aruba	licht bewolkt	30	26	0.0
Bonaire	licht bewolkt	31	27	0.0
Curaçao	licht bewolkt	32	26	0.0
Sint Maarten	licht bewolkt	29	23	21.0
Amsterdam	zwaar bewolkt	06	01	2.0
Atlanta	zwaar bewolkt	07	04	16.0
Caracas	zwaar bewolkt	28	18	0.0
Kingston	licht bewolkt	31	26	0.0
Miami	licht bewolkt	27	21	0.0
New York	regen	08	06	16.5
Port-au-Prince	nevel	32	21	0.0
Port-of-Spain	half bewolkt	31	22	0.0
San Juan	licht bewolkt	29	22	0.5
Santo Domingo	licht bewolkt	30	22	0.0

TELECURAÇAO (kanaal 8/6)

DINSDAG
17.00 Atardi Hubenil
17.30 Obra di Man met Loupe
18.00 X-mas Special: **St. Olaf's Christmas**
18.30 Informe Deportivo (presentator Rein Persaud)
18.45 Nieuws in het Nederlands
18.57 Tempu pa Dios
19.00 Kushina di Oro (met Saida Hernandez): **Pudin di Pasku**
19.30 KAE-programma
20.00 Telenotisia
20.30 **Restauratie Belvedère**
21.00 Wega di Number Kòrsou
21.07 Telenovela: Ti Ti Ti
21.30 X-mas Special: **Union di Pasku**
22.30 **Christmas' Songs**
23.30 NOVA
24.30 Sluiting.
(wijzigingen voorbehouden!)

CBS (kanaal 75)

DINSDAG
15.00 As the World Turns
16.00 Guiding Light
17.00 Young and the Restless
18.00 News
18.30 News
19.00 News
19.30 CBS News
20.00 Entertainment Tonight
20.30 Inside Edition
21.00 Rescue: 911
21.30 CBS Tuesday Movie
24.00 News
24.35 Late Show With David Letterman
01.35 Dark Justice: Crimetime After Primetime
02.35 Roseanne
03.10 Up To the Minute

TBS (kanaal 69)

DINSDAG
16.05 Tom and Jerry's Funhouse
17.05 Captain Planet and the Planeteers
17.35 Brady Bunch
18.05 Saved by the Bell
18.35 Saved by the Bell
19.05 Grow's
19.35 Grow'g
20.05 Andy Griffith
20.35 Hillbillies
21.05 Movie: PT 109
24.05 Movie: Force 10 From Navarone
02.35 Movie: Platoon Leader
04.30 Movie: Hell in the Pacific

FLAMINGO TV (kanaal 11)

DINSDAG
16.00 Morning Stretch
16.30 Cartoons
18.00 Euro TV
18.30 Pasquale's Kitchen Express
19.00 Maria Laria: Cara a Cara
20.00 CNN News
20.30 Ocurrió Así
21.30 CNN Showbizz
22.00 Euro TV
23.00 CNN News/Movie

ABC (kanaal 77)

DINSDAG
15.00 One Life to Live
16.00 General Hospital
17.00 Oprah Winfrey
18.00 News
19.00 News
19.30 ABC News
20.00 Jeopardy!
20.30 Wheel
21.00 Full House
21.30 Phenom
22.00 Roseanne
22.30 Coach
23.00 NYPD Blue
24.00 News
24.35 Nightline
01.05 Movie
03.00 News
03.30 World News Now
05.30 Oprah Winfrey

CINE (kanaal 83)

DINSDAG
15.30 Movie: Dos Cuñados Desenfrenados
17.30 Movie: Toro Salvaje
20.00 Movie: Viaje a las Estrellas 5, La Ultima Frontera
22.30 Movie: Dos Cuñados Desenfrenados
24.00 Movie: Toda en la Familia
02.30 Movie: Ghost
05.00 Movie: Gente Como Uno

NBC (kanaal 85)

DINSDAG
15.00 Another World
16.00 Les Brown
17.00 Donahue
18.00 News
18.30 Inside Edition
19.00 News
20.00 NBC News
20.30 Journal
21.00 College Years
21.30 [illegible]
22.00 [illegible]
22.30 [illegible]
23.00 [illegible]
24.00 News
24.35 Tonight Show with Jay Leno
01.35 Late Night
02.35 Rush Limbaugh
03.05 Later With Bob Costas
03.35 John & Leeza
04.35 NBC Nightside

A&E (kanaal 73)

DINSDAG
15.00 Movie: [illegible] the Convict
17.00 Officers U.S. Treasury
18.00 Police Story
19.00 Rockford Files
20.00 In Search Of...
20.30 In Search Of...
21.00 Shirley Temple Black
22.00 Miss Marple
24.00 Evening at the Improv
01.00 Shirley Temple Black
02.00 Miss Marple
04.00 Evening at the Improv
05.00 Movie: My Favorite Brunette

LIFE (kanaal 91)

DINSDAG
15.00 Anything But Love
15.30 Tracey Ullman
16.00 Moonlighting
17.00 Movie: Trouble in Paradise
19.00 Supermarket Sweep
19.30 Shop 'Til You Drop
20.00 Unsolved Mysteries
21.00 L.A. Law
22.00 Movie: [illegible]
24.00 Unsolved Mysteries
01.00 Unsolved Mysteries
01.30 thirtysomething
02.30 Self-Improvement Guide
05.30 Self-Improvement Guide

A fayesé kristianamente

ROSA MARIA HENRIQUEZ
mihó konosí komo Yùfrou Rosa

na nòmber di su rumannan	:	**Mons. Julio Henriquez**
		Catharina Henriquez
		Sarah Henriquez
		Eddy i Celia Henriquez - de Jongh
su subrina(o)nan	:	**Donald (Donny) Henriquez i rumannan**
		Rudy Henriquez i rumannan
		Mena Henriquez
		Joseph (Boy) Henriquez i rumannan
		Ingrid (Ges) Cárdenas i rumannan

Akto di entiero lo tuma lugá djamars 21 di desèmber 1993, pa 4'or di atardi saliendo for di Katedral di Pietermaai pa Santana Katóliko na Pietermaai.
Promé ku entiero lo tin un Santo Sakrifisio di misa na Katedral di Pietermaai.
Ta kuminsá risibí bishita di kondolensia for di 1'or di merdia na Katedral di Pietermaai.
Despues di entiero lo no por risibí bishita di kondolensia na kas.

Zee Verkennerij

Met grote verslagenheid ontvingen wij het bericht van het overlijden van één van onze jongste Zee Verkenners

Alejo Vos

Onze groep zal hem missen.
Ons medeleven gaat uit naar zijn vader en broer Inti.

De staf en Zee Verkenners van de Mgr. Verriet Groep.

A fayesé trágikamente:

Jorge Alejandro Vos
mihó konosí komo: Alejo

Na nòmber di:

su tata	:	**George Vos**
su ruman	:	**Inti Vos**
su welanan	:	**Sra. Viuda Amelia Vos**
		Sra. Viuda Carmen de Jezus
su tanta i tionan	:	**Roeid Vos i famia**
		Juni de Jezus i famia
		Sandra de Jezus i famia
		Soraida de Jezus i famia
		Mireya Damberg de Jezus i famia
		Bereni de Jezus i famia
su tio i tantagrandinan	:	**Elina Regina**
		Julia Maria Mercera
		Aura i Fita de Jezus
		Hector de Jezus i famia
		Freddy de Jezus i famia
		Carlos de Jezus.

Tur su prima i primanan.

su amigunan	:	**Kevin, Igor, William i Juan-Alberto**
su amigunan di	:	**Zeeverkennerij Mgr. Verriet**
		Johan van Walbeeckschool.
Famianan	:	**Vos, de Jezus, Arvelo, Salebach, Ravenstein i Lebart.**

Demas famianan na Aruba i Venezuela.

Akto di entiero ta tuma lugá: djaweps 23 di desèmber.

Ta risibí bishita di kondolensia for di 1'or di merdia na misa di Brievengat. Atardi mitar di kuater (15.30'or) lo tin un Santu Sakrifisio di misa, pa despues dirigi pa Santana Mazòn na Roodeweg.

Despues di entiero no por risibí bishita di kondolensia na kas.

Na een vol leven, waarin hij zo enorm veel heeft betekend voor velen is in plotselinge overgave aan de Heer van ons heengegaan

Dr. Henri (Hans) G. Hermans

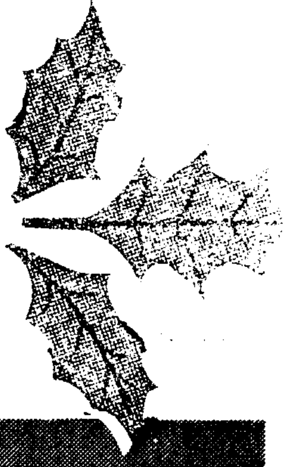
Den Haag, 20 december 1993

namens:
zijn echtgenote, kinderen, kleinkinderen, achterkleinkinderen en familie

De plechtige H.Mis ... zal worden opgedragen in de kerk ... Robijnhorst, ... om 10.30 uur, waarna de ... zal plaatsvinden om 12.15 uur.

AMIGOE KERST KRANT '93

Duarte de Jesus | Klas 2 Havo Radulphus College

ACHELOOS, EENS door Hercules verslagen, krijgt nu een gevangenis van beton, betaald van Europees geld. Van Griekenlands grootste rivier blijft weinig meer over.

Een gevangenis van beton met Europees geld

Acheloos opnieuw in de tang

= door Mark Glozbach =

Eenzaam staan ze tussen het geboomte langs de haarspeldbochten, de oude mannen met hun bergstokken. Stille wachters. Hun snorren zijn wit, hun ogen donker. Ze staren je borend aan, tot je groet. Dan plooien hun leren gezichten zich in een brede grijns. Want vrienden zijn altijd welkom. In hun jeugd streden ze tegen de Duitsers. Nu is een vijand die je niet kunt doodschieten bezig hun gebied te veroveren. De Vooruitgang wordt hij genoemd.

Het Griekse Pindusgebergte is zo ruig en ontoegankelijk en de bergbewoners plegen hun vrijheid zo strijdvaardig te verdedigen dat geen invaller het ooit in zijn greep kon krijgen. Er leven nog beren en wolven. En van noord naar zuid kronkelt er een rivier doorheen, die ook ontembaar leek, de Acheloos, thans door de langdurige droogte danig geslonken en niet langer woest. Al zeker tien jaar zakt er geen wildwatervaarder meer de stroom af.

Het lot van de Acheloos, met 229 kilometer de langste puur-Griekse rivier, lijkt voorbestemd. In de Griekse mythologie verslaat de menselijke held Hercules de riviergod Acheloos, die met hem naar de hand van prinses Deianeira dingt. Acheloos veranderde zichzelf in een slang en als dat niet mag baten in een stier. Hercules rukt hem echter een hoorn af, waarvan waternimfen de Hoorn des Overvloeds maken.

AFGETAKT

Nu moet de Acheloosrivier, genoemd naar de overwonnen god, elektriciteit opwekken, steden van drinkwater voorzien en 380.000 hectare landbouwgrond in Thessalië, ten oosten van de Pindusbergen, tot een Hoorn des Overvloeds maken. De bevloeiing geschiedt nu nog veel met grondwater, maar dat is bezig op te raken.

Het project omvat twee enorme stuwdammen en -meren in de bovenloop van de Acheloos. Door middel van een 18,5 kilometer lange tunnel wordt de rivier afgetakt naar Thessalië. Daarbij komt nog een stelsel van tunnels, dammen en stuwmeren voor de opslag van het Acheloowater. De aftakken eindigt bij de stad Trikala in de Piniosrivier.

De Acheloos heeft benedenstrooms al drie dammen en als de plannen doorgaan, houdt de rivier nog maar zestig kilometer van zijn natuurlijke loop over en komen veertien dorpen onder water te staan. Het mondingsgebied Messalonghi, als wetland van internationale betekenis op de Ramsar-lijst geplaatst, wordt een stuk droger. Want een derde deel van het Acheloowater gaat dan naar Thessalië.

CONTRACT

De noordelijke [illegible] in de Acheloos [illegible] hoge Messohora[illegible] nadert zijn voltooiing, [illegible] de rest moet nog worden begonnen. Andreas Papandreou, premier van de nieuwe Griekse regering, verklaarde onlangs dat het project moet doorgaan. Met het milieu zal [illegible] mogelijk rekening worden gehouden, beloofde hij.

Hij verzweeg wel dat Griekse aannemers het verder [illegible] ten doen. [illegible] de Griekse regering nog in maart voor de bouw van de zuidelijk gelegen Sykiadam en de aftakkingstunnel een contract van 1,8 miljard gulden afsloot met het Tayeuro-consortium, dat onder leiding staat van de Britse Taylorgroep en

waarin verder ondernemingen uit Frankrijk, Duitsland en Italië zitten.

Griekenland kan het project alleen betalen met Europese subsidie. De realisering van het hele dammen- en omleidingsproject zou rond vijf miljard gulden kosten, zo werd in 1988 berekend. Wat in uitvoering is, wordt al betaald met EG-geld. 'Brussel' beslist over de geldaanvraag voor de volgende fase, dus de Sykia-dam en de aftakkingstunnel.

VERZET

In 1991 kwam de milieubeweging in verzet tegen de knechting van de Acheloos, het World Wildlife Fund (WWF) voorop. Door te doen of het project nodig is voor de energievoorziening haalt Griekenland het geld dam voor het dam binnen, was een verwijt. Terwijl het om niet meer dan 660 megawatt gaat, slechts enkele procenten van de totale Griekse stroomproduktie. Trouwens, het bovenstroomse project zal de hoeveelheid water voor de benedenstrooms gelegen waterkrachtcentrales verminderen.

Voor landbouwdoeleinden zou de EG zeker geen geld beschikbaar stellen, gezien het streven naar produktievermindering, aldus het WWF. Mede daardoor is het project economisch onverantwoord. Een onafhankelijk haalbaarheidsonderzoek is overigens nooit gedaan.

Ook heeft het onderzoek naar de ecologische gevolgen van de dammenbouw weinig te betekenen gehad en trekt de Griekse regering zich niets aan van de sociale gevolgen voor de bergbewoners, constateert het WWF. De EG is bezig aan een enorme geldverspilling. Temeer omdat de stuwmeren in een halve eeuw dichtslibben, mochten ze zich binnen die tijd vullen, wat de droogte vooralsnog twijfelachtig maakt. Het WWF meent dat het beter is in Thessalië teelten te bevorderen die minder waterverslindend zijn dan die van bijvoorbeeld katoen, maïs of tabak. Daarnaast kunnen zuiniger irrigatietechnieken dan het gebruikelijke sproeien met waterkanonnen een aanzienlijke besparing van grondwater opleveren. Veertig procent van het water verdampt nu alvorens de grond te bereiken.

Door dit soort maatregelen hoeft de Acheloos niet te worden afgetapt. De cultuur van de bergbewoners kan behouden blijven door de kleinschalige, biologische landbouw nieuwe impulsen te geven en natuurtoerisme te bevorderen.

ONTWRICHTING

Vassilios Katsoupas van WWF-Griekenland (3000 leden, maar snel groeiende): "Sociaal is zo'n project misschien nog erger dan ecologisch. Op en onder, zo gaat het al vijf miljard jaar in de natuur. Maar op menselijke schaal is het veel ingrijpender: de sociale ontwrichting door zulke projecten. Eeuwenoude dorpsgemeenschappen vallen uiteen. Ik vind culturele verscheidenheid een onderdeel van de ecologie. De kleinschalige landbouw die deze mensen bedreven, zorgde voor open plekken en daardoor een grotere rijkdom aan soorten. Men bedreef hier al biologische landbouw voor die term was uitgevonden."

De 29-jarige Katsoupas werd aan de Universiteit van Toronto in Canada opgeleid tot milieukundige. Hij studeerde daarnaast politieke en sociale wetenschappen. Geregeld komt hij naar het tweehonderd gezinnen tellende dorp Messohora, dat voor de helft in het acht vierkante kilometer metende stuwmeer zal verdwijnen.

"Het dorp is stervende", zegt hij. "Wanhoop heeft zich van de mensen meester gemaakt. Familiebanden breken. De sociale afbraak is in volle gang. Een aantal Don Quichottes verzet zich nog. De onverschilligen of zij die de hoop opgeven, trekken weg. Ze raken iets kwijt wat veel belangrijker is dan hun eigendommen: hun wortels. Voor ons als stadsmensen is dat heel moeilijk te begrijpen, wat zo'n proces van ontbinding betekent."

HOOP

"Mensen die boven de toekomstige waterlijn wonen, twijfelen nog, in de hoop op de komst van sportvissers en toeristen. Maar zij realiseren zich niet dat hun huizen zullen verzakken. Het waterpeil gaat jaarlijks vijftig meter schommelen en in die zone krijg je erosie en aardverschuivingen. De huizen, die onder water komen, worden niet afgebroken en een meer met zo'n naakte rand met ruïnes zal voor toeristen een weinig aantrekkelijke aanblik opleveren."

"Het is onmogelijk alle dorpsbewoners mee te krijgen in het verzet. De best opgeleide mensen, dus zij die het best hun mondje kunnen roeren, wonen en werken door-de-weeks in de stad. De minst ontwikkelden, vaak oud en analfabeet, blijven over. Ik kom vijftien keer per jaar uit Athene naar Messohora. Dat is onvoldoende om tegenwicht te bieden aan de hersenspoeling door de dam-mensen, die hier het hele jaar zitten."

Verzet werd overigens in de kiem gesmoord. Toen de Europese commissaris voor economische ontwikkeling vorige zomer per helikopter een bezoek bracht aan de Messohora-dam en driehonderd dorpelingen hun bezwaren aan hem duidelijk wilden maken, beletten 350 politiemannen dat ze optrokken naar de dam.

De voorzitter van de dorpsraad van Messohora, burgemeester is een wat te groot woord, is Panayotis Kotronis, in Trikala als bedrijfsarts werkzaam voor de 'vijand', het staatselektriciteitsbedrijf. Hij hoeft zich echter niet in te houden, want overheidsdienaren kunnen niet zomaar worden ontslagen. Wel werd hij persoonlijk verantwoordelijk gesteld voor een bezettingsactie die tot bouwvertraging zou hebben geleid.

Hij zegt: "De Griekse bergen zijn altijd nesten van verzet geweest, tegen de Ottomanen, tegen de Italianen, tegen de Duitsers. Maar nu, in ons hart, zijn we verslagen. Ach, vroeger was het twee dagen lopen om de buitenwereld te bereiken. Nu worden er goede wegen aangelegd. Velen vinden dat prettig. De bouw van de dam begon in 1985 en een jaar later kwam de EG met subsidie. In die tijd werd de EG verteld dat de dam tachtig meter hoog zou worden en bedoeld was voor het opwekken van elektriciteit. Toen het werk gaande was, kwam daar de irrigatie van Thessalië bij en moest de dam 135 meter hoog worden. We verklaarden ons tegen. Maar een dorpsraad heeft geen vetorecht, kan alleen zijn mening geven."

"Zonder presentatie of uitleg tracteerde het bestuur van de prefectuur Trikala, waaronder Messohora valt, de dorpsraad in maart 1991 een zevenhonderd pagina's tellende milieu-effectrapportage voor een dam van tachtig meter, 135 meter of 180 meter hoog. De inhoud was weinig bevredigend en de dorpsraad verzocht de EG daarop tot drie keer toe nu eens diepgaand uit te zoeken wat een hoge dam voor ecologische en sociale gevolgen zou hebben en niet zomaar akkoord te gaan. Als de dam niet hoger zou worden dan tachtig meter, kon het dorp in elk geval blijven bestaan.

Nu, de Messohora-dam is inmiddels 135 meter hoog en de dorpsraad tracht nu te bereiken dat althans het waterpeil van het stuwmeer niet boven de tachtig meter hoog komt. Het WWF-Griekenland sluit zich hierbij aan. Het enige realistische standpunt nu het werk al zo ver is gevorderd, vindt ook Katsoupas. Als overleg met de nieuwe regering niets uithaalt, wordt de zaak voorgelegd aan de Griekse Raad van State.

De dorpsraad vroeg de EG ook geld voor de herbouw van Messohora op een andere plek. Kotronis: "In 1943 hebben de bewoners het dorp met eigen handen weer opgebouwd nadat de Duitsers het hadden platgebrand. In datzelfde is gebeurd na een aardschok in 1968. Die geest van saamhorigheid, de ziel van het dorp, kun je niet herbouwen, hoeveel geld je ook krijgt."

BREUK

Op weg naar het zuidelijker gelegen dorpje Myrophillo stopt Katsoupas even aan de overkant van de dam, waar de rotsen zijn bepleisterd met gewapend beton. Hij raapt enkele stenen op en verkruimelt ze. Flysch, een brokkelig mengsel van klei, kalk en zandsteen. En in bergen met lagen van een dergelijke samenstelling zit dan een stuwdam verankerd. In een gebied waar aardschokken voorkomen. Er zit volgens geologen zelfs een breuk in de bodem waarop de dam rust. Al evenmin bevorderlijk voor de gemoedsrust van de bevolking.

Even verderop is te zien hoe de dammenbouwers en de Grieken in het algemeen omgaan met het milieu. Bij een onderhoudswerkplaats wordt afgewerkte olie en allerlei troep, versleten motoronderdelen en dergelijke, op de rivierhelling gestort.

■ Pope Xenofon: "Bidden is goed voor de muizen, maar voor de kat evenzeer."

Uit een zwarte poel loopt de olie het water in. Trucks en bulldozers, van bruikbare onderdelen ontdaan, staan te wachten tot iemand ze weghaalt, wat volgens Katsoupas waarschijnlijk nimmer zal gebeuren.

CONFLICT

"Als de mens zo ingrijpt in de natuur, neemt de natuur wraak. Ons conflict met de natuur komt voort uit een conflict in ons zelf. Liefde wordt vervangen door de egoïstische levenswijze die de consumptiemaatschappij ons opdringt", filosofeert Perikles Melas op het caféterras in het dorp Myrophillo, waar hij als aankomend arts zijn praktijkjaar doorbrengt.

Bij Myrophillo zal de 150 meter hoge Sykia-dam verrijzen als EG-subsidie loskomt. De beslissing daarover valt voor het eind van dit jaar. Cafêhouder Christos Karakitsos verwacht van die dam geen gunstige invloed op zijn omzet. "Toeristen komen naar stromend water en natuurlijke schoonheid kijken. Niet naar stilstaand water met een kale rand er omheen", zegt hij. Hoewel hun dorp niet onder water komt te staan, hopen de bewoners van Myrophillo op een zo laag mogelijke dam. Melas: "De mensen hier zijn voo[...] teresseerd in wat d[...] zeggen. Ze denken [...] alleen de overheid [...] beslissen over hun toe[...] Ze voelen zich machteloos."

Gepensioneerd poli[...] George Papas: "Ze z[...] geworden. Ze vech[...] meer. Het is ook alle[...] ongrijpbaar. Bij jull[...] overheid overal. [...] ons moet je naar A[...] daar ben je één van [...] joenen. Als je met poli[...] praten, weten ze ni[...] de problemen in d[...] Het interesseert ze g[...] En wil je protesteren [...] dam te bezetten dan [...] altijd méér politie".

Priester Xenofon: "[...] zal alle schoonheid [...] tigen. Het dorp wint er [...] bij. Het wenige land d[...] hebben, gaat verloren. [...] hyllo is al twee[...] getroffen door aardbe[...] in 1940 en 1963. De [...] tientallen jaren is d[...] van de bevolking [...] trokken. De dam zal d[...] deklap zijn. De regering [...] het, protesteren heeft [...] zin. Het gebeurt [...] Bidden? Bidden is goed [...] de muizen, maar voor de [...] evenzeer."

De bergbewoners h[...] niet te rekenen op steun [...] de kerk. Het hoofd van [...] Grieks-orthodoxe kerk, [...] bisschop Serafim, heeft [...] regering namelijk gevr[...] al het mogelijk te doen [...] de boeren in Thessalië, [...] hij dan ook zelf van[...] komt. De *pope gaat voor [...] het enkele honderden m[...] lager gelegen uit 1618 [...] mende Byzantijnse klooster [...] St. George, dat gedoemd [...] verzinken in het Sykia[...] meer. Nu ligt de abdij, [...] deels een ruïne, tussen [...] groen als verdronken [...] atmosfeer die zwaar is van [...] en kruidengeuren.*

De oude kapel heeft een [...] kerd plafond. Werk van [...] Turken. De in 1836 ge[...] nieuwe kerk is van bin[...] buiten beschilderd [...] unieke plaatselijke sti[...] [illegible] riger en boerser afgebe[...] in de vertrouwde Byz[...] opvatting. Het is één [...] van rood, goud en blauw.

Gevraagd of het moge[...] zijn het klooster elders [...] voor steen weer op te [...] zegt pope Xenofon: "[...] vakmanschap dat da[...] nodig is, bestaat niet [...] Het energiebedrijf wil [...] iets ervan ergens anders [...] bouwen, maar dan heel [...] En al bouw je het we[...] het wordt nooit het[...] Alleen de ikonen [...] houtsnijwerk [...] worden gered. Het k[...] regering gewoon [...] schelen dat het klooster [...] dwijnt. Zelfs niet als [...] ook nog als verzetsmo[...] ment zou beschouwen."

Later, op het terras, [...] iemand mee dat wolve[...] afgelopen nacht vij[...] schapen en geiten he[...] gedood. Het ontlokt de [...] wezige dorpsbewoners [...] tend commentaar. W[...] herder lag thuis te slapen [...] de hond was onvoldo[...] geoefend voor het bewak[...] werk. En het gebeurt we[...] een wolf door moordz[...] wordt bevangen in [...] omstandigheden, gelijk [...] vos in een kippenhok. [...] vraag naar prooi is d[...] trouwens groot vanwege [...] geboortegolf bij de wol[...]

Jan du Plessis: "Drank, verveling en losse meissies....

Kerst op zee valt niet altijd mee

= door Marius Bremmer =

Met angst en beven kijk ik omhoog. De gondel van de tabelbaan beweegt in de wind. Ik ben te lui om de beroemde Tafelberg te beklimmen. Als tol betaal ik de strijd tegen mijn hoogtevrees. Toch ben ik blij dat ik de kabelbaan heb genomen. Tijdens het wachten in de grondstation heb ik kennis gemaakt met Jan du Plessis. Hij begeleidt op dat moment drie Russische zeelui naar de top. Hun familie viert het kerstfeest thuis in de ijzige kou. Zelf zijn ze in het nu zo warme Kaapstad om als zeeman de kost te verdienen. In die haven werkt Jan du Plessis; kan hij nog iets van de boodschap van Kerst aan de mannen kwijt? Jan du Plessis is gegrepen door het evangelie. "De haven is mijn kerk", zegt Jan. Vooral in deze dagen van Kerst wordt hij vaak geconfronteerd met de eenzaamheid onder zeelui. Hij vertelt graag over zijn leven en zijn werk.

Boven op de Tafelberg heb je een indrukwekkend uitzicht over Kaapstad. In de verte zie je Robbeneiland liggen, waar Nelson Mandela jaren gevangen werd gehouden. De Russen hebben er geen aandacht voor. Ze roken slechts Oostbloksigaretten en stinken naar drank. Zij waren ook bang in die kabelbaan en bleken zich beneden op het schip —op de vroege ochtend— alvast wat moed in te hebben gedronken. Jan du Plessis verzucht: "Drank, verveling, *losse meissies* (Zuidafrikaans voor dames van lichte zeden), slechte arbeidsomstandigheden: ik probeer de verveling van die mensen te doorbreken. Ik neem ze mee een dagje uit en probeer zo in gesprek te komen over het evangelie."

Hij heeft een Russisch Nieuw Testamentje in de hand. Maar de zeelieden zijn vooralsnog meer geïnteresseerd in de fles. Boven op de Tafelberg zitten we tegen een rotsblok met een goed glas cognac in de hand. "Eerst op de broederschap drinken, daarna het goede gesprek", zo geven de Russische zeelieden te kennen. Ook Jan nipt voorzichtigjes aan het smoezelige glas, maar niet van ganser harte. Ik laat hem die dag verder alleen met zijn gasten en maak een afspraak voor later.

GEEN PREDIKANT

In zijn appartement, aan de voet van de Kaapse Tafelberg, trekt Jan du Plessis aan zijn pijp. Om de afspraak met mij niet te missen, heeft hij het die zondagavond op de bijbelkring kort gehouden.

Du Plessis werd in 1934 in het noordelijk gelegen Transvaal geboren op een maïsboerderij, een *Boeremense milie-plaas*, heet dat in het Afrikaans. Hij ging theologie studeren aan een Gereformeerde universiteit en werd predikant in de hoofdstad, in de kerkelijke gemeente van Pretoria-Noord. Dat moet een mooie start geweest zijn voor de jonge Du Plessis, maar zijn loopbaan pakte door huwelijksproblemen anders uit.

"Je kunt dus niet meer zeggen dat ik dominee ben, want dat ben ik sindsdien niet meer. Na mijn vertrek uit Pretoria werd ik verslaggever bij een uitgeverij, ik deed zetwerk en taalcorrectie. Toch liet het geloof, het evangelie, me niet los. In 1985 kreeg ik een nieuwe kans; nadat ik toegetreden was tot een ander kerkgenootschap werd ik aangesteld tot het zendingswerk in de haven van Kaapstad." Hier in de West-Kaap is het goed werken, want hier lagen toen en liggen nu nog de verhoudingen tussen de verschillende rassen anders dan in de rest van het land. Hij wil ook over de vroegere tijd van apartheid maar liever niet meer over praten. "De haven is nu mijn leefwereld en mijn kerk en ik heb weer de kans gekregen om het evangelie uit te dragen."

REDDINGSBOEI

Het werk in de haven gaat uit van de Christelijke Zeemansorganisatie (CZO), die is ontstaan in de tijd van de Tweede Wereldoorlog. Men voelde de behoefte om Nederlandse zeelieden in de haven pastoraal bij te staan. Jan du Plessis: "Er kwamen weer meer Nederlandse schepen dan ooit in Kaapstad vanwege de bezetting in Nederland zelf en de langs de Kaap voerende route naar het toenmalige Nederlandsch Indië. Ook na de oorlog kwamen er veel Nederlanders in Kaapstad: ze kwamen berooid uit de gevangenkampen van de Japanners. Ze waren ontheemd, hadden niets meer, zelfs geen bijbel."

Het werk is vervolgens uitgebreid onder zeelieden van alle nationaliteiten en vindt nu ook plaats in de Zuidafrikaanse havens van Port Elizabeth, Richardsbaai, Mosselbaai en Durban. Du Plessis: "Het embleem van de CZO is een reddingsboei en het kruis. Zo praten we met symbolen in een taal die iedere zeeman kan verstaan. De reddingsboei is het enige voorwerp wat hem kan redden als zijn schip vergaat. Het kruis in ons embleem zegt dat Christus de Redder of de Verlosser is, het enige dat werkelijk kan redden."

Het werk van de Christelijke Zeemansorganisatie is er alleen de laatste tijd niet makkelijker op geworden. Zuid-Afrika verkeert in een economische crisis door de jarenlange internationale boycot en de huidige interne spanningen. Jan du Plessis: "We hebben donateurs over het hele land, waaruit de kosten voor salarissen, auto's, bijbels, cassettes, onze nieuwsbrief en dergelijke van betaald worden. Het werk wordt duurder, vooral omdat de vraag naar bijbels en cassettes stijgt. De laatste tijd komen er heel veel Oosteuropese schepen in de haven. De zeelieden weten nu dat ze thuis niet meer in de loop van een geweer hoeven te kijken als ze hier een bijbel accepteren. Er is in de voormalige communistische landen een enorme honger naar het Woord."

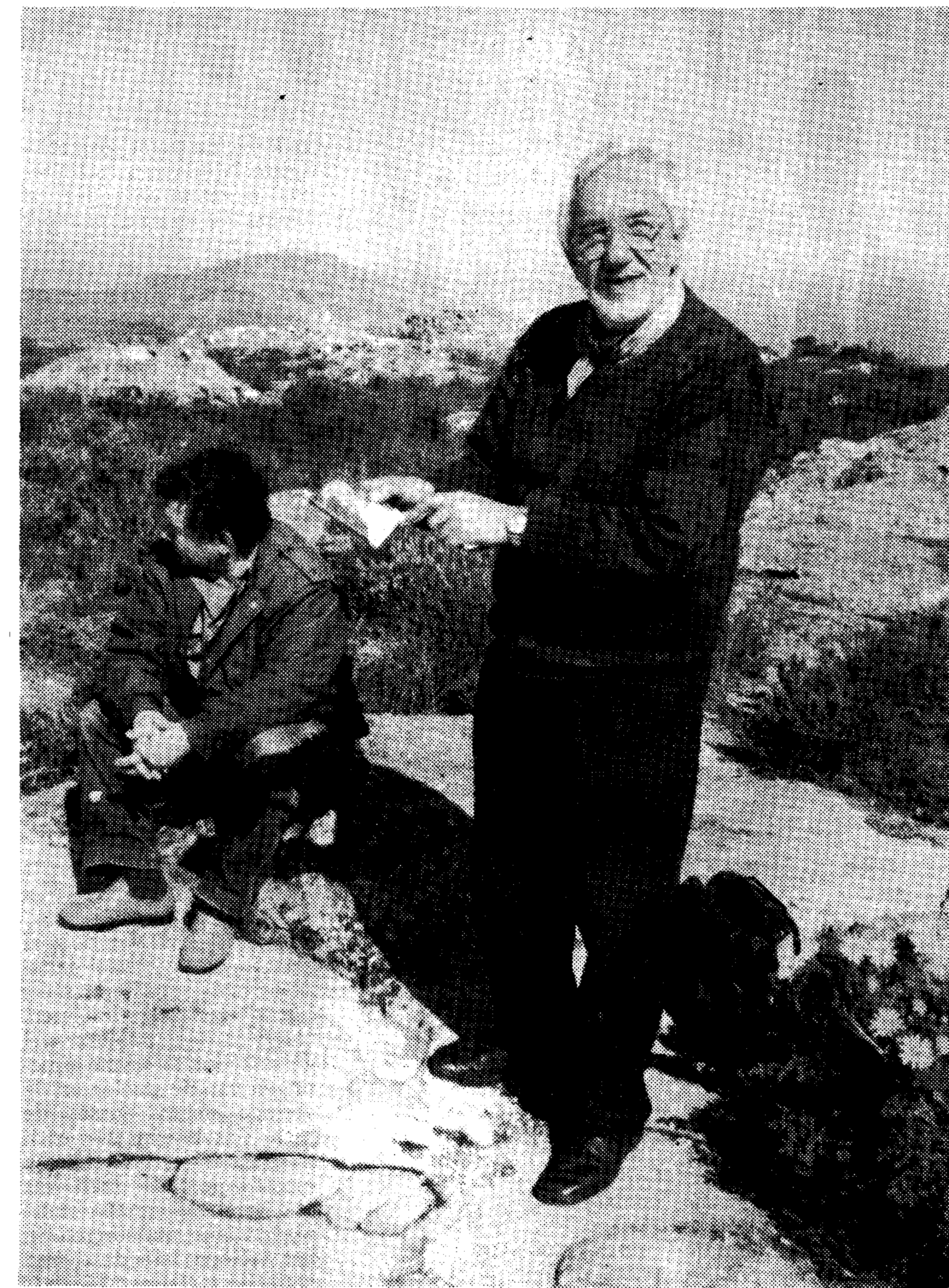
"Op dit moment liggen er drie prachtige moderne Russische containerschepen in de haven van Kaapstad. Een Zuidafrikaanse rederij vaart momenteel zèlf met Russisch personeel. Er komen nu ook Bulgaarse en Roemeense schepen en sinds jaar en dag zijn er al Poolse schepen die vissen bij de Falkland-eilanden. Elke zeeman wil ik benaderen met een bijbel in de eigen taal. Maar het is een groot probleem om er daarna met hen in hun eigen taal over te spreken."

Jan du Plessis kan uren over zijn werk praten: "De Heer gaat een mooie weg met mij. Ik zie wonderwerken van de genade van God. Zo sprak ik rond Kerst eens met een Japanse kapitein. Hij was Shintoïst en wilde niets over het evangelie weten, maar was wel te porren voor een gezellig praatje; hij liet uitgebreid foto's van zijn gezin zien. Na afloop heb ik toch een bijbel in het Japans achtergelaten. Na drie jaar was hij met zijn schip terug in Kaapstad. Hij heeft intensief naar mij gezocht in de dokken en vond mij op zijn laatste dag. Hij vertelde dat hij en zijn vrouw bekeerd waren, dat de kinderen waren gedoopt en dat ze nu lid waren van een christelijke kerk in Japan."

"Zeelui zijn uren, dagen, maanden, jaren op zee. Als ze een bijbel in hun eigen taal hebben, gaat de Heilige Geest werken." Maar het werk op de kade en in de dokken valt niet altijd mee. Bij weer of geen weer is Du Plessis er te vinden, tijdens de koude winterregens en de hete zomerzon. Het is er beslist niet altijd veilig. Eén keer is Du Plessis bedreigd, dat was toen een Chinese zeeman zijn bijbeltje voor het rode boekje van Mao aanzag. Kapiteins hebben vaak contant geld aan boord om havengelden te betalen. Daar zijn dan weer bendes op uit. Bordelen zijn in Zuid-Afrika niet toegestaan, dus hij moet in de haven concurreren met 'prostituten', de *losse meissies* die graag aan boord wat willen verdienen. Soms krijgt hij te maken met dames die aan boord verkracht zijn.

Drank en verveling slaan vaak toe onder zeelui. Er wordt soms ook hard gewerkt, als de bemanning bij voorbeeld de lading moet helpen lossen in korte tijd. "Soms geef ik bijbels en cassettes af op Koreaanse vissersschepen en hoor er niets meer van. Laatst gaf ik enkele pamfletten aan een norse man, die een paar dagen later uitbundig naar mij zwaaide. Gisteren zag ik een Griekse zeeman. Hij huilde, greep me vast en zei: 'De Heer heeft me bij de kin gevat en in de ogen gekeken'. Elke dag nieuwe ervaringen en nieuwe aanknopingspunten voor een gesprek."

"Er heerst wat eenzaamheid op die schepen. De mannen bekommeren zich over thuis. Hoe gaat het daar? Zou hun vrouw wel trouw blijven in die acht maanden dat ze van huis zijn? En de kinderen, zullen die de drugs kunnen weerstaan? De mannen horen vaak geen nieuws van thuis, maar wel geruchten. De feestdagen, zoals nu met kerst, zitten ze ver van huis. Soms zuchten christelijke zeelieden onder hun geloofstwijfels of ze hebben wroeging over de zonde in hun leven. Maar op zee kun je ook heel goed bidden. Je kunt ook berusten in Zijn bekommernis over je leven!"

■ *Jan du Plessis met een Russisch bijbeltje in de hand.*

VUILE HANDEN

Jan du Plessis weet zich gesterkt door Gods aanwezigheid in zijn werk. Dat kan ook haast niet anders, als je hoort wat hij sinds 1985 mee heeft gemaakt in de haven. Ook grappige dingen. Hij had op een dag nog maar vijftien bijbels in het Portugees, voor een Braziliaans schip met dertig bemanningsleden. De kapitein verdeelde de bijbels onder de vijftien meest 'stoute' bemanningsleden!

"Ik sprak eens een christelijk bemanningslid van een Taiwanese vistrailer. De man werd mishandeld en gediscrimineerd; hij moest vaak zonder handschoenen en adequate kleding in de vriescellen werken. De man smeekte mij om met hem te bidden. Ik liet hem zelf bidden, want ik spreek geen Chinees. Ik verstond wel het woord 'amen'. Na een half jaar kwam dezelfde trailer weer. Alleen mijn Chinese vriend was nog van de oude bemanning, de rest was nieuw en allemaal christen geworden."

De droogte in zuidelijk Afrika heeft onbedoeld voordelen voor het werk van Jan du Plessis. Er komen aan de lopende band schepen met graan uit Argentinië en andere landen in Zuid-Amerika. Dat zijn steeds dezelfde schepen, zodat je met de bemanning een band kunt opbouwen. "Zuidamerikanen kunnen vaak aandoenlijk reageren op de ontvangst van een bijbel. Soms wilden ze er al jaren een hebben en nu zie je ze hun vuile handen afvegen aan hun broek en ze grissen de bijbel uit mijn handen. De blijdschap is aangrijpend", aldus Du Plessis.

Vooral opvarenden van de Filipijnen boeien. Meer dan tachtig procent van hen is van huis uit katholiek, maar je ziet steeds meer charismatische katholieken, baptisten, leden van Pinkstergemeenten of losse groepen met namen als *Bread of Life*. Met hen maakte Du Plessis vorderingen, hij ziet ze vaak steeds weer en soms zelfs komt het tot bijbelstudiegroepen.

Birmezen op Duitse schepen, Koreanen, Japanners, Filipijnen, Dominicanen en andere Zuidamerikanen: komen er nog wel eens Nederlanders langs? "Jazeker, maar wel heel weinig. Regelmatig hebben we hier nog de *Heemskerk*, waar maar twintig Nederlanders op zitten. De rest is Indonesiër, van wie er drie christen zijn. De Nederlanders willen niet meer praten over het geloof. Ze benadrukken alleen nog maar de onderlinge problemen en verschillen tussen de kerkgenootschappen in Nederland. Ik probeer ze toch nog eens te herinneren aan die Blijde Boodschap, waar we tijdens de kerstdagen weer bij stil kunnen staan. Een evangelie dat ook geldt voor de zeelieden die straks tijdens de feestdagen vastzitten in de tiende haven van de wereld: Willemstad op Curaçao. Een boodschap van vrede op aarde die geldt voor iedereen.........."

HET KERSTFEEST is een familiefeest bij uitstek. Dat is niet alleen op de Antillen zo, maar in de hele christelijke en westerse wereld. Niemand vindt het prettig om met de kerstdagen te moeten werken. Maar wat te denken van de mensen die — door het werk gedwongen — deze feestelijke dagen heel ver van huis zijn? Op alle wereldzeeën varen schepen, of het nu Kerst is of niet. In de haven van Kaapstad in Zuid-Afrika, zomaar een plekje op de aardbol, had onze medewerker Marius Bremmer een gesprek met Jan du Plessis, die alle kansen aangrijpt om zeelieden te vertellen van Jezus van Nazareth, wiens geboorte met kerst gevierd wordt.

De man die plotseling groter werd

= door Wim Baart =

Het gebeurde tijdens een pianorecital in een bekend kasteel ergens in Zuid-Holland. Het zaaltje was overvol, zodat de aanwezigen opgepropt tegen elkaar aanzaten, al luisterend naar de machtige klanken die uit de vleugel opstegen. De pianist was jong, nog aan het begin van zijn carrière, maar hij had al bekendheid verworven, zoals internationaal.

Het programma werd geopend met de uitvoering van een bekende Franse suite van vader Bach. Het volgde allemaal vlot op elkaar, de Allemande, de Courante, de Sarabande en ga zo maar door. Na afloop van de avond kon men terecht opmerken dat het eigenlijk meteen al bij het begin van het concert te constateren was dat deze musicus opvallend geconcentreerd speelde. En eigenlijk is dit te zwak uitgedrukt. De man had duidelijk iets introverts, iets afstandelijks of hoe men het ook noemen wil. Misschien moet hierin de verklaring worden gezocht van de onverklaarbare dingen die deze avond plaatsvonden.

GAVE VERTOLKING

Via de Gavotte, de Bourrée, de Loure bereikte de suite zijn finale in de snelle Gigue. Men kan niet anders zeggen dan dat in deze uitvoering iedere noot van elk onderdeel de expressie gekregen had die hij verdiende. Het was een gave vertolking. Terecht werd deze prestatie beloond met een uitbundig applaus. Bij de buigende pianist was geen zweem van een lachje te bekennen. Was hij deze avond misschien liever iets heel anders gaan doen en nam hij het 't publiek kwalijk dat hij nu hier zat te spelen?

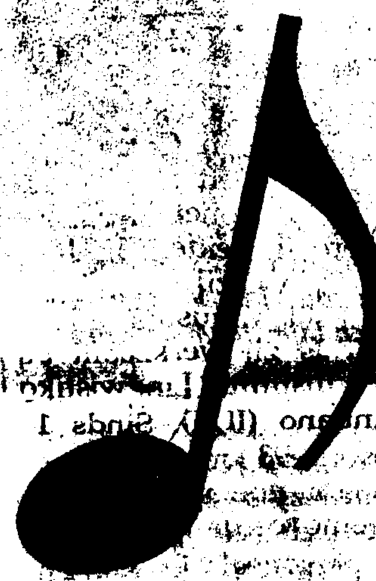
Het programma werd vervolgd met de *Variations Sérieuses* van Mendelssohn. Mocht er nog even iets van de strengheid van Bach in de atmosfeer zijn blijven hangen, die verdween alras bij de komst van het diep doorleefde sentiment, de melancholie en de smart van het nu gespeelde werk. En nog dieper dook de uitvoerende musicus in zijn concentratie en leek de afstand tussen hem en het publiek te groeien. Halverwege leek het alsof de zaal onrustig werd. Er kwam een geschuifel en opvallend onrustige blikken werden in het rond geworpen. De pianist scheen er geen last van te hebben.

Toen er later door de autoriteiten navraag gedaan werd naar wat nu het begin geweest was van de consternatie, meenden sommigen van de bezoekers dat er toen al iets te bespeuren was geweest van de aanwezigheid van een figuur die andere bezoekers op hinderlijke wijze in de weg had gezeten. Het was net alsof hij steeds meer plaats was gaan innemen. Na enkele minuten was het [illegible] bedaard en was het publiek weer helemaal in de ban van de muziek.

De virtuositeit van de musicus scheen in het vervolgens uitgevoerde *Rondo Capriccioso* geen grenzen te kennen. Maar hoe uitbundig het applaus van het publiek ook was, de pianist reageerde op een dergelijke manier waaruit viel af te leiden dat hij geen enkel contact had met de mensen om hem heen. Een ijzig buiginkje was alles en daarbij drukte zijn gezicht een grote mate van gespannenheid uit.

Sommige concertbezoekers zullen zich afgevraagd hebben hoe die opvallende afstandelijkheid en onoverbrugbaarheid te verklaren was. Inmiddels was de pauze begonnen en de mensen verspreidden zich om hun koffie of drankje te gaan drinken. Of er nog nagepraat werd over de beleving van [illegible] in de zaal is niet bekend. Waarschijnlijk was men die al weer vergeten, onder de indruk als men was van wat men gehoord had.

Na de pauze stonden Mozart, Schubert en Chopin op het programma. Bij de sonate van Mozart was er nog niets aan de hand en ook bij de eerst gespeelde impromptu van Schubert had niemand enig idee van wat er verder op deze avond zou gaan gebeuren. Maar hoe virtuoser de stukken werden, hoe duidelijker het werd dat er ergens iets niet klopte. Wel met het pianospel, daaraan ontbrak werkelijk niets. Maar het was onder het publiek dat er zich iets ontwikkelde dat zich maar moeilijk laat beschrijven.

In het midden van de zaal zat iemand die heel langzaam, bijna ongemerkt, meer plaats was gaan innemen. Nu was het publiek wel gewend aan de kleine afmetingen van de stoelen en de geringe afstand tussen de rijen. Dit bracht met zich mee dat men inschikkelijk moest zijn. Maar men was niet berekend op een buurman wiens afmetingen in het verloop van de avond kennelijk toenamen. Het was een man in een donker pak, die eerst onopvallend tussen [illegible] zonder de aandacht op zich te vestigen. Maar naarmate het pianospel virtuoser werd, veranderden bijna ongemerkt zijn afmetingen. Hij werd breder, dikker en ook langer.

Zijn buurvrouw links en zijn buurman rechts moeten dit het eerst bemerkt hebben. Zij voelden dat zij steeds krapper kwamen te zitten en trachtten op hun stoel zodanig te verschuiven dat zij minder de ellebogen van de buurman in hun zij voelden priemen. Maar die verschuivingstechniek was slechts zeer beperkt mogelijk. Men kon moeilijk bij de andere buurman of buurvrouw op schoot gaan zitten. Ten slotte stonden de buren van de zich uitdijende man op en probeerden weg te lopen uit de rij waarin zij zaten. Natuurlijk stuitte dat op protest van de bezoekers rondom.

De pianist speelde intussen onverstoord verder en bracht het *Scherzo* van [illegible] reeksen van noten in zo'n duizelingwekkend tempo dat associaties met astronomische snelheden werden gewekt.

Met dat al groeide de man in het zwarte pak steeds verder uit, in alle drie de dimensies. Nu moesten ook [illegible] die in de achterste helft van de zaal zaten het verschijnsel wel opmerken. [illegible] hoofd stak nu een [illegible] boven de rij van concertgangers, terwijl zijn schouderbreedte inmiddels meer dan één meter was geworden. Als dit zo zou doorgaan, [illegible] de man ongetwijfeld binnen korte tijd tot een echte [illegible] zijn uitgegroeid. De [illegible] had iets huiveringwekkends.

Drie kwart van de aanwezigen luisterde niet [illegible] naar de muziek, maar [illegible] vol spanning naar [illegible] men zonder overdrijving een bovennatuurlijk [illegible] schijnsel kan aanduiden. [illegible] was duidelijk dat dit [illegible] geen gewone afloop [illegible] krijgen. Eerst was er [illegible] zacht geroezemoes, [illegible] hardop geroep, [illegible] en......, een oude man [illegible] flauw, weldra gevolgd [illegible] een jong meisje. De [illegible] dat er iets demonisch [illegible] gang was, maakte [illegible] meester van velen [illegible] aanwezigen. Men wilde [illegible] maar één ding, weg, [illegible] deze ruimte waarin [illegible] loopje werd genomen [illegible] de vanouds aanvaarde [illegible] wetten.

TOT PLAFOND

Ondertussen groeide [illegible] man, die de oorzaak [illegible] van alles, steeds verder. [illegible] Zijn hoofd reikte tot [illegible] veer één meter onder [illegible] waarlijk niet lage [illegible] van de zaal. Hij had [illegible] werkelijk een reuzen[illegible] gekregen. En de pianist [illegible] speelde maar verder [illegible] dit alles hem niet aanging.

Niemand kon het [illegible] voorkomen, het liep uit [illegible] een gedrang van [illegible] waarbij ouderen en jongeren onder de voet werden gelopen. Daarbij moesten wel gewonden vallen [illegible] kon niet voorkomen worden.

Ineens hield de [illegible] abrupt op. En schijnbaar [illegible] de pianist ongemerkt [illegible] Hij was zijns weegs [illegible] Maar wat nog vreemder [illegible] óók de reuzenfiguur [illegible] ineens verdwenen. Niemand kon later vertellen wat er van hem geworden was, hoe hij ongemerkt de zaal had kunnen verlaten. [illegible]

= door Annelien van Hemert =

Drs. Mario en dr. Marta Dijkhoff:

Eén spelling voor alle Benedenwindse eilanden

Mario en Marta Dijkhoff hebben een leerboek gepubliceerd: *Un pa un, Papiamento voor beginners*. Het is in principe bedoeld voor Nederlands-, Engels- en Spaanstaligen. Het werkboek is echter alleen nog maar verkrijgbaar in een Nederlandse versie, maar er wordt hard gewerkt aan de andere talen. Wie les heeft gehad van Mario Dijkhoff bij de Enseñansa pa Empleo, herkent de avonturen van Tinchi, Tecla en Wancho. Ik was zelf een van de leerlingen nadat ik eerst via een andere weg getracht heb mijn Papiamento op een aanvaardbaar niveau te krijgen. Onnodig te zeggen dat de andere methode niet erg succesvol bleek. Het grote verschil tussen die twee cursussen zat 'm erin dat de lesmethode van Mario geestig, ontspannend en effectief is. Er wordt erg veel aandacht aan spreek- en luistervaardigheid besteed, een item dat bij andere cursussen nogal in het verdomhoekje lijkt te zijn beland.

Blijft de redenering van veel Nederlanders: waarom in vredesnaam Papiamento? Is het niet veel handiger als Aruba en de Antillen 'gewoon' overgaan op Nederlands? We vinden Engels ook nog aanvaardbaar, maar in vredesnaam.... Papiamento? Je kunt er buiten de Benedenwinden niks mee, eigenlijk verspilde moeite, dus. Bovendien is maar al te duidelijk waar dat Papiamento toe leidt: Geen fatsoenlijk Nederlands, een rommeltje in berichtgevingen van diverse aard, studenten die in Nederland willen studeren en nauwelijks verstaan wat er gesproken wordt, laat staan dat ze kunnen leren. En trouwens, niemand weet hoe Papiamento geschreven moet worden, iedereen doet maar wat...

Herkent u het? Ook ik had vele bedenkingen tegen het Papiamento, zeker nu het al als vak gegeven wordt op de basisscholen op Curaçao en er geluiden opgaan om hetzelfde te gaan doen op Aruba. Een gesprek met Mario en Marta Dijkhoff doet mij mijn mening volledig herzien.

Eerst over het boek. Volgens mij is er al een aantal boeken voor Nederlanders waaruit zij het Papiamento kunnen leren. Ik zie bij de plaatselijke boekwinkels genoeg liggen op dit gebied, compleet met cassettebandjes waardoor je ook nog eens, zonder tussenkomst van een docent, leert hoe het allemaal uitgesproken dient te worden.

Mario: "Mijn vrouw is Duitse van geboorte. Toen wij in '86 op Aruba kwamen om hier te wonen en te werken, wilde ik haar Papiamento leren. Pas toen viel het me op dat de boeken die er zijn voornamelijk voor Curaçao geschreven zijn. De Arubaanse schrijfwijze verschilt zoveel dat ik besloot een leermethode te ontwikkelen voor Aruba."

De methode is getest op bruikbaarheid tijdens de lessen bij de Enseñansa pa Empleo en zonder meer een succes gebleken. Niet iedereen maakt gebruik van dit boek, maar het zou zeker geen kwaad kunnen, juist omdat de opbouw logisch is.

CURAÇAO

Marta: "Ik wil deze methode ook gaan toepassen op Curaçao, maar dan moet ik wel de cursus aan gaan passen." Een kostbare geschiedenis, lijkt me. Marta vervolgt: "Jazeker, het dubbel vertalen of schrijven van allerlei publicaties kost de beide regeringen miljoenen. Omdat ik van Curaçao kom en Mario van Aruba, omdat we neef en nicht zijn en omdat we allebei taalkundigen zijn, zijn we een aantal jaren geleden om de tafel gaan zitten. Wat ik je nu ga zeggen is nieuws: we hebben een spelling van het Papiamento ontwikkeld die voor alle eilanden kan gelden. Eén spelling voor één taalgebied, de Benedenwindse eilanden."

Mario en Marta zijn lange tijd bezig geweest om de taal te bekijken en te onderzoeken. "Van oudsher zijn er verschillen en die zijn voornamelijk van emotionele aard", aldus Mario. "Zelfs tijdens de doorvoering van de Status Aparte van Aruba is de taal en vooral de verschillen in de taal, gebruikt als bewijsstuk dat Aruba niet hetzelfde is als 'de' Antillen. Politiek werden die verschillen maar al te graag in stand gehouden. Wat wij willen bereiken is juist de emotionele lading wegnemen. Doordat we zowel taalkundigen zijn als familie en we beide eilanden min of meer vertegenwoordigen, denken we in staat te zijn om tot een eenheid te komen."

■ *Marta Dijkhoff: "Onze kinderen hebben nooit creatief leren denken. Alles wat aangeleerd wordt, moet in wezen eerst vertaald worden in de geest. Een zeer omslachtige weg, die veel simpeler en makkelijker kan."*

■ *Mario Dijkhoff: "Emotionele verschillen willen we juist elimineren om tot een eenheid in onze taal te komen".*

Eén taal, één schrijfwijze, één grammatica... bijna te mooi om waar te zijn. Want dat betekent ook één woordenboek, één voorkeurspelling, één manier van weergeven. Dat betekent dat er een einde komt aan alle discussies ('Nee, dat is een Spaans woord' of 'Dit is de Curaçaose spelling') en het Papiamento uit kan groeien. Waarschijnlijk niet tot een wereldtaal, maar wel tot een bruikbaar instrument voor alle kinderen van de West-Indische eilanden.

Marta: "Dat is de volgende stap. Als we alle verschillen besproken hebben met de beide regeringen, als de taal eindelijk de status Taal heeft, dan gaan we verder. Met een grammatica kunnen we namelijk de taal als een instrument gebruiken. Ik ben er van overtuigd dat een groot deel van de huidige moeilijkheden mede opgelost kan worden als we een mentaliteitsverandering teweeg brengen. En dat kan mede door de taal. Ik zal het proberen uit te leggen. Kijk, onze kinderen, de Arubaanse, de Bonaireaanse en de Curaçaose, leren een paar jaar hun eigen taal. Ze leren niet lezen of schrijven in die taal. Nee, ze leren er eigenlijk alleen mee spreken. En ook dat niet volledig, want als ze in de eerste klas van de basisschool komen, wordt wel verwacht dat ze Nederlands gaan spreken. 'Tuurlijk, er wordt door de leerkrachten best weleens geholpen in het Papiamento, maar voornamelijk komt het er toch op neer dat de kinderen hun lesstof moeten doorwerken in de Nederlandse taal."

"Dat geeft tal van problemen: kinderen kunnen de afzonderlijke letters van het woord 'zand' spellen: Z-A-N-D. Maar wat is dat? Dat zegt de kinderen helemaal niets. Ze kunnen een woord leren, ze kunnen het schrijven, maar het heeft geen emotionele waarde, ze kunnen er nog niks mee, want ze weten niet wat het is. Op deze manier moeten de kinderen wèl leren. Ze leren rekenen in een vreemde taal en niets van wat ze leren, wordt in hun moedertaal onderwezen. Het gevolg hiervan is dat kinderen al gauw domweg uit hun hoofd leren. Wat ze leren, zegt hun namelijk niet veel, maar ze weten wel dat ze het moeten kennen, dus leren ze het gewoon."

"Onze theorie is: Als je een kind in zijn moedertaal onderwijst, leert het veel makkelijker. Dus: de moedertaal als instructietaal in het onderwijs. Voor de Antillen en Aruba is dat het Papiamento. Wij willen dat Nederlands als vak gegeven wordt, maar wel als een heel serieus vak. Tenslotte moeten onze kinderen de mogelijkheid blijven houden om in Nederland te gaan studeren. Dat betekent dat ze in de bovenbouw van de middelbare school een hoog niveau Nederlands moeten lezen, schrijven, spreken en verstaan. En wij bedoelen dan dat dat hoger moet zijn dan wat nu het geval is. Als je Nederlands leert met Papiamento, serieus Papiamento, als uitgangspunt, is het mijn overtuiging dat je de kinderen Nederlands kunt leren zoals dat in Nederland gesproken wordt."

Mario: "De vakdocenten Nederlands moeten ook Europese Nederlanders zijn. Zij zijn in staat om onze kinderen het best dat Nederlands te leren. Verder moet al het schoolmateriaal geschreven worden in het Papiamento. Er moeten heel veel nieuwe onderwijskrachten bijkomen. Nee, we zien echt wel dat het heel wat voeten in aarde zal hebben. Maar het is onomkeerbaar. Niemand wil meer terug naar de tijd dat je stokslagen kreeg als je Papiamento sprak op het schoolplein. En er moet wat gedaan worden aan het probleem dat eindexamenkandidaten hun Nederlands niet beheersen. We moeten onze jeugd weer leren creatief te zijn en niet klakkeloos alles uit het hoofd leren. Dat kan alleen maar als we onze moedertaal serieus nemen en het gebruiken om, zoals overal ter wereld, andere vakken te leren."

TWEETALIGHEID

Er zijn nog meer landen met tweetaligheid en in de Verenigde Staten is een paar jaar lang 'proef' gedraaid met een methode om met die tweetaligheid optimale resultaten te behalen. En inderdaad, ook daar is vast komen te staan dat als je de moedertaal als uitgangspunt neemt, de andere vakken veel hoger scoren dan wanneer in de 'vreemde' taal wordt lesgegeven. Eigenlijk is het ook wel logisch. Kinderen op de Antillen en Aruba horen alleen in de klas het Nederlands. Thuis, bij vriendjes, op straat, werkelijk overal elders is het Papiamento de taal die gesproken wordt. Op televisie zijn niet overdreven veel Nederlandstalige programma's, de radio is Papiaments en noem maar op. De schoolkinderen zijn voor de ontwikkeling van hun Nederlands volledig afhankelijk van de school alleen. Stel: je woont als Nederlander in de States. Ook dan krijgt je kind les in een vreemde taal, want Nederlandse scholen liggen er niet dik gezaaid. Maar je kind hoort overal op straat Engels spreken. Het kind zal het dus vrij snel leren.

Op de Antillen en Aruba ligt dat dus anders. De kinderen horen vrijwel nooit Nederlands spreken en zullen het dus ook niet 'vanzelf' aangeleerd krijgen. De methode die tot nu toe gehanteerd werd op scholen, gaat er te veel vanuit dat alles wel goed zal komen. Maar de statistieken liegen er niet om. De meeste studenten die 'vers' naar Nederland gaan, hebben het reuze moeilijk met de taal. Velen verliezen er zelfs een jaar door en zijn ook nog eens doodongelukkig.

Mario: "Ik spreek uit ervaring. De eerste drie weken in Nederland deed ik mijn mond niet open. Niet uit verlegenheid, nee, maar gewoon omdat ik niet voldoende begreep waar men het over had. Bovendien was ik liever beter voorbereid geweest op de cultuur en de gewoonten in Nederland. Ik vond dat ik te weinig wist."

Marta:" Een goede oplossing zou zijn dat kinderen die in Nederland willen gaan studeren, een extra voorbereidingsjaar krijgen. Dat ze dus volledig bijgespijkerd worden om een zo goed mogelijke start te maken. En op de lange duur moet de leermethode, die zich als doel stelt om kinderen in de bovenbouw van de middelbare school net zo goed Nederlands te laten spreken als de Nederlandse kinderen zelf, zo'n extra jaar overbodig maken. Kort gezegd komt het hierop neer: Je kunt een vreemde taal pas echt goed aanleren als je je eigen taal goed onder de knie hebt", aldus Mario en Marta.

Nu heeft zo'n verandering in het schoolsysteem nogal wat voeten in de aarde. Denk alleen al aan het ontwikkelen en schrijven van het lesmateriaal, het aantrekken van gekwalificeerde docenten, het uitbreiden van de schooltijden enzovoorts. Marta: "Wij beseffen terdege dat onze doelstelling niet 'zomaar' gerealiseerd kan worden. Het zal veel geld, veel tijd en nog meer motivatie kosten. Maar het is de moeite waard. Wij willen niet meer dat onze kinderen als 'dom' gezien worden, want kinderen van de Antillen en Aruba zijn niet dommer dan andere kinderen. Ze hebben alleen nooit creatief leren denken."

SCHOOLTIJDEN

"We weten ook dat de schooltijden uitgebreid moeten worden. Met het huidige aantal lesuren komen we er niet. Ook zal de taal constant in ontwikkeling zijn, we moeten er met de hele bevolking keihard aan werken om onze kinderen eindelijk een kans te geven op onderwijs waarbij naar méér gekeken wordt dan alleen naar de lesstof. Nu is het zo dat maar een klein deel van de bevolking creatief kan denken. Niet uit onwil, niet uit gemakzucht, maar gewoon omdat maar een klein deel zo sterk blijkt te zijn dat het, ondanks de moeite in de andere taal, er bovenuit steekt en toch creatief kan denken."

Een andere zaak is de opbouw van de scholen. Mario: "Tja, ook daar zie ik wel mogelijkheden, maar alleen dan als de regeringen het nut ervan inzien en mee willen werken. Voor kinderen met Nederlands als moedertaal wordt de school namelijk niet makkelijker. Er zouden dan aparte Nederlandse klassen of scholen moeten komen."

Niet een optimale oplossing vanwege een gewenste integratie, maar de Nederlandse kinderen verblijven hier meestal 'maar' een paar jaar terwijl eilandskinderen hun hele jeugd met deze onderwijsmethode moeten doen. Op dit moment is er in Nederland een tendens voelbaar dat Antillianen niet meer echt welkom zijn. Er stranden teveel jongeren in het criminele circuit. Onlangs was er een televisieprogramma waarin een Antilliaan vertelde waarom alles mis was gegaan. Alles wat hij zei werd ondertiteld omdat zijn Nederlands zo slecht was. De voornaamste reden dat hij aan lager wal was geraakt was, volgens eigen zeggen, zijn gebrekkige Nederlands. Een trieste zaak, want bij koninkrijkskinderen zou het Nederlands op een veel hoger peil moeten liggen.

Al met al valt er een hoop te zeggen voor de theorie van Mario en Marta Dijkhoff. Laten we hopen dat de regeringen, nu ze allemaal hele belangrijke zaken aan het hoofd hebben, niet vergeten dat de jeugd de toekomst heeft. Zij zijn de leiders van de toekomst. Wat zou er mooier zijn dan dat hun toekomst optimaal voorbereid wordt door de huidige leiders?

MARTA DIJKHOFF studeerde Algemene Taalwetenschappen aan de Universiteit van Groningen. Daarna heeft zij Creolistiek en Fonetiek gestudeerd in Leiden. In 1983 studeerde zij cum laude af. Sinds augustus van dat jaar is zij werkzaam bij het Instituto Lingwistiko Antiano (ILA). Sinds 14 juli 1993 mag zij zich doctor noemen, want zij promoveerde op het proefschrift met de titel 'Papiamento Word Formation'. Naast tal van bijdragen aan cursussen en onderwijsprogramma's, onder andere ten behoeve van de Pedagogische Academie op Curaçao, heeft Marta een aantal publicaties op haar naam staan:

1. *The process of Pluralization in Papiamentu*, studies in Caribische taal, Society for Caribbean Linguistics, Trinidad, 1983.
2. *Base generated Resumptive Pronouns in Papiamentu*, Creole Studies V, Instituut voor Algemene Taalwetenschap Amsterdam, 1983.
3. *Complex and Composite Nounphrases in Papiamentu*, Varia Creolica, Studienverslag Dr. N. Brockmeyer, Bochum, 1987
4. *Notes on so-called Infinitive in Creoles*, Lingua 77, 1989.
5. *Gràmatika Modèrno di Papiamentu*, Tomo 1, ILA/KOMAPA. Eerste boek uit een driedelige serie over de grammatica van het Papiamento, 1990.

Mario Dijkhoff ging aanvankelijk naar Amsterdam maar besloot al snel dat hij een hoger niveau Spaans ambieerde. Hij vertrok naar Münster (Duitsland) en koos daar Filologie Spaans en Portugees en Algemene en Vergelijkende Taalwetenschappen. Mario was een tijdlang docent aan de Universiteit van Paderborn in Duitsland. In 1986 keerde Mario, inmiddels met zijn gezin, terug naar Aruba en ging werken voor het Instituto di Lenga Arubiano (IDILA). Na drie jaar stapte hij over naar het Instituto di Cultura op Aruba. Hij werkt nog wel steeds samen met zowel de ILA als de IDILA. Naast onderzoeken heeft ook hij een aantal publicaties op zijn naam staan:

Publicaties:
1. *Papiamento un pa un. Cursus voor beginners; voor Nederlandssprekenden*
2. Tweede herziene en uitgebreide druk *Pròverbio y dicho di Aruba* (spreekwoorden en gezegden). Uitgave: maart 1994
3. *Palabra di Antaño*. Vijfhonderd weinig of niet meer gebruikte woorden met verklaring. Uitgave: juni/juli 1994
4. *Woordfrequentie van het Papiamento.* Uitgave: juli 1994
5. *Frequentie van woordvarianten van het Papiamento'. Uitgave: december 1994.*

En God is met

In de Ñapa van 29 november 1985 werd de wijdverbreide misvatting gesignaleerd, dat de Middeleeuwse dichter en naïef kunstenaar zou zijn, wie men iedere diepgang zou kunnen ontzeggen. Deze opvatting werd bestreden met het argument, dat men dan van de complexiteit van het Middeleeuwse denken bitter weinig had begrepen.

Aan de hand van de Middeleeuwse legende *Theophilus* wil ik proberen iets van die complexiteit duidelijk te maken, ja zelfs het universele karakter van het hoofdmotief: het vervullen van een begeerte door een verbond te sluiten met de duivel, meer reliëf te geven door de diepgelovige Middeleeuwer Theophilus te plaatsen tegenover de decadente estheet Dorian Gray uit Oscard Wilde's *The Picture of Dorian Gray*.

Deze op het eerste gezicht wellicht wat gezochte combinatie, kwam, zoals zoveel zaken in dit leven, op min of meer toevallige wijze tot stand. Bij het zien van de film *The Sins of Dorian Gray* gebaseerd op bovengenoemd boek, vielen de grote overeenkomsten op met Theophilus, wat betreft thematiek en psychologische ontwikkeling. Afgaande op wat de Middeleeuwen-kenner bij uitstek, Eduoard Perroy in een ander, zij het vergelijkbaar verband stelde, namelijk dat bepaalde gedragingen, bepaalde reacties tegen het noodlot (God?) een wederzijds licht werpen op elkaar en dat door de tussenliggende tijd van ruim vijfhonderd jaar de karaktertrekken die echt van belang zijn sterker naar voren komen, viel het besluit tot een vergelijkend onderzoek!

MET KERSTMIS herdenkt de Christelijke wereld het onvatbare gebeuren dat God mens heeft willen worden. Onbegrijpelijk voor de mens die immers door de eeuwen heen steeds weer pogingen heeft ondernomen om zelf God te worden.

Zelfvergoddelijking is bijna zo oud als de wereld, maar in de overval om ons heen opbloeiende New Age-beweging gaat men nog een stapje verder. De grenzen tussen God en de mens vervagen. God, natuur, mens en dier, alles is één en God verwordt tot een oer-energie, een kosmische kracht:

* God is de onmetelijke oceaan en de mens het druppeltje in deze oerzee;
* God is een zee van vuur en de mens is daarvan een goddelijk vonkje.

Het Godsbeeld in de New Age-wereld is dan ook meestal dat van een onpersoonlijke God. Maar een onpersoonlijke God is principieel niet aanspreekbaar. Met zo'n God kun je niet praten en van zo'n God kun je geen antwoord verwachten.

Hoe belangrijk is de persoonlijke God en de 'ik - Gij'-relatie die het Christendom, te beginnen met de menswording van God, aanreikt? Valt er een samenhang te ontdekken tussen Godsbeeld enerzijds en de eventuele verwerking van een zielsconflict anderzijds?

Kortom: is het Godsbeeld werkelijk van levensbelang. Aan de hand van een literatuurstudie over het eeuwenoude model der rebellie tegen God bij uitstek 'het verbond met de duivel' wil ik proberen op deze vraag een antwoord te vinden.

= door Elisabeth Hollander =

Het symbolisme van de diepgelovige Middeleeuwer versus het symbolisme van de decadente estheet. Het vaststellen van de denkkaders.

Anders dan Knuvelder, die in zijn Handboek tot de Geschiedenis der Nederlandse Letterkunde er toe neigt om Goethes gescheiden definities omtrent symbool en allegorie ook toe te passen op de Middeleeuwen gaat Dresden er in zijn *Symbolisme, synthese, stromingen en aspecten* vanuit dat pas als de symbolen los raken van het religieuze kader en uitsluitend als esthetische verschijnselen geanalyseerd kunnen worden, het onderscheid tussen allegorie en symbool wordt uitgewerkt.

Dresden stelt dan ook dat het allegoriserend lezen van al dan niet heilige teksten door de Middeleeuwer een symboliserend lezen was, waarbij de allegoriserende denkwijze stamt uit Oudheid, uit Nieuwe Testament en de eerste christeneeuwen. Als er bij voorbeeld in het Oude Testament geschreven staat dat de joden door de Rode Zee trekken, zal dit voor de christelijke auteur behalve een historisch feit een voorafbeelding zijn van wat in het Nieuwe Testament definitief werkelijkheid zal worden en betekent het dus eigenlijk de christelijk doop. Het is deze manier van denken die in de Middeleeuwen gesystematiseerd werd.

NIET CAUSAAL

Of zoals Knuvelder het stelt: "De Middeleeuwse geest denkt niet zozeer causaal, maar hij ziet op grond van overeenkomende eigenschappen een verband, waarbij het lagere het hogere voorstelt: symboliseert." En hij kan dit zo gemakkelijk doen, omdat de Middeleeuwse geest het lagere aanvaardt als afspiegeling van hogere realiteit. Als men het moderne causaal denken 'lineair-horizontaal' zou kunnen noemen, is het Middeleeuwse denken 'incidenteel-verticaal'. Immers elk 'incident', elke gebeurtenis wordt in verband gebracht met het hogere, met God. Niet een virus veroorzaakt de ziekte, maar de zonde die God beledigde en de ziekte is de straf die erop volgt.

Dresden werkt deze stelling nog verder uit als hij stelt, dat tegelijk met de allegorie ook de analogieën geïntroduceerd werden: de doop is analoog aan iets anders (de doortocht door de Rode Zee), dat wèl en niet de doop is. Dit 'zijn', dat tegelijkertijd een 'niet-zijn' is, wordt uitgedrukt in symbolen.

Het allegoriserend lezen van de Middeleeuwer was een symboliserend lezen, zagen we reeds, en dat de letterlijke betekenis van een tekst niet de enige en bovendien verre van belangrijkste is, mag dan ook geen verbazing wekken, terwijl juist ons causaal denken en gebrek aan allegorese verantwoordelijk is voor de in de Ñapa gesignaleerde misvatting, als zou de Middeleeuwse dichter een naïef kunstenaar zijn zonder diepgang; er staat meer dan er gedrukt staat!

De Middeleeuwer was al lezende gewend geraakt aan allegorese en van de weeromstuit zou men kunnen zeggen, kwam hij ertoe geschriften te vervaardigen, waarin zaken niet rechtstreeks werden voorgesteld maar indirect, beeldend. Men maakte daarbij veelvuldig gebruik van personificatie, waarbij goed en kwaad van de menselijke ziel als strijdend met elkaar worden voorgesteld in een poging de innerlijke wereld van de mens te exploreren.

Zie hier het gemeenschappelijke grondthema van Theophilus en Dorian Gray! Zagen we bij de Middeleeuwer echter het indicenteel-verticaal denken bij de decadente estheet uit de tweede helft van de vorige eeuw, weerklinken volgens Dresden, weliswaar nog wel religieuze resonanties, en dikwijls meer dan alleen maar dat, maar het symbool staat niet meer in functie van de religie. Vaak is het zelfs andersom geworden en heeft een verwereldlijking van godsdienstige modellen plaatsgevonden. Het 'diepe geheim' van het leven wordt niet meer alleen in religieuze of theosofische beschouwingen geopenbaard, de kunst krijgt die bevoorrechte rol toebedeeld. Of zoals Dresden hetstelt: "Meer en beter dan het godsdienst mogelijk is, zo wordt veelal gedacht, is het de symboliserende literatuur die geheel zelfstandig het mysterie onthult en tevens weet te handhaven."

Een herwaardering van waarden kon dan natuurlijk niet uitblijven. In *Intentions* schrijft Oscar Wilde: *Sin increases the experience of the race through its intensified assertion of individualism; it saves us from monotony of type. In its rejection of the current notions about morality, it is one with the highest ethics.* En zijn 'eschatoligische' verwachtingen vertolkt hij als volgt: *When the day of true culture comes, sin will be impossible because the soul will be able to transform.*

De cirkel is gesloten!

Hoe verschillend het symbolisme als denkvorm zich manifesteert, wordt duidelijk als we de proloog van Theophilus (vv 1-58) plaatsen naast *The Preface* bij *The Picture of Doran Gray*. Reeds de openingszinnen plaatsen ons in twee totaal verschillende werelden.

Vergelijk: *Gode biddic, dat hi mi sende Tallen beghinne goeden ende* met *The artist is the creator of beautiful things.*

Vergelijk: de Middeleeuwse dichter die alleen maar 'een schoon mirakel' ter ere van Onze Lieve Vrouw beschrijven wil uit 't Latijn in 't Dietsch, omdat de meeste mensen het Latijn niet machtig zijn. Hij wil ook zijn naam niet noemen. Zou het echter uitkomen wie hij is, men zal hem niet *lauchteren*, niet laken noch zijn naam niet *achteren*, omdat hij het aandurft in 't Dietsch te dichten. Hij roept Onze Lieve Vrouw tot getuige, dat hij het niet doet uit ijdelheid, noch om door de mensen geprezen te worden maar om zich te beveiligen tegen lediggang en zonde; en dan vooral tot lof van Haar, van wie alle goeds afkomstig is.

Met: enkele stellingen uit het *Credo* van Oscar Wilde:

- *To reveal art and conceal the artist is art's aim.*
- *Those who find beautiful meanings in beautiful things are the cultivated. For these is hope.*
- *They are the elect to whom beautiful things means only beauty.*
- *There is no such thing as a moral or an inmoral book. Books are well written or badly written. That is all.*
- *No artist had ethical sympathies. An ethical sympathy in an artist is an unpardonable mannerism of style.*
- *It is the spectator and not life, that art really mirrors.*
- *All art is quite useless.*

De theocentrische Middeleeuwer geplaatst in een onwrikbare orde die door God, daar is hij vast van overtuigd, zó en niet anders gewild is en die bij verstoring van die orde door de zonde zich volkomen verloren voelt, tegenover de aan zelfvergoddelijking lijdende estheet: zich uitdagend en abnormaal gedragend en openlijk agerend tegen de heersende Victoriaanse conventies, Goden gebod ontkennend, in naam van De Kunst en De Schoonheid wel te verstaan!

Theophilus versus Dorian Gray

Uitgangspunt bij de behandeling van dit onderwerp was echter de opvallende gelijkenis tussen de hoofdpersonen ondanks, zoals nu blijkt, een bijna tegengestelde levensfilosofie van de betrokken schrijvers. Hoe valt dit met elkaar te rijmen? Hierbij komt het, in de inleiding aangehaalde, axioma van Eduoard Perroy ons te hulp, waar hij stelt dat door de tussenliggende tijd van ruim vijfhonderd jaar de karaktertrekken van de mens die echt van belang zijn sterker naar voren komen.

Mogen we dan, steunend op dit axioma, tot de conclusie komen dat het er in feite niet toe doet, welk Godsbeeld men aanhangt, omdat, als de mens in aanvaring komt met de eisen van de aanbeden God de menselijke reacties toch hetzelfde zijn: de mens valt voor de zonde! Hij kiest voor de duivel! Of is er een samenhang te ontdekken tussen Godsbeeld enerzijds en de eventuele verwerking van een zielsconflict anderzijds? Is het Godsbeeld werkelijk van levensbelang? Voor een 'ontdekkingstocht in die richting zijn Theophilis en Dorian Gray daarom zulke geschikte personages omdat:

1. Er een groot verschil bestaat in het door hen gehanteerde Godsbeeld zoals we reeds gezien hebben bij het vaststellen van de denkkaders.
2. Het gemeenschappelijk basismotief: het verbond met de duivel, door beiden gebruikt wordt om een zielsconflict binnen dat eigen denkkader uit te werken.

Knuvelder tekent in dit verband aan dat Theophilus weliswaar de uitbeelding geeft van de strijd van de mens om zich uit de greep van de zonde te bevrijden door de hulp van Maria, maar de uitbeelding hiervan is toch minder opmerkelijk dan de aanwending van het eeuwenoude motief van het verbond met de duivel, dat later in *Faust* zijn wereldberoemde gestalte zal krijgen. In Theophilus, een figuur die in het Latijn al voorkomt in een geschrift van ongeveer 835, treedt het echter eeuwen eerder op. Terwijl Oscar Wilde in een ongezonden stuk aan *The Daily Chronicle* van 30 juni 1890 schrijft: *When I first conceived the idea of a young man, selling his soul in exchange for eternal youth - an idea that is old in history of literature but to which I have given new form* etc.

In Van Mierlo's Verslagen en Mededelingen der Konijklijke Vlaamsche Academie voor Taal en Letterkunde van 1942 vinden we het volgende historisch overzicht: de Theophilis' legende werd van het oosten naar het westen overgebracht door de Latijnse vertaling door een overigens onbekende Napolitaar, Paulus Diaconus. Zij komt voor in de meeste volkstalen van Westen Noord-Europa, dikwijls in meer dan een redactie. In het Frans opent zij de verzameling van de *Miracles de Notre Dame* van de monnik Gauthier de Coincy (1177-1235). Reeds vóór hem had een zekere, in Engeland schrijvende, Adgar ze vertaald en in zijn verzameling van veertig Marialegenden opgenomen (nummer 17).

In het Duits had de Thuringse lekenbroeder Hartmann in de twaalfde eeuw de legende in zijn *Rede von glouven* verwerkt. We mogen dus veilig aannemen dat het basismotief: het verbond met de duivel berust

geworden

...ns erfgoed, waaraan ...door de Middelneder- dichter als door de ... estheet op eigen ...orm gegeven werd. ...dit gegeven kunnen ...het cruciale moment ...elsconflict aanwijzen: ...breken van het zon- ...f.
... Theophilus de roes van het zelf gekozen leven vol eer en uiterlijk vertoon afneemt, dan komt uit de diepte van het onbewuste de vrees op dat hij zijn ziel voor eeuwig verloren heeft.

Ende hem sal staan te sine
Ewelike in die helsche pine
In die pine, in die ellende
Ewelijc duerende sonder ende
(759-762)

Over meer dan 150 verzen (van 787 tot 935) laat Theophilus ons zien, hoe deze gedachte zich verder ontwikkelt; via de vraag: was God niet goed voor mij geweest? naar: waarom moest ik dat alles vergeten en zo streven naar eer dat ik er mijzelf door heb verlaagd? Tot: hoe zal ik de helse *pine* ontlopen? Nog gecompliceerder wordt het als naast de vrees voor de hel het inzicht groeit in de lichtzinnigheid van de zonde zelf, wat weliswaar zijn berouw doet stijgen, maar ook een nieuw element inbrengt, namelijk de vertwijfeling. Terecht zal Gods Moeder boos zijn! Terecht zal God hem haten voor de hele eeuwigheid!

HULP

Maar dan herinnert hij zich de hulp die Maria biedt aan allen die Haar troost gezocht hebben:

Al hebbicse verloghent beide
Sente Marien en de haren sone,
Nochtan omdat si es ghewone,
Dien an hare soeket, te geheven troest
Ende heeft den meneghen oec verloest,
Die ter hellen waren ghegaen
En hadde hare hulpe ghedaen,
Hierbi dunct mi die beste raet,
Na dat mi ghescepen staet,
Van minen groten overdaden
...
...gaen,
An hare te soekene troest ende ghenade
(941-953)

Als Doran Gray zich realiseert dat *The Picture* een materialisatie van het geweten is geworden: *For every sin that he committed, a stain would fleck en wreck its fair*, besluit hij om niet meer te zondigen. *But he would not sin, The picture, changend or unchanged, would be to him the visible emblem of conscience. Het would resist temptation* (pagina 103).

Als hij even later echter hoort, dat de actrice Sibyl Vane door zijn toedoen zelfmoord heeft gepleegd, verandert hij van mening. Hij kiest bewust voor de zonde. *Yes, life had decided for him —life, and his own infinite curiosity about life. Eternal youth, infinite passion, wild joy and wilder sins — he was to have all these things. The portrait was to bear the burden of his shame: that was all* (pagina 119). Waarna hij *The Picture* op een zolderkamer achter slot en grendel wegsluit en naar de opera gaat. Heel wat minder *sophisticated* is zijn reactie echter, als de schilder Basil Hallward jaren later op eigen verzoek geconfronteerd met zijn 'eigen werk' alleen nog ontzet kan stamelen:

Pray Dorian, pray, the prayer of your pride has been answered. The prayer of your repentance will be answered also (pagina 175). Het antwoord luidt: *It's too late, Basil,* waarna er weer een zonde aan de lijst wordt toegevoegd: Geray vermoordt Basil Hallward en verdonkermaant het lijk, zich er al die tijd ten volle van bewust: *his soul, certainly, was sick to death,* maar de enige manier die hij kent om zijn ziel te redden is: *To cure the soul by the means of the senses!* (pagina 204)

Theophilus echter trekt zich op aan de gedachte aan Gods barmhartigheid:

Bedi ic hebbe ghesien in boeken,
Dat Gode becomt vele bet
Ghenadecheit dan rechte wet.
Al ...
Ghenadecheit ... veregaen.
(984-988)

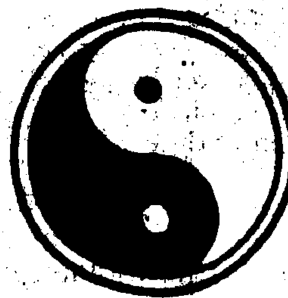
De storm in zijn ziel verloopt in een zekere berusting. Het is een op en neer gaan van vrees en hoop, van vertwijfeling en vertrouwen, van aarzeling en moed.

Dus peinsde hi voert ende weder
Sine sonden op ende neder
Dus claeghde hi met groten mesbare
sine sonden ende met vare
(1111-1115(

Maar ten slotte overwint het besluit zijn zondig leven op te geven en al zijn hoop op Maria te vestigen: zij zal zijn voorspraak zijn.

Dus viel hi neder op den vloer
Hi weende, hi claeghde, hi bat, hi voer
Also jammerlike als hi doen mochte
want hi niet dan ghenade sochte;
Ane Maria, der Moeder Gods,
Soch hi ghenade altoes.
(1139-1145)

Het geloof is versterkt, de hoop gegroeid, hij durft nu op Maria te vertrouwen, niet rechtstreeks door God inge-

blazen als een *Deus ex machina,* maar in ruim vierhonderd verzen als een natuurlijk louteringsproces van de ziel beschreven, waarbij weliswaar het zieleleven geheel geplaatst is onder de invloed van de genade van God. Maria laat zich vermurwen en verschijnt aan de boetende en biddende Theophilus. Het wordt een gespannen en dramatisch onderhoud. Streng spreekt Maria Theophilis toe; wijst hem op de boosheid van zijn zonde; 'hoe hij zich verstout genade te verwachten?' Dan herinnert Theophilus Maria aan de grote boetelingen die bij haar hulp gezocht en gevonden hebben:

Want ghi den meneghen hebdt beraden,
En sijt niet wreet jeghen mi allene.
(1448-1449)

Maria laat zich bewegen hem te helpen, maar van hem, die haar Zoon verloochend en het geloof verzaakt heeft, eist ze eerst een formele geloofsbelijdenis. Theophilus weifelt: hoe zal hij met *dezelfden mont,* waarmee hij zo'n *dorperlike* ... had ... Het is een geweldige strijd in de ziel van Theophilus: zijn hoogmoed moet worden gebroken; in nederigheid moet hij eerst zijn dwalingen herroepen. Een laatste maal verzet de hoogmoed zich in hem:

Doe dreef hi herde groet mesbaer.
Hi weende sere end sleet zijn haer;
Hi sleet sijn haer, hi wranc sijn hande;
Hi beet te gadere sine tande.
Hem dochte dat hem sijn herte brac.
(1496-1501)

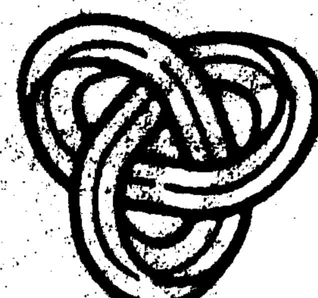
Theophilis komt echter zegevierend uit de strijd tevoorschijn:

Als hi becomen was, hi sprac:
'Ic ghelove' seiti, ane Gode.
Dat alle dinc te sinen ghebode
Staet, ende dat hi es vader,
Ende dathi makede algader
Dat boven es in hemelrike
Ende beneden in erterike.
(1502-1507)

Waarna hij zestig verzen lang triomfantelijk zijn geloof in de hervonden God uitjubelt.

Gray nog steeds bezig met zijn pogingen: *to cure the soul by means of the senses,* corrumpeert zichzelf steeds meer, terwijl hij zijn, ondanks alles toch opspelende, geweten sust met drogredenaties zoals:

It was imagination that set remorse to dog the feet of sin. It was imagination that made each

crime bear its mishappen brood. In the common world of fact the wicked were not punished, nor the good rewarded. Success was given to the strong, failure thrust upon the weak that was all (p. 221).

Maar als op p. 237 zijn *bad genius* Lord Henry Watton hem onverwachts confronteert met de vraag: *By the way, what does it profit a man if he gains the whole world and lose his own soul?* ontvalt hem de bekentenis: *Don't Harry! The soul is a terrible reality. It can be bought and sold, and bartered away. It can be poisoned, or made perfect. There is a soul in each of us. I know it!* (p. 238).

Lord Henry, letterlijk en figuurlijk in zijn rol als advocaat van de duivel argumenteert: *Dorian don't deceive yourself. Life is not governed by will of intention. Life is a question of nerves, and fibres, and slowly built up cells in which thought hides itself and passion has its dreams* (p. 239). Maar het proces is niet meer te stoppen: Doran Gray moet zich van zijn zonden bevrijden, hij bezwijkt eronder. Even speelt de gedachte door zijn hoofd: *There was a God who called upon men to tell their sins to earth as well as to heaven,* maar deze 'religieuze resonanties' uit het verleden worden overstemd door: *'not forgive us our sins', but 'smite us for our iniquities' should be the prayer of a man to a most just God.*

NIEUWE GEDACHTE

Dan treft hem een nieuwe gedachte: *A new life! Perhaps if his life became pure he would be able to expel every sign of evil passion from the Picture* (p. 245), maar dan blijkt pas goed hoe voos zijn *life as an art* is, geen geloof wat hem steunt, geen hoop die richting geeft, wat een tijdgenoot, de criticus van de *Daily Chronicle* in 1890 doet opmerken, *that Dorain Grey was inconsistent when he destroyed the picture of his own soul, on the ground that the picture did not become less hideous after he had done what, in his vanity, he had considered his first good action.*

Inderdaad bij de eerste teleurstelling geeft hij het op en besluit Gray zich van *The Picture* het 'levende bewijs' van zijn wandaden te ontdoen: *And the same knife that had stabbed Basil Hallward, he stabbed The Picture with it! There was a cry heard and a crash. The cry was so horrible in its agony that the frightened servants woke!* Als ze na veel moeite in de afgesloten zolderkamer doordringen vinden ze een stralend schilderij en een slechts aan zijn ringen herkenbare Dorian Gray met een mes in zijn hart.

In zijn *Defense of Dorian Gray* zegt Oscar Wilde: *It's finally to get rid of the conscience that had dogged his steps from year to year that he destroys the picture; and thus in his attempt to kill conscience Dorian Gray kills himself.*

Vertrekkend vanuit hetzelfde basismotief: het verbond met de duivel, behaalt Theophilus door zijn geloof in God de overwinning, terwijl Dorian Gray in dienst van de Schoonheid ten onder gaat.

Het gehanteerde Godsbeeld bleek letterlijk van levensbelang!

LITERATUUR
Prof. dr. J. van Mierlo S.J.: 'Theophilus'. Antwerpen 1941
Oscar Wilde: 'The Picture of Dorian Gray'. First published London 1891. Gebruikte uitgave Penguin Books Aylesbury 1981.
Dr. G.P.M. Knuvelder: 'Handboek tot de Geschiedenis der Nederlandse Letterkunde'. Deel 1, 5e druk, 's-Hertogenbosch 1970.
Prof. dr. S. Dresden: 'Symbolisme, Synthese, Stromingen en Aspecten'. Amsterdam 1980
Richard Ellman: 'The artist as Critic'. Critical Writings of Oscar Wilde, London 1970.
Rupert Hart-Davis: 'The Letters of Oscar Wilde'. New York 1962.
Prof. dr. J. van Mierlo S.J.: 'Verslagen en Mededelingen der Koninklijke Vlaamsche Academie voor Taal- en Letterkunde'. 1942.

Het kerstfeest van de kaboutertjes

= door Nel de Jong =

"Een, twee, drie, vier, vijf, zes, zeven, acht, negen, tien, ik kom!" Pinkie en zijn dierenvriendjes speelden verstoppertje bij de grote rots. Allemaal hadden ze zich verstopt en Moene Muis, die zo mooi tot tien geteld had, moest ze zoeken. Dat kon hij goed, hoor. Hij keek achter de rots en zag het staartje van Myrna Konijn. Achter een cactus ontdekte hij twee muizekopjes. Een hagedisje zat doodstil onder een groot blad, maar Moene Muis zag hem toch. En zo had hij al gauw alle dieren gevonden. Behalve Pinkie.

Slimme Pinkie had zich zo goed verstopt dat alle dieren met Moene Muis mee moesten zoeken. Maar niemand kon hem vinden. Waar zou hij toch zijn?

"Sssst!" siste opeens een van de muisjes. "Ik hoor hem!"

En ja, toen de dieren doodstil bleven luisteren, hoorden ze het ook: "Snik, snik, snik!" klonk het.

"Hij... hij is aan het huilen", stotterde Moene Muis verbaasd.

"Misschien, omdat we hem niet konden vinden", dacht het hagedisje.

"Maarre..... Pinkie huilt toch nooit zo hard", zei Myrna Konijn. "Het is iemand anders." Ze gluurde nieuwsgierig door de struiken om te zien wie er zo'n verdriet had. "Alaial!" schrok ze toen. "Het is een mensenkind!"

Angstig keken de dieren elkaar aan. Een mensenkind, dat huilde? "Ik dacht dat ze alleen maar met katapulten konden schieten!" piepte een muisje verbaasd.

En toen kwam Pinkie tevoorschijn. Hij had zich in een vogelnestje verstopt. Maar toen de dieren hem niet konden vinden, was hij er maar weer uit gekommen. "Wat is er aan de hand? Waarom staan jullie hier?" vroeg hij en [illegible] de struiken.

"Alaiai", zuchtte hij toen vol medelijden. "Een huilend jongetje!" Hij vergat helemaal hoe gevaarlijk het voor kaboutertjes is zich aan de mensen te laten zien en stapte naar het jongetje toe. "Waarom huil je?" vroeg hij. "Kan ik je helpen?"

Het jongetje was zó verdrietig dat hij het niet eens gek vond opeens een kaboutertje voor zich te zien. "Morgen is het kerstmis", snikte hij.

"Moet je daarom huilen?" vroeg Pinkie verbaasd.

"Mijn mama heeft geen geld om een kerstboom of een stalletje te kopen", huilde het jongetje. "Ik heb zelfs geen nieuwe broek om naar de kerk te gaan. Daar zijn we veel te arm voor, zegt mijn mama. Maar ik wil ook zo graag kerstmis vieren, net als mijn vriendjes."

Oh, wat vonden Pinkie en zijn dierenvriendjes dat erg. "Stil maar, stil maar", troostte Myrna Konijn en aaide met haar koude neusje de arm van het jongetje. En twee muisjes trippelden langs zijn been omhoog en maakten het jongetje met het gekriebel van hun pootjes zowaar aan het lachen. "Zo is het beter", zeiden de dieren [illegible].

Maar Pinkie stond met drie rimpels in zijn voorhoofd op zijn nagels te bijten en dacht heel diep na. "Weet je wat", zei hij. "Wij zullen er voor zorgen, dat je tóch Kerstmis kunt vieren".

"Heus?" vroeg het jongetje blij.

"[illegible]" zei Pinkie. "Vannacht als iedereen slaapt, komen we je halen voor het feest. En terwijl de dieren hem met hun staartjes na zwaaiden, huppelde hij vrolijk naar huis.

Wat een drukte, even later, in de mondi. Pinkie en zijn vriendjes waren vlug naar kabouter Brr gerend en hadden hem alles verteld. En kabouter Brr wist zoals altijd weer raad. "Allemaal aan het werk!" riep hij. "Vannacht om twaalf uur moet alles klaar zijn voor het kerstfeest!"

Poetsje bond direct een hoofddoek om en een schort voor en verdween in de [illegible]. "Kleine jongetjes zijn altijd hongerig", zei ze. "Een taart zou vast niet gek [illegible] zijn." En ze [illegible]-dadel-[illegible] emmer vol honingkoekjes.

De parkietjes vlogen de mondi in om alle glimworpjes en kolibrietjes uit te nodigen. De geitjes aten al [illegible] de open plek voor het kaboutenhuisje weg. Ezeltje Harlsemper veegde de grond nog eens aan met zijn staart. De konijntjes, muisjes en hagedisjes versierden alles met bloemen- en planten-slingers. De mieren bouwden samen met kabouter Brr onder een grote cactus een mooi kerststalletje van takjes met een dak van grassprietjes. En Pinkie bracht een bezoek aan het kerststalletje van Baas Jan en nodigde de beeldjes uit voor het feest in de mondi.

"Maar wat zal Baas Jan wel zeggen als hij zijn kerststalletje zonder ons vindt?" zei het Maria-beeldje.

"Baas Jan slaapt toch", zei Pinkie. "En als hij morgenochtend opstaat, zijn jullie al lang weer terug."

Toen waren de beeldjes gerustgesteld en beloofden allemaal te komen.

Poetsje sloeg haar handen in elkaar van verbazing, toen ze de schone open plek voor het huisje zag. "Als we nu nog een kerstboom hadden, zou het haast nog mooier zijn dan in de kerk!" riep ze uit.

"Wacht maar eens af", zei kabouter Brr met een geheimzinnig gezicht.

En toen was het tijd om het jongetje te halen. Pinkie en Moene Muis gingen samen op weg. En Poetsje bond nog gauw alle dieren een feestelijk rood lintje om. De muisjes, hagedisjes en vogeltjes om hun nek en de konijntjes en geitjes om hun staartjes.

Het jongetje sliep natuurlijk al lang. Maar toen Pinkie hem aan zijn grote teen kriebelde, was hij dadelijk klaarwakker. "Ik heb mijn mooiste T-shirt voor het feest aangetrokken", fluisterde hij. "Kan ik zo wel mee gaan?"

"Je ziet er prachtig uit", fluisterde Pinkie terug.

En met het kaboutertje in zijn ene hand en het muisje in zijn andere sloop het jongetje het huis uit de mondi in. "Eh, eh", zuchtte hij, toen ze op de open plek aan kwamen. "En, wat mooi. Nu is het pas echt kerstmis!"

De mondi zag er reuze feestelijk uit. De bloemenslingers waaiden zachtjes heen en weer in de wind. De dieren met hun rode lintjes om en de kaboutertjes met rode puntmutsen zongen met hun mooiste stemmetjes van *Stille Nacht, Heilige Nacht*. De parkietjes schreeuwden een beetje te hard en de muisjes piepten te hoog. Opa Konijn zong vals en Zeurpiet de Schildpad veel te langzaam. Maar dat hoorde het jongetje allemaal niet. Hij vond het prachtig. En nog mooier vond hij het stalletje met de beeldjes van Baas Jan erin, onder de grote kerstboom.

Want ja, een kerstboom was er ook. De schitterende [illegible] het jongetje [illegible] had. Op elke tak [illegible] grote cactus za[illegible] glimworpjes di[illegible] vrolijk lichten kr[illegible] ertussen door fladderden glimmend groene, blauwe en rode kolibrietjes als [illegible] kerstballen.

Het jongetje was er stil van. Maar toen deelde Poetsje de taart en honingkoekjes [illegible] muisjes gaven hem een maiskolf om op te knabbelen. De mieren kwamen met suikergebakjes. En [illegible] het smullen [illegible] hij samen met [illegible] van de *Herdertjes lagen bij Nachte* en *Er is een kindeke geboren*. Twee muisjes maakten een grappig dansje en kabouter Brr las voor uit het kabouterkerstverhalenboek. En voordat het jongetje het wist, begon het al licht te worden en moest hij weer naar huis.

Maar eerst bedankte hij de beeldjes, die nu ook weer gauw naar hun eigen stalletje moesten vóór Baas Jan wakker werd. Hij bedankte de glimwormpjes, die nu hun lichtjes weer uitdeden, en de kolibrietjes, die zaten te knikkebollen van de slaap. En de andere dieren voor de slingers, de lekkernijen en het gezang. En tot slot de drie kaboutertjes, die alles bedacht hadden en hem nu weer naar zijn bedje brachten.

"Het was het mooiste kerstfeest van de hele wereld", mompelde hij slaperig. "Dank... je.. wel..." Toen vielen zijn ogen dicht en droomde hij van kerstbomen en kaboutertjes, die hand in tak om zijn bedje dansten.

Uitslag kinderverhalenwedstrijd

JONGENS EN vooral meisjes ([illegible] die hebben de meeste verhaaltjes geschreven), wat was het weer moeilijk om een winnaar uit te zoeken! Het liefst had ik jullie allemaal een prijs gegeven. Maar met algemene stemmen hebben we ten slotte toch het verhaal van Dorothee Burgers (11 jaar) uitgekozen. Het is spannend en heel goed geschreven en........ het leert je, dat het soms toch wel beter is naar je ouders te luisteren. Daar [illegible] hoop narigheid [illegible] voorkomen.

[illegible] gefeliciteerd, Dorothee. [illegible] je prijs van f 50,- bij de *Amigoe* op komen halen.

En voor diegenen die het verhaal nog niet [illegible] hebben, volgt [illegible] nog een keer.

DIE HA[illegible]

Er was eens [illegible], die Hitie heette [illegible] samen [illegible] onder de [illegible] van een huis. Elke [illegible] kwamen ze naar buiten [illegible] zoeken. Als ze klaar met eten waren, gingen ze altijd even in de zon liggen om energie te krijgen. Als ze daarmee klaar waren, mochten de kinder-hagedisjes de verdere dag in de tuin spelen, als het donker werd, moest iedereen thuis komen.

[illegible] speelde Hitie [illegible] vriendjes bij [illegible] de tuin. Kijk, zei [illegible] zie je die mooi[illegible] [illegible] kun je je goed verstoppen. Zullen we daar gaan spelen? Goed, zei Hanibal het vriendje van Hitie. En ze kropen onder het hek door. Wat was de mondi groot!

Ze begonnen met een spel. Eerst was Hitie hem en toen Hanibal. En zo ging het de hele tijd maar door. Ze waren zo druk bezig, dat ze niet eens merkten, dat het al laat werd. Ze gingen gewoon door met hun spel. Opeens hoorden ze een [illegible] en toen zagen ze een hele grote straathond voor hen staan. Hanibal en Hitie begonnen te rennen.

Maar het hek was nog een heel eind. En de hond was al dichtbij. Ze zagen een steen, waaronder ze konden schuilen. Gauw kropen ze onder de steen. De hond [illegible]. Dus ze bleven zitten tot de hond helemaal weg was. Maar ondertussen begon het te regenen. [illegible] bleven, want daar waren ze droog. Maar het werd al hééééél laat. Ze moesten al lang thuis zijn. Wat zouden de ouders ongerust zijn [illegible] ze ook.

Ze [illegible] allemaal bij [illegible]. De vaders gingen de [illegible] door kijken, maar [illegible] niet veel door de regen. Dus ze gingen [illegible] weer terug [illegible]. Toen de regen ophield, renden de twee hagedissen [illegible] naar het hol. [illegible] ook [illegible] heel goed, dat ze niet in de mondi mochten spelen. En dat deden ze ook nooit meer.

Kinder-Kerstpuzzel

HORIZONTAAL: 1. kerstboomversiersels; 6. sint (afkorting); 8. gezongen gedicht; 9. vader; 11. kwaad; 12. en volgende (afkorting); 13. vrucht; 15. iemand uit België; 16. stel speelvoorwerpen; 18. verharde huid, meestal onder de voeten; 20. geeft het schaap; 21. liefkozing; 23. paling; 25. soort boot; 27. krijg je op school; 29. voegwoord; 32. liniaal 34. reeds; 35. deel van de dag; 37. bloem, vóórdat hij opengaat; 39. verleden tijd van nemen; 41. uitroep; 42. stad in Duitsland; 44. lidwoord; 46. akelig; 48. windrichting; 50. slee; 51. paljas; 53. ton; 55. vader; 56. vrucht; 57. en dergelijke (afkorting); 59. Amerika; 61. uitroep; 63. duw; 65. ontkenning; 67. bijzonder lager onderwijs; 68. meisjesnaam; 72. ontkenning; 74. afstand; 77. onder andere (afkorting); 79. in één woord (afkorting); 80. bergruimte; 82. roem; 84. hert; 85. jongensnaam; 86. dierenverblijf; 88. deel van een boom; 90. vochtig; 92. gedeelte; 94. havenkant; 95. bovendien; 97. tijdje; 99. een zekere; 101. namelijk (afkorting); 102. iemand uit Estland; 105. laatstleden (afkorting); 107. plaatje, dat je op een muur kunt projecteren; 108. verleden tijd van rijzen; 110. toiletartikel; 112. deel van het hoofd; 114. deel van een week; 115. luize-eieren; 117. uit Ierland; 120. meisjesnaam; 122. deel van het lichaam; 123. persoonlijk voornaamwoord; 124. heks; 125. reeds; 126. grote waterplas; 128. persoonlijk voornaamwoord; 129. bijna nooit.

VERTICAAL: 2. reeds; 3. verleden tijd van lopen; 4. lang ......! 5. en dergelijke; [illegible] een rechter; 9. een heleboel; 10. honderd vierkante meter; 11. kun je op school horen; 14. groente; 15. woud; 16. muzieknoot; 17. muzieknoot; 19. menig; 20. vragend voornaamwoord; 22. overblijfsel van vuur; 24. klaar; 26. zuivelprodukt; 27. schoolzel; 28. op dit moment; 29. voegwoord; 30. zuster; 31. Los Angeles (afkorting); 33. naam van een boek; 35. Universiteit van de Nederland[illegible] Antillen; 36. muziekno[illegible] goed lerend; 38. [illegible]deten; 39. nummer [illegible]ting); 40. moeder; 43. [illegible] woord; 45. eventueel [illegible]ting); 47. wat is er [illegible] hand? 49. rund; 50. [illegible]voermiddel; 52. verdriet na overlijden; 54. vat; 56. wild dier; 58. overleden; 60. uitroep van pijn; 62. [illegible] liter; 64. hert; 66. [illegible]gende (afkorting); [illegible] een schaap; 69. [illegible]men Rio de Ja[illegible] vaak; 70. teken; 7[illegible] stam; 73. op een [illegible] toespraak; 76. in[illegible]nale trein in Europ[illegible] Europ Express; 7[illegible] land; 81. veel voo[illegible] dier in de dieren[illegible] deel van een [illegible] meisjesnaam; [illegible] oelde plaatsen in [illegible] tijn; 88. soortgeli[illegible] (afkorting); 89. [illegible] onder de grond [illegible] diertje; 91. te veel [illegible] paar; 96. okay; 98. [illegible] lengte (afkorting) [illegible] achter; 103. deel [illegible] voet; 104. bevestig[illegible] muzieknoot; 107. [illegible] weging op muzi[illegible] bevel om stil te st[illegible] vastgeklemd; 111. [illegible] noot; 112. rund; 1[illegible] spaan; 114. deel v[illegible] schip; 116. eerste [illegible] de bijbel; 118. ko[illegible] 119. verleden [illegible] rijden; 121. hert; [illegible] soonlijk voornaam[illegible] 127. muzieknoot.

ZIE VOOR oplossi[illegible] [illegible] de eerste [illegible] Kinderkrant. De [illegible] [illegible] f 50,- Stuur [illegible] [illegible] naar de Amigoe [illegible] [illegible] z/n [illegible] 577, Aruba - [illegible] Cross 110, Bonaire [illegible] naar Linkels. PUZZEL [illegible] en zet op de [illegible] KINDERPUZZEL.

Winnares van de v[illegible]

Margeaux Madu[illegible]
Ala Blancaweg [illegible]
Curaçao

Zij ontvangt f 15,- [illegible] langs komen om haar [illegible] op te halen bij de Amigoe [illegible] Scherpenheuvel (tot [illegible] uur).

OPLOSSING vorige keer:

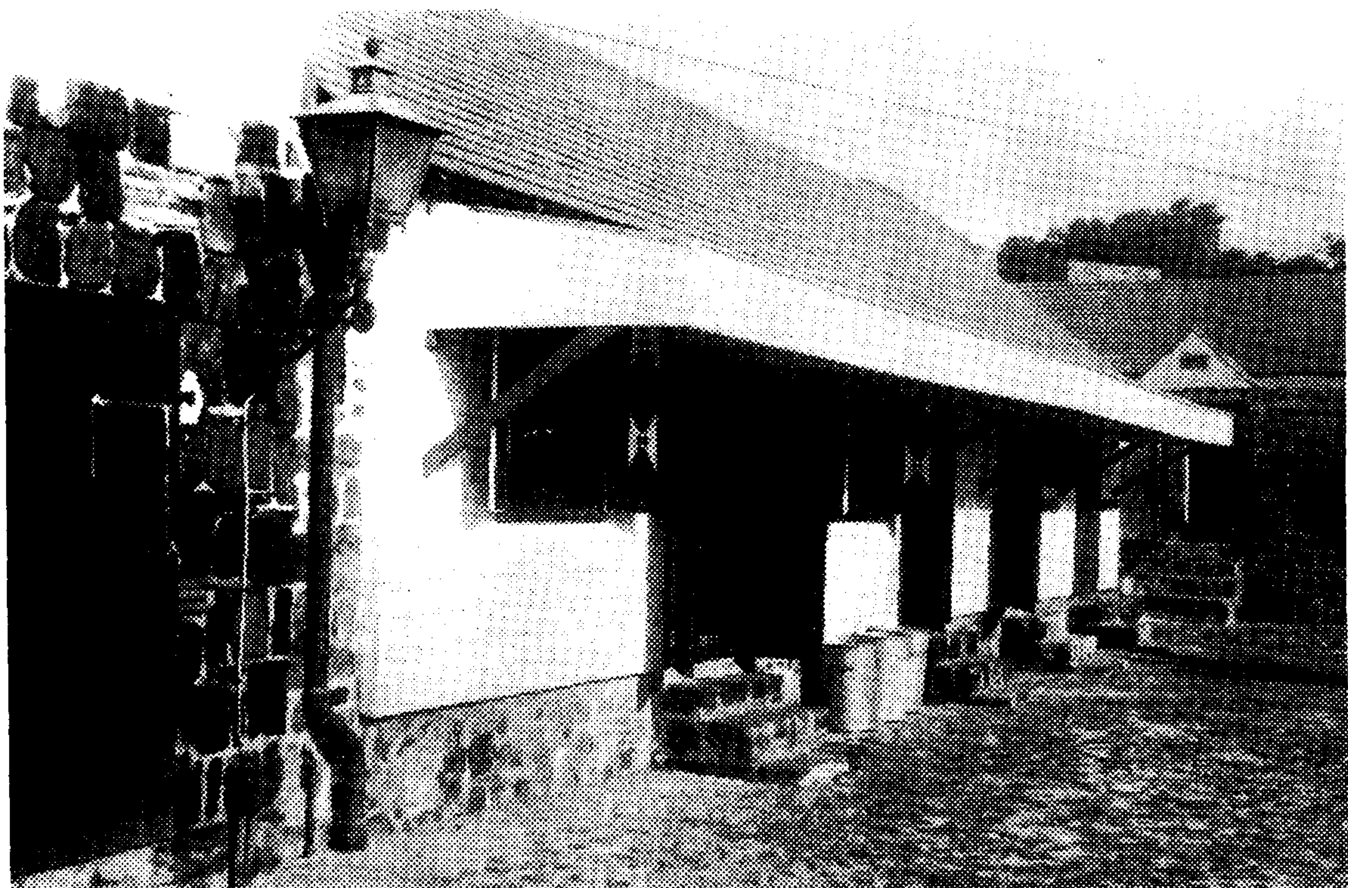
HORIZONTAAL: 1. kat; 3. web; 6. ei; 8. do; 9. dag; 11. ree; 13. Eur.; 15. eleven; 16. ene; 17. Sam; 19. nat; 21. en; 23. ja; 24. lui; 25. mijn.

VERTICAAL: 1. keer; 2. ai; 4. e.d.; 5. boer; 7. la; 9. delen; 10. geest; 12. een; 14. UNA; 16. ezel; 18. maan; 20. al; 22. nu; 23. jij.

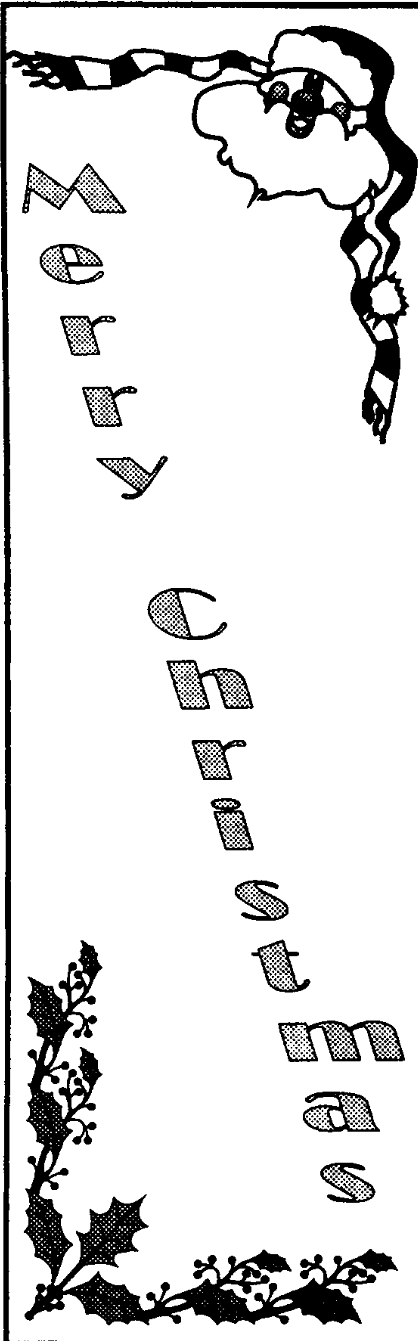
= door F.V. van Zanten =

Terugkijkend op vijfeneenhalf jaar hard werken voor de Statiaanse maatschappij als sociaal werkster, alleen en met bijna geen *feedback*, moet ik steeds denken aan een van de eerste cliënten die bij mij op kantoor kwam met vragen. Zij vertelde dat het voor haar net was alsof licht in een donkere kamer werd aangestoken, toen ze hoorde dat ik maatschappelijk werk op Sint Eustatius deed. Dit vooral motiveert mij om koste wat kost mijn werk te blijven doen (ondanks alle tekorten en ontbrekende voorwaarden).

Er was geen maatschappelijk werkster op Sint Eustatius totdat ik in 1988 uit Nederland terugkeerde op

■ Het kantoor in Fort Oranje

■ Viola van Zanten

X'Mas...Statia style

mijn geboorte-eiland na afronding van mijn HBO-opleiding in Amsterdam. Er was in Fort Oranje geen behoorlijke werkruimte voor mij, geen meubilair, geen materiaal voor het werk. Het leek wel 'pionierswerk' op maatschappelijk gebied. Bij de eilandbewoners waren er veel vragen. Sommigen hadden nooit gehoord van maatschappelijk werk. Ik heb toen *flyers* moeten maken over maatschappelijk werk en wat een maatschappelijk werkster allemaal doet.

De drempel was toch hoog. Mensen spraken mij makkelijker op straat of thuis aan, dan ze op kantoor kwamen. Ook moest ik mijn 'Nederlandse' werktempo, methodes en manieren snel aanpassen om de Statiaanse hulpvragers (mijn doelgroep) te kunnen bereiken. Sommigen vonden mijn aanpak te hard. Men moest eraan wennen dat er meer dan een kijk op een hulpvraag was.

Op Sint Eustatius was het werken naar een doel (*a goal*) moeilijk. Er moet steeds een vertrouwensrelatie opgebouwd worden voordat de cliënten aan een 'onbekende' maatschappelijk werker hun *inside story* vertellen. Dat deed je wel bij de dominee, priester of leider van een politieke partij, maar niet bij een maatschappelijk werkster op haar kantoor.

Bij de jongeren was dit anders. Ze waren nieuwsgierig naar wat een maatschappelijk werkster deed. Ze willen weten met wat voor soort problemen ze naar de maatschappelijk werkster konden gaan. Voor hen was het erg spannend te weten wat er allemaal gedaan wordt om een probleem op te lossen. Niet alleen wat de oplossing was, maar hoé je tot zo'n oplossing kwam. Alhoewel het leggen van de basis (fundering) heel moeilijk was, omdat ik bijna met lege handen moest beginnen, heb ik het gevoel dat ik wat positiefs gedaan heb voor de Statiaanse bevolking.

Gelukkig maar, want het probleemveld wordt steeds groter op het eiland door de economische ontwikkelingen van de laatste jaren. Wat voor sommigen vooruitgang is, maar voor anderen juist niet. Het is ook normaal op Sint Eustatius dat je belast wordt met de verantwoordelijkheid voor andere diensten naast die waarvoor je bent aangenomen. Een structuur in het werk brengen, duurt jaren, er wordt aan gewerkt en er is dus geen tijd om je te vervelen.

PERSOONLIJKE SFEER

Het is om emotioneel van te worden. Je wordt niet geaccepteerd voor wie en wat je bent. Er worden beslissingen zonder je medeweten genomen. Democratisch? Men doet maar wat met je. Je hebt soms geen zin meer om een weerwoord te geven. Je vechtlust wordt minder. Je wordt er moe van. Je voelt je ouder worden. Je kunt niet alles hebben, want soms is de prijs die je betalen moet te hoog.

De beste stuurlui staan op Statia heel vaak aan wal, je leiderschap wordt erg moeilijk geaccepteerd. Maar ja, wie de mogelijkheid krijgt, moet hard werken voor het eiland, eerlijk zijn met de mensen, de mensen moeten je kunnen vertrouwen, je moet je aan je woord kunnen houden, met oprechtheid kan je nog heel wat bereiken op Statia voor de bevolking.

De vele kerkgenootschappen op het eiland nemen een belangrijke plaats in, in de samenleving. Op Sint Eustatius zijn er roomskatholieken, methodisten, anglicanen, seven day adventisten, baptisten, bahai's, apostolics, nieuwe baptisten (Big Stone Group). De gemiddelde Statiaan is erg gevoelig, en vooral omstreeks de kerstdagen komt dit tot uiting. Statianen zijn reeds maanden voor de 25ste december, herdenking van de geboorte van hun *Lord and Master Jesus Christ*, bezig zich voor te bereiden voor de heilige feestdagen. Al in oktober en november is men bezig met het kopen van nieuw meubilair, kleding, gordijnen, vloerbedekking, versierlichtjes, verf voor het huis, cadeautjes en kerstkaarten.

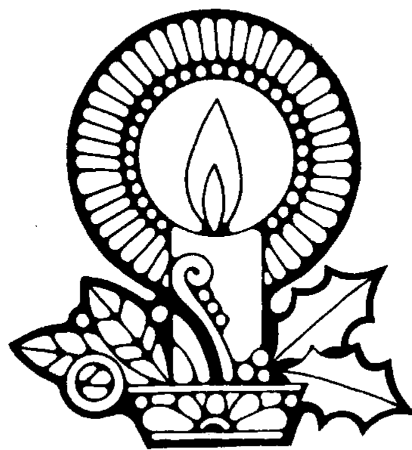
Al met al de kerst wordt gezien als een tijd van het kopen van wat nodig is om zich gelukkig te voelen bij de viering van de geboorte van de Savior Jesus Christ. De kinderen vragen elkaar steeds: "Wat hebben jullie voor de kerst gekocht? Wat voor cadeautjes hoop je te krijgen? Wat eten jullie voor de kerst? Waar gaan jullie naartoe met de kerst?" Voor het gezin en de familieleden is op Sint Eustatius Christmas vooral een tijd van samenzijn. Familieleden komen terug naar huis om samen de kerst te vieren en daarbij hoort het samen naar de kerk gaan om middernacht of om vijf uur *Christmas morning*.

Christmas carols worden er op straat bij verschillende huizen gezongen (serenading) en vroeger was er straattoneel wat men *nigger-business* noemde.

Een typisch Statiaanse drank *Blijden* werd er gemaakt en gedronken in voorbije jaren. *X'mas cake* is er ook iets bijzonders op Statia. Het is een lekker gekruide harde cake met krullen versierd. Ham en kalkoen, *bread pudding* en taarten worden ook gebakken, heel vaak in de echte Statiaanse *stone ovens*. Voor de ouderen is de kerstviering vergeleken met vroeger niet veel veranderd. Er is wel minder armoede maar de saamhorigheid zit er nog dik in bij deze groep. Voor de jeugdigen is de kerstviering heel anders dan vroeger. Voor hen heeft het weinig met religie te maken. De jeugd wil uitgaan, pret maken en naar de disco.

Het komende jaar en jaren zal er op Sint Eustatius door iedereen hard gewerkt moeten worden. Er is meer kinderopvang nodig. Meer nuttige vrijetijdsbesteding voor de jeugd. Meer werkgelegenheid en goede lonen voor schoolverlaters en andere werkzoekenden. Betere opvang voor bejaarden. Bestrijding van criminaliteit bij de jeugd en in het algemeen.

Bestrijding van aids en druggebruik. Ook moet onrecht en uitbuiting op het eiland bestreden en uitgeroeid worden. Gezondheidszorg en onderwijs moeten verbeterd en uitgebreid worden.

= door R. Nooijen =

Probleem van het moderne ongeloof

Met kerstmis over ongeloof spreken lijkt misschien een beetje gevoelloos. Juist met kerstmis zijn de kerken vol. Zeker op de Antillen en misschien wel overal. En die goedbezette Auroramissen negen dagen lang getuigen dat niet van geloof? Kerstmis kan wel een vingerwijzing zijn naar de reden waarom het zo'n uitzonderlijke dag van geloof is.

Is het die sfeer van een zekere romantiek en sentimentaliteit? Maakt dat God-met-ons in de mens Jezus dan zo'n indruk? Is God dan eigenlijk toch maar een mens zoals wij? Is het een zekere kerstmystiek die alleen nog het religieuze in de mens kan raken?

ONTKERSTENING

In 1974 schreef professor André Devaux van de Universiteit van Parijs een *essay* over de oorzaken van de ontkerstening van Frankrijk, dat zich de eer toemat van de oudste dochter van de kerk te zijn. Het christendom is daar nu en misschien wel in de hele westerlijke wereld een minderheidsverschijnsel geworden.

Het *essay* van professor Devaux verscheen in *Terre Promise* 1974, Editions du Seuil, een bundel van Teilhard de Chardin-studies. Devaux bestudeerde de geschriften van Charles Péguy (1873-1914) en van Teilhard de Chardin (1881-1955), die zich beiden serieus met het probleem van de ontkerstening van Frankrijk hebben bezig gehouden.

[illegible] onder minister Emile Combes. Péguy werd daardoor van een niet-praktiserend katholiek een vurige katholiek en zelfs een geestelijke schrijver [illegible] nog steeds gewaardeerd.

De pater Jezuïet Pierre Teilhard de Chardin, paleontoloog en mysticus in zijn evolutiefilosofie, las eens iets van Péguy en stond er verbaasd over hoe dicht Péguy zijn religieuze evolutie-ideeën naderde. "Het is een groot man", schreef Teilhard eens over Péguy. En dat juist integreerde professor Devaux in die twee geestelijke schrijvers van het begin van deze eeuw met ieder een eigen totaal verschillende achtergrond.

Péguy, theologisch bekeken, was meer van de conservatieve katholieke [illegible] gesteld als [illegible] schepping, als een [illegible] een [illegible] de mens, [illegible] ding van [illegible] opneemt en zijn liefde geeft.

Tegenover Teilhard de Chardin, die God een innerlijkheid toekent geheel aanwezig in de dingen, de wereld, de mensen, altijd de 'Aanwezigheid' in alles. Péguy ziet de menswording liever als een interventie van de Schepper in zijn schepping, een nieuwe creatie en verlossing.

MYSTIEK GEDEGRADEERD

Beiden zijn het over eens dat de diepste oorzaak van het moderne ongeloof of ontkerstening is: dat het christendom zijn mystiek heeft verwaarloosd en vergeten. De mystiek van eenheid tussen God en de wereld, de mens, in al zijn realiteiten. De mystiek is gedegradeerd tot politiek, schrijft Péguy. Het christendom wil te veel zijn eigen macht en invloed uitbreiden, verdedigen of handhaven.

Met het ontbreken aan [illegible] ook de [illegible], zegt Péguy, [illegible] zegt Teilhard. Een [illegible] van gebrek aan liefde en mystiek is dan voor beiden een moralisme, uitgegroeid in wetten en voorschriften, [illegible] [illegible] Teilhard moest ook niets hebben van een te conventionele moraalcode en formalisme. Hij stond een dynamische moraal voor, een groeien van morele inzichten, kijken naar wat meer eenheid en harmonie kan brengen in het leven van de mens, en mensheid.

SCHRIFTGELEERDEN

Beiden geven de schuld van het verdwijnen van de mystiek en de liefde aan de 'schriftgeleerden', *les clercs*, met verwijzing naar de schriftgeleerden in de tijd van Christus. De 'schriftgeleerden' hadden meer oog voor het zuivere spirituele, het goddelijke, met een zekere minachting, een vergeten van de wereldlijke, de stoffelijke werkelijkheid. De moderne ongelovigen zoeken dan toch een andere ideaal, een andere god. Ze vonden dan als goden: de wetenschap, sociologie en economie, het geld. In zoverre deze werkelijkheden zich afscheidden van het goddelijke, het spirituele.

Het marxisme verkondigde zulk een god, ofschoon, volgens Péguy het helemaal niet echt socialistisch was. Teilhard zegt dat het marxisme alleen maar een stoffelijke organisatie van de wereld wil, met ontkenning van het geestelijke. Teilhard betreurt het ook dat vele goedwillende intellectuelen, ook zijn vrienden, zich in het christendom zoals het zich voordeed, teleurgesteld voelden. En dit niet, zoals men nog altijd graag beweert, omdat het te veeleisend is.

HUMANISME

Het christendom heeft een groot, kapitaal, verlies geleden, kwantitatief wel te verstaan, zegt Péguy. Maar daarom [illegible]

Juist dat verlies kan een gezonde prikkel zijn om het christendom een beetje wakker te schudden en naar een hervorming van binnenuit te doen zoeken. Is er een weg terug naar God? Een geneesmiddel van dat ontbreken aan mystiek, liefde en spiritualiteit? Beiden zien een verzoening tussen christendom en humanisme als iets noodzakelijks.

God is mens geworden, zegt Péguy, dus geen minachtig voor het menselijke, de menselijkheid, met zijn menselijke beschaving. Het tijdelijke en het eeuwige moeten weer een eenheid worden in het menselijk bewustzijn. De vromen, de getrouwen, zegt Péguy, kunnen zich ongerust maken over de ontkerstening, maar ze kennen weinig de geestelijke krachten die toch in de mensheid blijven [illegible]

Een simpele weg naar meer mystiek, meent Péguy, ligt gewoon in het aanvaarden van alle mensen als broeders en zusters. Dat *egalité* van de Franse revolutie heeft de overhand gehouden met voorbijgaan van de *fraternité*, broederlijkheid, de menselijke solidariteit. Daar moeten de mensen weer naar terug. Maar klassenstrijd is geen broederlijkheid. *Egalité* heeft wel een klassenstrijd gebracht.

In strijd met de mystiek en de broederlijkheid is ook, volgens Péguy en Teilhard, het oude devies: "Buiten de kerk geen heil." Waarom zouden al die broeders en zusters in de wereld die van goede wil zijn, geen heil in Christus ontvangen? Noch de mensen van vóór Christus, noch de mensen van de toekomst! Is exclusi[illegible] iets meer dan politiek? [illegible]

De mystiek, spiritualiteit van de menselijke arbeid moet mogelijk zijn voor ieder die godsdienstig gevoelig is gebleven. God heeft de mensen nodig, zegt Péguy. Ze zijn de medescheppers van de menselijke wereld.

De tijdelijke stoffelijke wereld is Gods eigen wereld met al haar krachten en strevingen. Niets is meer profaan, zegt Teilhard. Ieder moet een goede arbeider zijn van de aarde zowel in handenarbeid als in intellectuele arbeid. Arbeid kan in zekere zin gebed zijn, als het bewust gedaan wordt in opdracht door de Schepper aan de mens gegeven.

Broederlijkheid, open christendom, goedbegrepen arbeid aan de aarde, de wereld, dat is 'gezond christendom', zegt Teilhard. Gezond klinkt hier beter dan heilig. Péguy dacht echter dat er een revolutie nodig was in economie, industrie en sociologie. Terwijl Teilhard liever van een evolutie spreekt, geestelijke groei naar meer menselijkheid en eenheid, die eigenlijk ook wel op komst is, ondanks dat de schijn er tegen is.

NIEUWE SPIRITUALITEIT

Niet alleen de populariteit van het christelijk kerstfeest lijkt beiden, Péguy en Teilhard, gelijk te geven. De nieuwe opkomst van de mystiek, vooral ook de mystiek van de Latijnsamerikaanse basisgemeenschappen liggen echt in de visie van Péguy die naar herbronning van het evangelie wilde.

Ook de actuele belangstelling voor mystiek, spiritualiteit, meditatie, veel aspecten van de Nieuwe Tijd, *New* [illegible] ging en charismatische vernieuwing, ja zelfs de geestdrift voor het milieu, de goede ontvangst van 'de Aquariussamenzwering' van Marilyn Fergusonm in 19[illegible] wijzen allemaal naar [illegible] gelijk van Charles Péguy [illegible] Pierre Teilhard.

Een recent geeste[illegible] schrijver André Zegveld, be[illegible] dictijn, drie jaar geliefde [illegible] van Egmond geweest, is [illegible] blijkbaar hardgrondig [illegible] met de oude ideeën [illegible] Péguy en Teilhard, in [illegible] boek *Een plaats om te wo*[illegible] Gooi en Sticht Baarn, [illegible] De ondertitel luidt *Over* [illegible] *ritualiteit en menswording*[illegible] zijn interview met *de* [illegible] (16 juni 1993) laat hij zien [illegible] spiritualiteit en mystiek [illegible] lijk hetzelfde zijn.

"In mijn leven heb ik [illegible] dekt hoe groot het gev[illegible] dat je je als gelovige [illegible] vormen en formules [illegible] angt. Je wordt dan zo'n [illegible] kken mannetje met een [illegible] teltje in zijn rug. Op [illegible] manier leven is wel ge[illegible] kelijk, maar je wordt e[illegible] heel klein van. ...Wanneer [illegible] religie van oorspro[illegible] visioen een organi[illegible] instituut wordt, is [illegible] bepaald niet zon[illegible] gevaren... Een gesprek [illegible] spiritualiteit kan een [illegible] sing brengen, maar a[illegible] wanneer iedereen zegt [illegible] hem of haar beweegt, en [illegible] wat hem of haar vol[illegible] sommigen zou moe[illegible] bewegen."

Ook in 1994 wordt de alternatieve chaos groter

= door Rudolf de Wit =

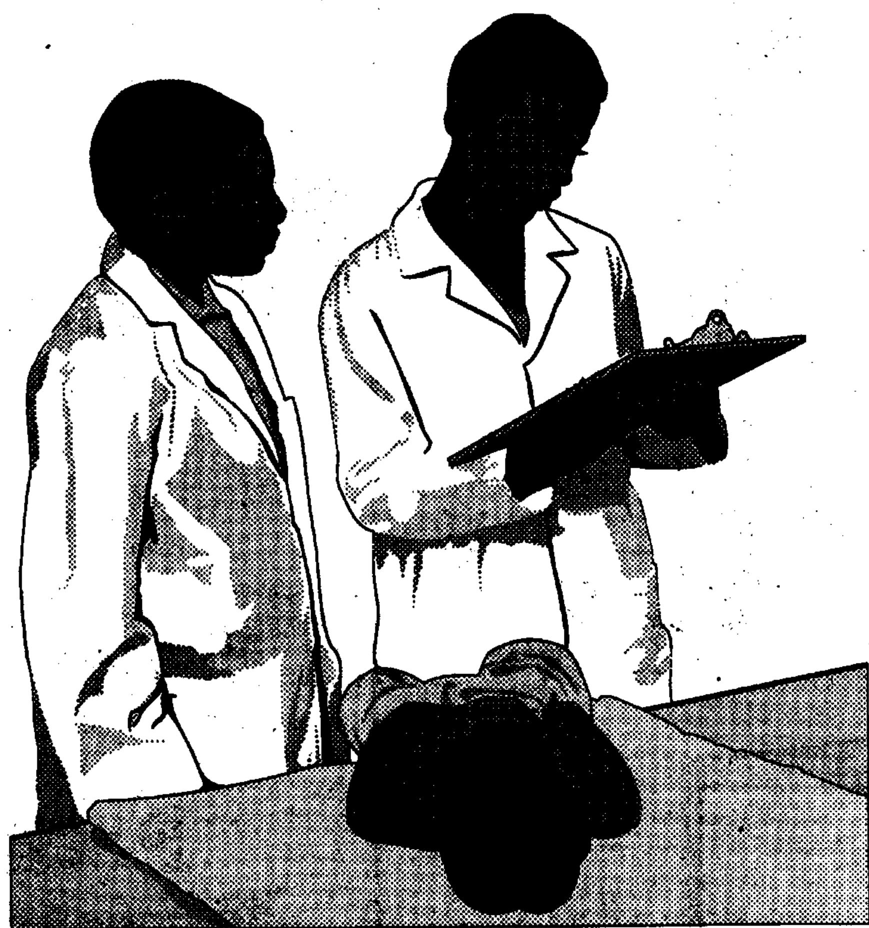
Het Antilliaanse publiek wordt de laatste tien jaren overspoeld met …tortvloed van informatie … allerlei soorten alternatieve therapieën. Elke the… komt met haar eigen termen en beweringen, … de gewone man en …w geen raad mee weet. … alternatieve praktijken … als paddestoelen uit … grond gebruik makende … de goedgelovende, hulp…evende mens. Aan de …re kant moeten we toe… dat er duidelijk iets … met de allopathie …bare geneeswijze) en … patiënt dit door heeft …door hij een 'alterna…gaat zoeken.

…n u maar een paar alter…ven te noemen die reeds …het eiland verkrijgbaar … acupunctuur, homeo…, fytotherapie, manuele …rapie, chiropraxie, …tsu, *ayuveda*, macrobio… ademtherapie, biofeed…, bachtherapie, *touch for …*, reiki, osteopathie, bind…selmassage, kleurenthe…, meridiaantherapie, voetreflexzone-therapie, noso…therapie, enzymtherapie. …et rijtje nog aangevuld …den met nog een dozijn …daarnaast met een half …jn van therapieën die … onze therapeuten uit…nden zijn. Voor de des…dige, voor de leek, voor …… een chaos!

…genlijk zouden wij ons … eilandbewoners niet …en te schamen, aange… de chaos ook te vinden …grote landen en vooral … 'moederland' Neder…. Sinds jaren probeert … tevergeefs orde op … te stellen in de uit de …gelopen chaos. Wie is … schuldige? De alterna… genezer? De wetge…houders? De medici? Of …het de 'kwakzalvers' die … in het eten hebben …poid.

GESCHIEDENIS

…ons vredig eilandje ont…d er in het jaar 1982 …eling een commotie toen … heren, De Wit en Mar… hun studie beëindigden, …praktijk opdoekten in …erland en terugkeerden … hun geboorte-eiland. … twee pioniers op het …ed van de natuurgenees… startten de kliniek dat … nog bekend staat als …MA. Tegelijkertijd werd …epartement van Volks…ndheid benaderd om … 'verantwoordelijke' …antie op de hoogte te … van een nieuwe stro… in de geneeskunde. … was in het conserva… denken van het hoofd … deze instantie toenter… voldoende reden om in … van de zaken uit te … en richtlijnen te …aist het moment om … in te gaan tegen de … denkwijze. Tever-

Deze nieuwe denkwijze vestigde zich toch, tegen alle bedreigingen en lasterpraat in van de gevestigde orde. De beide oprichters van de kliniek hebben het departement vervolgens in verschillende brieven gewezen op de voordelen (een veilige en minder kostbare methode) en de nadelen (het in de hand werken van kwakzalverij). De doolhof in de alternatieve chaos werd toen geboren!

BUITENLAND

In Nederland was er sinds begin 1971 al een te tolerante volksgezondheidsbeleid, waarbij men zelfs charlatans en beunhazen ongestoord hun gang lieten gaan. Er moet toegegeven worden dat voor een rationeel denkende overheid, die bovendien te maken heeft met een gevestigde en min of meer rivaliserende artsenbestand, het probleem van erkenning van vele alternatieve geneeswijzen niet eenvoudig ligt. Artsen staan als regel niet te dringen om hun alternatieve collegae met gejuich binnen de gezondheidszorg te halen. Echter het publiek heeft aan die medische aversie geen boodschap en daar getuigen de tien miljoen alternatieven consulten per jaar.

Ook het parlement heeft lang ontdekt, dat het kiezersvolk in toenemende mate om alternatieve geneeskundige hulp vraagt. Het probleem van de staatssecretaris is 'hoe breng ik die vele tientallen praktijken op een voor de adviescolleges van volksgezondheid, het parlement en staatstoezicht aanvaardbare wijze binnen het kader van de wet?' Het is namelijk onmogelijk om op grond van beweringen, of op grond van irrationele theorie, wettige bevoegdheden te verlenen.

Dus wat deed men dan? Men liet de zaak jarenlang zijn beloop gaan. De laatste poging van de overheid is om een standaardisering te krijgen in opleidingen en van daaruit te bepalen dat diegenen die aan een bepaalde vooropleiding en opleiding voldoen 'bevoegd' zijn om bepaalde vormen van de natuurgeneeswijzen uit te oefenen. Enkele verzekeringen zijn al overgegaan op vergoeding mits voldaan wordt aan de bovenstaande basiseisen. Hopelijk zal de nieuwe wet voor de geneeskunde *de BIG-wet* de nodige oplosisngen met zich mee brengen..... of weer niet.

DUITSLAND

In Duitsland, het moederland van de Natuurgeneeskunde, bestond een door Bismarck in 1857 voorgestelde *Kurierfreiheit*. Een vrijheid van geneeskundige behandeling, ook zonder artsdiploma. In de twintiger jaren met hun fatale devaluaties en werkloosheid, leidde dit tot chaotische toestanden, zodat de opgeleide bonafide therapeuten in actie kwamen. Later wordt dan — na vele jaren van strijd en voorbereiding — het zogenaamde — Heilpraktikergesetz afgekondigd, waarin de beroepsmatige uitoefening van de geneeskunde zonder artsendiploma wordt geregeld. Om *Heilpraktiker* te worden, behoeft men geen universitaire medische studie en examens te doen, maar moet men wel een medische basiskennis bezitten, naast enige andere psychische en gedragsvoorwaarden, 'om geen gevaar voor de volksgezondheid op te leveren'.

Deze wet houdt zich niet bezig met de talloze niet-universitaire geneeswijzen en therapeuten, maar noemt deze laatste alle *heilpraktiker*.

DE OPLOSSING

Velen zijn voor deze chaos verantwoordelijk; de natuurgeneeskundige, de medicus, de wet (politicus) en zelfs ook de patiënt. De enigen die vrijuit komen en die geen blaam treffen, zijn de charlatans, beunhazen en kwakzalvers; die hebben niets anders gedaan dan gebruik gemaakt van de 'coma-situatie' van de verantwoordelijke instanties. Niet onterecht dat de hoofd van de GGD en een neuroloog mij op het feit wezen dat 'wij' (de bonafide natuurgenezers) ook schuldig zijn, daar wij het initiatief hadden moeten nemen en met een stichting c.q. vereniging moesten komen die duidelijke richtlijnen hadden moeten aangeven.

Plotseling realiseer ik mij wel degelijk dat wij als pioniers een verantwoordelijjheid hebben om zowel de natuurgeneeswijze als de hulpbehoevende mens te beschermen. De patiënt heeft echter ook zijn verantwoordelijkheid. Deze verantwoordelijkheid kan hij/zij uiten door zich goed te laten informeren omtrent de vooropleiding en de opleiding van de behandeldenatuurgeneeskundige.

Een patiënt hoeft (moet of mag) zich niet onderwerpen aan allerlei soorten therapieën. Het beste zou hij/zij geïnformeerd kunnen worden door de arts of specialist. Hij/zij is de juiste persoon die kan beslissen of de patiënt gebruik dient te maken van de natuurgeneeswijze en wel welke vormen van de natuurgeneeswijze. Maar dat betekent wel dat de arts (goed) op de hoogte dient te zijn van de verschillende vormen van de natuurgeneeswijze. Het hoeft niet zijn vak te zijn, hij hoeft er geen details van te weten, maar ten minste een goed objectief advies kunnen geven. Antwoorden die de natuurgeneeswijze totaal afkammen of persoonlijke aanvallen tegen de behandelende therapeut geven alleen blijk van kortzichtigheid en tekort aan kennis.

Als patiënt heeft u er geen boodschap aan om allerlei frustraties aan te horen op het moment dat u in uw recht staat en een verwijzing vraagt. De angst voor de macht van 'het mannetje in het wit' behoort tot de jaren vijftig en zestig. De natuurgeneeswijze heeft haar beperkingen; het is niet zaligmakend. Idem dito de allopathie! Deze twee geneeswijzen moeten samen kunnen werken! Elke arts en therapeut heeft beloofd dat hij/zij zijn/haar kennis zal gebruiken om de mens te helpen. Waarom is het nu zo moeilijk om samen te werken om dezelfde mens inderdaad te genezen? Op het moment dat deze twee geneeswijzen elkaar respecteren en eenieder zijn werk op de juiste wijze doet, dan kunnen wij uit deze chaos komen en hoeven wij niet bang te zijn voor de charlatans en kan het departement rustig in coma blijven.

Moge 1994 voor u een gezond jaar zijn en dat de kleine ongemakken in de gezondheid, door u gemakkelijk te overwinnen zijn met hulp van al hetgeen in de geneeskunde (in de ruimste zin des woords) ter beschikking staat van de mensheid.